

Vox Libri

An III, Nr. 3, Iarna 2007

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” Deva

- *Cartea între autor și cititor*
- *Călătorie inițiatică în lumea cărților*
- *Raftul cu noutăți în bibliotecă*
- *Arsenie Boca - sfântul de la Prislop*
- *Note de drum: Zante (Grecia)*
- *Biblioteca Națională Chile*
- *Inerția sclavului eliberat?*

VOX LIBRI, An III, Nr. 3, Iarna, 2007*
Revista Bibliotecii Județene
„Ovid Densusianu” Hunedoara - Deva

Editată cu sprijinul Consiliului Județean Hunedoara

Director: Gabriela MARCU

Redactare: Denisa TOMA
Mihai STOICOVICI
Rodica LAZĂR
Diana FERENCZ
Ciprian DRĂGAN
Traian MARIAN

Tehnoredactare și copertă:
Simona-Nicoleta SAVU

Versiunea WEB: Mihai STOICOVICI

Adresa: 330025 - Deva, str. 1 Decembrie,
nr. 26, jud. Hunedoara

Telefon: 0254 219440

Fax: 0254 216457

E-mail: bibliotecadeva@upcmail.ro
voxlibridv@yahoo.com

ISSN: 1841 - 7736

Tiparul executat la **GRAPHO TIPEX** Deva

* Versiunea prezentată este cea de pe pagina WEB.

Editorial

ilantrop, mecena... două cuvinte prea puțin folosite în limbajul zilelor noastre. Dacă deschidem Dicționarul explicativ al limbii române, citim în dreptul acestor cuvinte următoarele:

- filantrop, -oapă, filantropi, -oape, s.m. și f. Persoană care săvârșește acte de filantropie; om darnic, generos (cu cei săraci). - Din fr. philanthrope.
- filantropie s.f. Acțiune de binefacere întreprinsă în folosul oamenilor săraci. - Din fr. philanthropie.
- mecena s.m. invar. (Livr.) Protector al literaturii, al artelor, al științelor; mecenat. - Din fr. mécène.

Dacă mergem mai departe aflăm că în limba greacă „philos” înseamnă prieten, „anthropos” înseamnă om, iar Mecena era un cunoscut om politic roman care a trăit în a doua jumătate a secolului I, înainte de era creștină, apropiat al împăratului Augustus, și care și-a consacrat averea și influența pentru a promova artele și literatura. Sensul ambelor cuvinte ar putea fi exprimat printr-un alt cuvânt sinonim: generozitate. Generozitate dezinteresată.

Epoca de aur a mecenatului a apărut odată cu Renașterea italiană. Familia Medici și, mai ales, Lorenzo Magnificul au fost cei care au protejat marii artiști ai vremii: Michelangelo, Verrochio și mulți alții.

Printre filantropii celebri ar trebui să începem înșiruirea cu baronul Taylor și să continuăm cu Rockefeller și Andrew Carnegie.

Acesta din urmă, industriaș american de origine scoțiană, a donat la începutul secolului XX aproape 380 de milioane de dolari diverselor fundații culturale. A creat în Statele Unite ale Americii 2.500 de biblioteci publice gratuite care îi poartă numele: Carnegie Libraries. A finanțat 65 de biblioteci anexe orașului New York, sala Carnegie Hall, Institutul de Tehnologie din California etc.

În zilele noastre, mulți dintre cei mai bogați oameni ai lumii decid ca o parte semnificativă din

averea lor să fie donată pentru tot felul de acțiuni filantropice. De exemplu Bill Gates a hotărât să consacre 95% din averea sa luptei împotriva bolilor și analfabetismului. Fundația Bill și Melinda Gates, prin proiectul Global Libraries, dorește să creeze centre internet în toate bibliotecile din România. Iar Warren Buffett, la ora actuală pe locul al doilea în topul celor mai bogați oameni din lume (conform revistei Forbes), a donat 37 de miliarde de dolari fundației Bill și Melinda Gates. Este cea mai mare donație făcută de cineva până azi.

Nu trebuie însă uitat rolul important pe care îl joacă întreprinderile, atât în America, cât și în Europa, în mecenatul în favoarea culturii. Acolo se practică deja de multă vreme și cu un succes deosebit. Mecenatul de întreprindere în favoarea culturii este o expresie nouă a societății civile ca parte ce servește interesului general. Noțiunea de interes general se referă la cultură, solidaritate, mediu înconjurător, sport și cercetare. În Franța, de exemplu, în anul 2004, mecenatul a crescut cu 20% față de anul 2003. Și asta pentru că din 1 august 2003 se aplică o lege prin care întreprinderile donatoare au o reducere de 60% la impozitul către stat. 30% din mecenatul cultural în Franța provine din întreprinderi care au mai puțin de 100 de salariați. În aceste țări, cultura este „afacerea” tuturor: a autorităților locale, a aleșilor locali, a responsabililor instituțiilor culturale, a întreprinderilor, a ONG-urilor, a profesorilor, a studenților, a oamenilor de cultură, a cercetătorilor. Toți „lucrează” în favoarea culturii, pentru a apăra și pune în valoare patrimoniul cultural, pentru a încuraja lectura și pentru a susține creația artistică contemporană.

Pe când o lege favorabilă mecenatului și în România? Poate atunci „miliardarii” noștri, dar și întreprinderile, vor înțelege rolul cheie pe care pot să-l aibă susținând și promovând diversitatea culturală. Vor înțelege poate că mecenatul este cel care le aduce avantaje de imagine, că este un factor de competență și excelență.

G. Moraru

Sărbătoare la Academie

Dicționarul LE BON USAGE la a XIV-a aniversare

O mulțime de oameni s-a adunat în fața Academiei în această zi de miercuri 26 septembrie, o mulțime sub umbrele. Ploua, o ploaie tristă, insidioasă, penetrantă.... Ce contrast cu atmosfera din holul Palatului Academiei. Acolo, domnea vara cu râsete, conversații, interpelări... Odată trecută scara mare, vuietul vesel se răspândește în sala mare: începea sărbătoarea.

Trei sute de invitați au venit să aplaude lansarea unei cărți cu greutate și să-l felicite pe autorul său André Goosse. Academician, președinte al Consiliului internațional de limbă franceză, ilustrul gramatician surâdea și nimeni nu ar fi crezut, văzându-l atât de cordial cu interlocutorii săi, că el era eroul sărbătorii. Pentru el, s-au deranjat somități ca Doamna Ministru Laanan și alte personalități venite din patru colțuri ale țării sau din Franța.

Pentru început, domnul De Decker, secretarul permanent al Academiei regale de limbă și literatură franceză, a făcut o scurtă trecere în revistă a programului ședinței.

Doamna Ministru Laanan s-a adresat publicului, amintind despre anii săi de studiu și de plăcerea cu care a descoperit limba franceză pe care

se gândea că o va folosi ca scriitor dar care în final a împins-o spre cariera juridică.

Domnul Wilmet, membru al Academiei, l-a lăudat pe André Goosse, declarând că gramatica nu este până la urmă decât rodul acordurilor dintre persoane de spirit cu privire la alcătuirea limbii franceze. El a evocat cu umor cuvântul „oui” impus

„ a d v e r b ” .
Adverb? De ce?
El nu adaugă o determinare nici unui verb, nici unui adjectiv.
Atunci? Între gramaticieni, e x i s t ă divergențe... nu-i așa, dragul meu André?

Domnul Chevalier, profesor emerit la Universitatea din Paris VIII, s-a oprit asupra îndelungatei istorii a specialiștilor în sintaxă. Franceza evoluează fără încetare, cu numeroși savanți care o veghează. Și alte limbi sunt la fel de privilegiate.

Domnul Goosse a vorbit despre nopțile și sfârșiturile de săptămână în care a muncit pentru a termina acest dicționar. Soția sa a îndurat fără să facă mofturi aceste zile de studiu... Autorul a făcut apoi un istoric al gramaticii. Domnul Grevisse, inițiatorul proiectului și socrul autorului, nu a găsit decât dispreț la editori, cu toate că lucrarea sa aducea doar servicii studenților și profesorilor. Doar tipograful Duculot de Gembloux s-a aventurat în tipărirea ei. Ultima ediție datează din 1986. Astăzi LE BON USAGE cuprinde 40.700 exemple, 2.500 autori citați, 10.200 trimiteri interne, 5.800 adnotări, în aproximativ 1.062 de pagini... cu care se pot desfăta îndrăgostiții de limba franceză.

Domnul Hoyos, administratorul Grupului De Boeck, a evidențiat munca enormă depusă de André Goosse, dar și minunata sa perseverență. Autorul a fost aplaudat îndelung de către invitați.

Plecând de la Academie, fiecare a primit voluminoasa carte. Protejând-o sub umbrelă, eram decisă să o răsfoiesc de îndată ce ciudățeniile limbii franceze mă vor pune în încurcătură...

Ariane FRANÇOIS-DEMEESTER

Dialogul ideilor

LE BON USAGE, cea mai bună gramatică

Maurice Grevisse

Cândva, la colegiu și chiar la universitate, purtam în buzunar micul Grevisse. Nu ar mai putea fi la fel astăzi cu „Grevisse, Goosse”, devenit, de altfel, incontestabil, să nu spunem cel mai bun (este totdeauna discutabil dacă ținem cont de

punctele de vedere), dar, în orice caz, cea mai la îndemână și mai acceptabilă, adică cea mai sigură gramatică din toată francofonia. De ce? Vom face dovada.

Grevisse, în 1936, era deja cunoscut. L-am văzut la Bernard Pivot, cu toate meritele clarității și a buneii întrebuințări. În privința fondului și a spiritului, nimic nu s-a schimbat. Este vorba să păstrăm o limbă vie, să constatăm și să propunem, fără să impunem, urmărind evoluția vorbirii și consultând autorii.

Totul s-a schimbat în ce privește forma și rămânem uimiți în prezența rezultatului muncii lui André Goosse, o operă de titan, după exprimarea din *Libre Belgique*. Din toate edițiile, cea de-a XIV-a este cea mai mare și cea mai voluminoasă (1.600 pagini)...

Totuși, nu este un dicționar ci un eseu care face o sinteză a limbii franceze, a evoluției și sintaxei acesteia, ținând cont de modernitate: versiunea informatică ce va urma, noile limbaje ca acela al telefonului mobil printre tineri. Totul este prezentat altfel. Modificarea cea mai frapantă: paginile se prezintă cu o margine largă pe partea dreaptă pentru „istoric” și „remarci”.

Ceea ce a mărit formatul cu avantajul, pentru cititor, de a găsi imediat ce îl interesează. Să nu pierdem din vedere că originalitatea și bogăția cărții rezidă în remarci, vechi și noi, care justifică titlul de „bon usage”.

Asta nu înseamnă că a rămas conținutul neclintit. Apar numeroase subiecte noi precum noua ortografie (nr. 90) iar altele, așa cum este femininul numelor de persoane, au fost refăcute (nr. 491).

Este interesant să urmărim la André Goosse fidelitatea cu care a redat spiritul lui Maurice Grevisse. De exemplu, pentru subjonctivul imperfect. Este greșit, spune André Goosse, să declarăm că subjonctivul imperfect este mort sau să afirmăm că el este obligatoriu (nr. 898). De asemenea, pentru regula participiilor trecute ale verbelor pronominale. Ce spune André Goosse? Regula actuală (care nu este veche) de a acorda participiile trecute, conjugate cu verbul *être* (a fi), cu complementul direct, nu este totdeauna respectată. Uzul revine la franceza veche făcând în continuare acordul cu subiectul: ils se sont parlés (nr. 952).

Autorul acordă o mare importanță sintaxei, mai puțin maltratată decât vocabularul, după părerea lui, în limbajul tinerilor. Dimpotrivă, el constată o scădere a folosirii prepoziției în avantajul juxtapunerii din limba engleză: *la portière avant, les Sud-Américains* (nr. 354 b).

Joseph BOLDY

Texte preluate și traduse
de Gabriela Marcu
din revista *Fracophonie vivante*,
nr. 4 decembrie 2007
Revistă trimestrială a
Asociației Charles Plisnier asbl
din Belgia

Profesiune și vocație

Prelucrarea cărților și... din nou despre vedeta de subiect...

Internetul - această minune a civilizației moderne, ne dă idei și, totodată, ne cere să transformăm munca bibliotecarului, s-o adaptăm la cerințele utilizatorilor. Din punct de vedere al accesibilității și cantității de informație, internetul este deja cel la care apelăm cel mai ușor, de cele mai multe ori.

Din perspectiva dezvoltării serviciilor pentru public, pentru ca accesul la informație să se facă mai rapid și ca informația să cuprindă cât mai multe date, este necesar, mai întâi de toate, ca baza de date a bibliotecilor să poată fi accesată on line.

Unele baze de date de la diferite biblioteci publice sau universitare, prin diferite programe cum ar fi TinWIN Revolution, Bibliophil, UniMarc, Aleph pot fi deja accesate, iar noi, colegii bibliotecari, utilizăm, de multe ori, informațiile găsite pe internet la alte biblioteci.

De aceea este important ca și noi la rândul nostru să realizăm o bună descriere a cărții, să încercăm să atribuim o cotă uniformă și cât mai multe clasificări. Aceste informații privitoare la documente ne ajută și pot deveni folositoare colegilor noștri care prelucrează aceleași titluri. Totuși, pentru utilizator acestea nu sunt relevante, deoarece cititorul nu cunoaște clasificarea zecimală, el poate căuta doar după subiecte, după teme, după personalități, autori sau evenimente care îl interesează. De aceea subliniem încă o dată necesitatea de a avea o vedetă de subiect bine realizată. Este mai important acum, de când am informatizat fondul bibliotecii, decât era pe vremea cataloagelor tradiționale (unde până la urmă cel care se străduia cel mai mult obținea în cele din urmă informații), pentru că informația în sistemul

informatizat va putea fi accesată și de utilizatori ce nu calcă pragul bibliotecii, fiind în acest fel și o bună reclamă adusă acesteia. Alături de toate celelalte informații oferite de un motor de căutare există acum și posibilitatea utilizatorilor de a afla de pe internet care sunt cărțile deținute de biblioteci ce tratează subiectul căutat.

Atât cota, clasificarea cât și vedeta de subiect sunt în general subiective. Este o muncă intelectuală influențată de pregătirea bibliotecarului, cât și de cultura sa generală. În general, în cadrul fiecărei biblioteci, s-a încercat stabilirea unei cote uniforme, dar, mai ales după informatizare, s-a constatat că de multe ori același titlu de carte, în ediții diferite, a primit cote diferite. Dacă cota uniformă la nivelul bibliotecii este necesară, este de dorit ca ea să fie uniformă și la nivel național. Internetul poate să rezolve și această problemă.

Este greu să fie stabilite clasificările, cota și vedetele de subiect mai ales dacă există posibilitatea de a alege între mai multe clasificări pe domenii, vedete tematice sau de personalități. Dacă clasificarea și cota ne privesc pe noi, cei specializați în munca de bibliotecar, vedeta de subiect este cea care, în fapt, interesează utilizatorul. Aceasta poate fi generală – adică simplă traducere în cuvinte a indicilor de clasificare (sociologie, medicină, cultură și civilizație), sau poate fi analitică - ceea ce ar fi de dorit - dacă parcurgem măcar în parte textul cărții și cuprinsul ei. Abia în acest caz putem spune că utilizatorul poate regăsi chiar amănunțit ceea ce-l interesează.

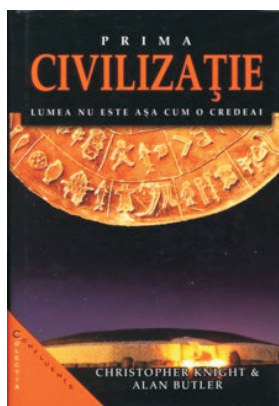
Astfel la cartea „Prima civilizație: lumea nu e așa cum credeai” a autorilor Christopher Knight și Alan Butler (Oradea, Editura Aquila

Profesiune și vocație

'93, 2006) putem avea ca vedete de subiect generale: cultură și civilizație; antichitate.

Dacă citim cuprinsul, putem adăuga: sistemul metric; Jefferson, Thomas; rotația Pământului; Pământul; Soarele; Luna; unități de măsură.

Dacă aprofundăm și citim, măcar parțial, fiecare capitol din carte, mai putem adăuga:

invenții; scrisul; sumerieni; egipteni; Thom, Alexander; arheo-astronomie; yardul megalitic; pendulul; Venus-planetă; societatea megalitică; măsuri; unități de măsură britanice; Rod-ul (unitate de măsură); c i v i l i z a ț i a s u m e r i a n ă ; c i v i l i z a ț i a babiloniană; istoria cifrelor; istoria unităților de măsură; calendarul sumerian; zodiac; circumferința Pământului; Stonehenge; Cercul lui Brodgar; viteza luminii; civilizația minoică; Discul de la Phaistos; unități de măsură minoice; unități de măsură olimpiene; arheologie; matematică antică; matematică; Teorema lui Pitagora; ADN-ul megalitic; muzica megalitică; orzul; francmasonerie.

Pot părea prea multe vedete de subiect dar nu știm de ce subiect anume este interesat utilizatorul. Oricum este destul de greu de ținut pasul din punct de vedere calitativ al stabilirii vedetelor atunci când crește numărul de apariții editoriale și, în cazurile fericite, se achiziționează din ce în ce mai multe titluri. De multe ori bibliotecarul, pus în fața unui termen limită, se poate mărgini la acea vedetă de subiect generală despre care am vorbit mai sus. Informația cuprinsă în carte de multe ori se

pierde între copertile ei, fiind uitată pe raft, deoarece nefiind amănunțit analizată, ea nu este solicitată decât de cei avizați. Cu timpul, cei care au auzit de titlul respectiv, sau au citit la un moment dat, se împuținează iar noul solicitant al informației cunoaște doar noile apariții editoriale. După cum am mai scris în alte articole referitoare la vedeta de subiect, aceasta este una din constatările făcute personal cu ocazia introducerii în sistem informatizat a cărții de critică literară din biblioteca noastră. Odată cu introducerea vedetelor de subiect, cărți ce de ani de zile nu mai fuseseră împrumutate, au putut fi solicitate de utilizatori.

Munca pe care o presupune acum informarea și catalogarea în regim informatizat este de fapt mai mare sau cel puțin egală cu cea tradițională. Munca bibliotecarului care fișa tradițional cărțile și stabilea vedetele de subiect (tematice, personalia, referințe critice etc.), multiplica fișele și le intercala în cataloagele tradiționale era grea mai ales din punct de vedere fizic (al multiplicării și intercalării). Acum bibliotecarul are tot atât, sau mai mult de muncă, pentru că acum titlurile intrate anual în bibliotecă au crescut, iar prelucrarea cărților, stabilirea vedetelor și introducerea în sistem informatizat durează aproape la fel de mult ca și înainte dacă ținem cont de crearea unor vedete de subiect analitice.

Această muncă poate fi răsplătită doar prin mulțumirea utilizatorilor cărora le este astfel pusă la dispoziție o cantitate mai mare de informații, la care au acces mai ușor. Putem spera ca și biblioteca noastră să-și depășească „granițele” virtuale ale sediului și să poată fi accesată de utilizatori on line. Până atunci munca noastră se poate vedea doar utilizând rețeaua intranet a bibliotecii.

Roxana Monica BORTOȘ

Despre un anume fel de împărtășire

Nu am avut bunici la țară. De fapt nu am avut deloc bunici. Dar când vine vorba despre copilărie și la țară simt în nări mirosul dulce aburind al cartofilor fierți pentru porci de tușa Mărie, sora bunicului dinspre mamă, din Gușterița Sibiului. Și de câte ori „am făcut-o de rușine” pe tușa mâncând din cartofii roșii fierți mari, buni și calzi ai porcilor...

Mi-am dorit dintotdeauna să am o casă la țară. Întâmplarea fericită a făcut ca și soțul meu să-și dorească același lucru și împreună am reușit să ne facem o căsuță desenată de noi, proiectată după gustul nostru, construită și amenajată în mare măsură cu mâinile noastre. Aici fugim de câte ori putem, aici ne simțim acasă, la Mitrofani, de Vâlcea.

Am cumpărat o limbă de pământ pe un deal, la miriște cum se spune, am așteptat să vină vara, ca fostul stăpân să-și adune grâul, am montat un catarg de cinci metri, am arborat tricolorul și am început să construim casa puțin câte puțin în fiecare an...vreo zece. După patru ani ne-am „mutat” în casă: aveam pentru noi pe ce să dormim și mai aveam biblioteca pentru copiii din sat.

Cred că nimeni din sat nu ne-a crezut că într-adevăr ne place locul și chiar vrem să ne stabilim

acolo. Radu este de origine moldovean, eu sunt ardeleană, oltean este doar prietenul soțului meu, profesorul Dumitru Constantin, de fel din Mitrofani, cel care este „autorul moral” al „convertirii” noastre. După ce ne-am apucat serios de treabă, oamenii din sat au început să-și pună problema ce fel de prăvălie o să deschidem: sifonărie să fie, poate minimarket, ori magazin de unelte pentru că doar casă pur și simplu nu-și fac nici localnicii care nu știu cum să fugă mai repede la oraș. Așa ne-a venit ideea - ca să nu le frustrăm așteptările - să le oferim ce știm noi să mânuim cel mai bine: cărțile.

În Mitrofani, ca în multe sate din țară, după 1989 au fost „pedepsite” CAP-urile, grajdurile, utilajele, atelierele, dar și bibliotecile „comuniste”. Deci, n-a scăpat nici biblioteca școlii comunale.

În familiile noastre mai toată lumea este sau a fost profesor și ca atare, împreună, am adunat cam tot ce reprezenta cartea școlară pentru gimnaziu și liceu, nu doar într-un exemplar, ci în trei-patru sau chiar mai multe.

Am dat șfară-n sat că deschidem o bibliotecă publică pentru copiii din sat și pentru părinții lor. Era în vara lui 1998. În prima săptămână, până duminică, n-a venit nimeni. După ce s-a terminat slujba la biserică, oamenii se întorceau spre case, în grupuri, pe vârste și sexe, dar inevitabil întorcându-și privirea spre drapel, atunci când ajungeau în dreptul casei noastre. Am salutat, ca de obicei, de la distanță, făcând semn cu mâna. Din grupul de femei tinere s-a desprins o mămică împreună cu o fetiță și m-au întrebat dacă este adevărat că avem o bibliotecă pentru copii și cât costă să vii la bibliotecă. Le-am răspuns uluită că împrumutul cărților nu costă nimic. Mi-au

Profesiune și vocație

mulțumit și au plecat spunând că or să vină mai târziu. Nu după mult timp au apărut primii cititori: fetița dinainte și trei băieți. Toți aveau câte ceva în mâini. Cel mai mare și mai curajos a pășit în față, mi-a întins o punguță cu cinci ouă într-un ambalaj de zahăr și mi-a zis: „de la mama, pentru cărți... și când o să aibă mai multe, mai vă trimite”. Eram perplecși atât eu, cât și soțul meu, dom' profesor. Salvarea deschiderii bibliotecii era în mâinile fetiței: trei fire de crizantemă pe care mama i le dăduse din grădina lor.

Le-am mulțumit copiilor pentru daruri și i-am rugat să nu se supere că voi reține doar florile; după ce își vor alege cărțile să se întoarcă acasă cu punguțele lor și să le spună la părinți că la bibliotecă nu se vine decât cu o pungă goală în care să țină cărțile până acasă.

De atunci au trecut mai bine de zece ani și am primit o mulțime de flori.

Holul de la intrarea casei și mansarda sunt locul de depozitare a celor aproximativ două mii de cărți ordonate după autori, tematică ori limbă. Un raft special este cel al dicționarilor (franceză, engleză, germană, spaniolă, italiană, rusă, bulgară, maghiară, turcă, latină), altul al enciclopediilor (istorie, sociologie, filozofie, anatomie, biologie, botanică, minunile lumii, astrologie, călători și călătorii, premianți Nobel, personalități ș.a.) și unul dedicat celor peste 40 de cărți traduse de dom' profesor Radu, alături de care am pus și lucrările mele. Periodicele și colecțiile copilăriei sunt la mansardă unde este și sala de lectură. Este locul preferat al copiilor deoarece pot să stea pe jos, pe perne mari, sau pot să se dea în balansoar în timp ce răsfoiesc albumele sau revistele. Vara pot face acest lucru și în curtea din față stând pe butucii de lemn masiv împrăștiați peste tot, ca și bolurile cu bomboane și ciocolată din care trebuie să se servească fiecare copil de fiecare dată când ne trece pragul. Este vorba desigur și de frățiorii de 3-4 ani care îi însoțesc absolut întâmplător pe

frații lor mai mari. De regulă copiii vin să împrumute cărți pentru acasă, pe perioadele în care noi suntem la București. De aceea, de fiecare dată când ajungem la Mitrofani arborăm și drapelul UE, semn că biblioteca este deschisă.

În ultimii zece ani aproape toți copiii de vârstă școlară și-au făcut fișă la bibliotecă, dar și câțiva adulți. Avem cititori permanenți cum este „clanul” verișoarelor Dașovă, care sunt atât de multe, încât le încurcăm tot timpul, sau putem spune că Adriana Vasile care a venit prima dată să caute o carte de colorat, acum elevă de liceu, a citit la recomandarea noastră aproape toate cărțile pe care orice elev ar trebui să le fi citit în școală.

În urmă cu câțiva ani ne-a întrebat cineva de ce nu donăm toate cărțile bibliotecii școlii. Nu le-am donat. Ar fi trebuit, oare?

Au nins peste Mitrofani sărbătorile Crăciunului și ale Anului Nou 2008. Pentru noi, marea bucurie sunt colindătorii care ne-au venit ce de obicei cu urările tradiționale. Porțile rămân deschise ....

Doina GÂDEI
Mitrofani, decembrie 2007

Profesiune și vocație

Cartea între autor și cititor (note de lectură)

Dacă ne gândim ce influență au avut asupra lumii anumite cărți și ce influență continuă să aibă, atunci putem spune că ele mențin în noi speranțele vii, dându-ne curaj, credință, alinându-ne durerea, dând un sens vieții celor care trec prin greutăți, încântându-ne, făcându-ne fericiți, înțelepți, specialiști în diferite domenii ori făcând să se unească epoci îndepărtate și mâini străine, creând noi lumi. Lumea cărților rămâne, cred, cea mai importantă creație a omului. Nimic din ceea ce „clădim” nu durează de-a pururi.

Citeam undeva, și eram în deplin acord cu autorul, că bogățiile materiale se „termină” destul de repede, că monumentele cad, națiunile pier, civilizațiile îmbătrânesc și mor, urmează o eră a întunericului, apoi noi rase clădesc monumente, formează națiuni, creează noi civilizații. Dar ceea ce mă face să stau cu pioșenie în fața unei cărți cu adevărat valoroase este faptul că aceasta poate „să fi văzut” ea însăși, repetându-se, aceste evenimente, din nou și din nou. Și s-ar mai putea ca ea să fie la fel de tânără și proaspătă ca atunci când a fost scrisă, șoptind la urechea inimilor oamenilor de acum, despre inimile, spiritul și mințile altor oameni, care nu mai sunt de secole, dar pe care CĂRȚILE îi păstrează veșnic. Nu vi se pare fantastic acest lucru? Despre cei care iubesc enorm lectura, se spune, uneori, că au mințile bolnave de atâta imaginație. Poate să fie și adevărat, dar eu personal prefer și cred în cuvintele lui Albert Einstein: „Logica te duce din punctul A în punctul B. Imaginația te duce oriunde vei vrea.”

Credeți-mă (și unii o știți foarte bine), este formidabil să poți să-ți imaginezi, fără nicio greutate, cum arătau, de exemplu, „paradisurile artificiale” ale lui Pantazi, paradisurile de esență baudelairiană, ale acestui „crai de Curte Veche” a cărui locuință, din București, gemea de abanosuri, mahon, mătăsuri, catifele și oglinzi, risipă de trandafiri și lumânări aprinse, candelabre de argint,

cu câte cinci ramuri și care „era loc de revelație profundă a regăsirii eului”, prin intrarea în oglindă. Fiecare dintre noi avem oglinda noastră, în care ar trebui să ne privim zilnic, pentru a ne cunoaște mai bine.

Să ne gândim și să ni-l imaginăm acum, de exemplu, pe Victor Petrini care inițial a „locuit” în mintea lui Marin Preda, apoi ne-a făcut nouă, celor care i-am cunoscut destinul (citind romanul Cel mai iubit dintre pământeni), atâtea nopți albe. Oare care dintre cititorii acestui roman, în care personajul central, ajuns într-o situație limită, și care ni se confesează, nu s-a gândit (dacă este un cititor pasionat), analizând situațiile prin care trece Petrini, și la unele similitudini cu cărțile lui Alexandr Soljenițin (Pavilionul canceroșilor, Arhipelagul Gulag), la atmosfera romanelor kafkiene (Procesul, Castelul) sau ale lui Dostoievski (Amintiri din Casa morților, Idiotul). Regăsirea Centrului, în sens jungian, îl duce pe Victor Petrini spre „Mitul fericii prin iubire”. Toate acestea le-a obținut prin capacitatea de a reflecta profund, de a spera, de a-și imagina (întâi), depășirea mizeriilor și dărâmarea tuturor zidurilor ce i-au fost „construite” în cale. Sunt lecții de viață ce ne sunt oferite, am putea spune „pe tavă”, de mari cărți și de aproape orice bibliotecă.

Pentru a accentua importanța alegerii lecturilor noastre și, în aceeași măsură, pentru a vorbi despre necesitatea ca pe întreg parcursul cititului să avem reflecția și imaginația mereu la îndemână, mă voi referi, în continuare, la cei Nouăsprezece trandafiri ai lui Mircea Eliade, despre care profesoara Maria Badiu spune că prin tematica și modalitatea narativă, romanul cu titlul de mai sus se apropie de nuvelistica eliadescă, reluând teme preferate cum ar fi ieșirea din timp, „manifestarea sacralului în profanul cotidian, personajele fiind mai degrabă emblematice: intelectuali, spirite problematizante, care devin întrupări ale dorinței de cunoaștere și

Profesiune și vocație

---

căutare” prin vocea autorului. Cartea devine pentru cel ce o citește „o revalorizare a inițierii ca proces de împospătare spirituală, o întoarcere la sacrul ignorat și camuflat în banalitatea cotidiană, revelarea „semnificațiilor simbolice ale evenimentelor”, cum susține teoreticianul Ieronim Thanase.

Cu cât deschidem mai des o carte și ne aprofundăm mai mult în lectură, cu atât vom învăța mai repede și mai ușor să ne privim înăuntrul nostru, să ne formăm, să devenim din ce în ce mai pretențioși cu noi înșine și mai rafinați atunci când căutăm o carte care ne place cu adevărat și a cărei valoare este recunoscută de specialiștii în domeniu. Să citim cărțile care merită a fi citite pagină cu pagină, frază cu frază și rând cu rând, reflectând, văzând și simțind totul cu capacitatea noastră, a fiecăruia dintre cititori. Și cine sunt cele care păstrează aceste comori, pentru a ni le oferi, dacă nu bibliotecile. Bibliotecarii devin astfel „gestionarii” unor comori greu de evaluat în cuvinte.

CĂRȚILE - experiențe de viață, o cale de inițiere a fiecărui cititor în parte. Dacă sunt scrise cu talent, poți să fii în mijlocul peisajelor descrise, să simți și „să vezi” în cuvintele unui catren, să te înspăimânti în iureșul dezastrului și al zbuciumului despre care citești, să fii capabil să devii fericit „la comanda” autorului. Zborul, folosind ca mijloc de propulsare doar pagina unei cărți, în loc de acel bineștiut covor fermecat, mă duce cu gândul la niște comori și, de aici, tot gândul mă poartă spre un film cu titlul original *The Librarian*, tradus la noi: *Comoara din spatele cărților*. Acest titlu, venind acum în minte și permițându-mi să-i modific semnificația pe care o are pentru pelicula în discuție, dar rămânând în lumea cărților, mă face să susțin că autorii sunt, de nenumărate ori (din păcate nu întotdeauna), adevăratele comori din spatele cărților, care, contrar obișnuințelor noastre, de astă dată, ele - comorile - sunt cele „care caută”, răscolesc arhive, biblioteci, sertare, scotocind prin viața unor oameni despre care vor să știe cât mai multe lucruri. Astfel de „autori - comori” creează „cărți - comori”. Iar atunci când ai „privilegiul” (și nu statutul de „soarece”), să fii și un bibliotecar înzestrat cu mult talent și răbdare, dar și cu

capacitatea de a lucra științific și de a avea dorința de a cerceta și a scrie, rezultatul nu se lasă deloc așteptat.

Este momentul să ne bucurăm și să mulțumim domnului Gheorghe Parusi (filolog care a fost, o viață, bibliotecar la Biblioteca Academiei Române), pentru o carte de o valoare greu de cântărit acum. Este vorba despre o lucrare extrem de importantă: *Cronologia Bucureștilor - 20 septembrie 1459 - 31 decembrie 1989*, apărută recent la Editura Compania, din București. Despre această carte vom mai auzi, cu siguranță, vorbindu-se foarte mult timp și pe bună dreptate. Cartea lui Gheorghe Parusi, elaborată cu pasiune și minuțiozitate, dovedește, încă o dată, cât de nedrepte și nefondate sunt acele aprecieri potrivit cărora bibliotecarii nu sunt altceva decât niște ratați care n-au găsit altceva „mai bun” de făcut în viața asta (depinde, desigur, și de cel care exprimă o asemenea părere), decât să „se îngroape” între rafturi cu cărți prăfuite.

Dar să continuăm această pledoarie pentru autori, cărți, biblioteci și bibliotecari, într-un mod optimist și să învățăm încă ceva, de astă dată de la un sportiv, pentru că, vorba ceea, avem nevoie de „minte sănătoasă, în corp sănătos”, și să-l cităm acum pe Michael Jordan, de la care, iată, am primit o nouă lecție. El spune: „Am ratat de mai mult de 9.000 de ori în cariera mea. Am pierdut aproape 300 de jocuri. De 26 de ori am fost desemnat să joc mingea decisivă și am ratat. Am ratat iar și iar și iar de-a lungul vieții mele. Și de asta am ajuns să am succes.” Așa se întâmplă și cu unii autori de literatură, cu unii cercetători, inventatori, oameni de știință și, în general, cu cei care ajung, paradoxal, mari personalități. Ratezi de multe ori și ca bibliotecar, atunci când recomanzi o carte dragă, dar care nu i-a plăcut și cititorului, ratezi și tu de multe ori în postura de cititor, când crezi că ți-ai ales cartea potrivită și după vreo optzeci de pagini, să zicem, constăți că nu e ceea ce credeai. Succesul este destul de greu de obținut în orice lucru început, dar și atunci când reușești, mulțumirea te înalță. Succesul nu-l putem avea chiar cu toții, ci doar aceia care cred că acesta este rezultatul unei arderi spontane. Însă trebuie „să-ți pornești singur focul”.

Rodica LAZĂR

Raftul cu noutăți în bibliotecă

MARELE DICȚIONAR ENGLEZ-ROMÂN DE EXPRESII, autori Cristian Șăileanu, Vasile Poenaru. Editura Coresi, 2007

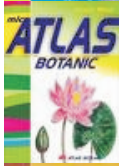
BUCUREȘTI-ARHIPELAG - Demolările anilor '80: ștergeri, urme, reveniri, autor Cristian Popescu. Editura Compania, 2007

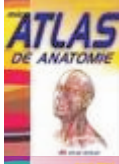
PANORAMA PRESEI ROMÂNEȘTI CONTEMPORANE - 22 decembrie 1989 - decembrie 2005, autor Ion Hangiu. Editura Historia, 2007

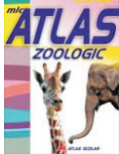
MIC ATLAS DE ECOLOGIE, autor Aurora Mihail. Editura All, 2007. Ecologia poate deveni un instrument util de informare privind relația om-biosferă.

MIC ATLAS BOTANIC, autor Aurora Mihail. Editura All, 2007. Se adresează celor care doresc să cunoască minunata lume a plantelor.

MIC ATLAS DE ANATOMIE, autor Aurora Mihail. Editura All, 2007. Organismul uman este prezentat ilustrativ ca un complex de celule, țesuturi, organe și sisteme care formează un tot unitar.

MIC ATLAS ZOOLOGIC, autor Aurora Mihail. Editura All, 2007. Se adresează celor care doresc să cunoască minunata lume a animalelor.

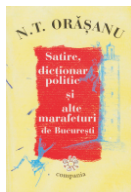
ORTOGRAFIA PRACTICĂ PENTRU CICLUL PRIMAR, autor Mădălina Bogdan Tomescu. Editura Coresi, 2007. Este o carte deosebit de utilă atât pentru învățători, cât și pentru elevi. Ea este în conformitate cu DOOM, ediția a II-a și, lucru îmbucurător, conține și un set de texte propuse pentru dictare, precum și un tabel cu ortograme.

CEI ȘAPTE ANI DE ACASĂ - CODUL BUNELOR MANIERE PENTRU COPII, autor Michiela Poenaru. Editura Coresi. Cartea se adresează elevilor din clasele I - VIII și răspunde la întrebări cum ar fi: cum salutăm, pe cine salutăm, cum ne îmbrăcăm, cum ne comportăm acasă, la școală, cum facem cadouri și atâtea altele.

POVEȘTEA CALCULATORULUI ÎNDRĂGOSTIT, textul: Vasile Poenaru; Grafica: Hadai G. Klara. Editura Coresi. - în colecția: Calculatorul îndrăgostit și alte povești.

SATIRE, DICȚIONAR POLITIC ȘI ALTE MARAFETURI DE BUCUREȘTI, autor N. T. Orășanu. Editura Compania. „N.T. Orășanu, înaintea lui I. L. Caragiale, practică, mai bine de două decenii, o critică feroce a vieții publice băștinașe. Opera lui poetică - în fapt, cronici rimate - este o descriere aproape exhaustivă a ideilor politice de independență modernă. Este opera unui sociolog *avant la lettre*, unul interesat de

Profesiune și vocație

problematica guvernării. N. T. Orășanu poate fi considerat strămoșul analiștilor politici de astăzi”, scrie poetul Petru Romoșan în prefața volumului.

C R O N O L O G I A BUCUREȘTILOR - 20 SEPTEMBRIE 1459 - 31 DECEMBRIE - 1989; ZILELE, FAPTELE, OAMENII CAPITALEI DE-A LUNGUL A 530 DE ANI, autor Gheorghe Parusi. Editura Compania. Autorul

mărturisește că: „N-ar fi exagerat să spun că, sub haina ei de «istorie în date», cartea a fost concepută ca ghid care să-l ajute pe bucureșteanul de azi săreconstituie imaginea orașului de ieri. De aceea am inserat o mulțime de știri despre mahalale și străzi, despre monumente - biserici în primul rând, căci acestea au fost elementul coagulant al vieții bucureștene - , fără a omite case, palate și clădiri oficiale, ...”

VREAU SĂ ȘTIU - 1067 ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI - NATURĂ, GEOGRAFIE, ȘTIINȚĂ, ISTORIE ȘI SPORT, traducere: Oana Florentina Manatu. Editura Teora, 2007. Cartea cuprinde o gamă foarte largă de întrebări și răspunsuri de la

cele mai simple, până la cele mai complicate. Este o carte - test, cu multe ilustrații, cu nenumărate informații ce vin în întâmpinarea dobândirii unei adevărate culturi a copiilor sau a elevilor noștri.

BEETHOVEN - UN ALBUM MUZICAL, autor Lene Mayer-Skumanz; ilustrații: Winfried Opgenoorth. Editura Corint Junior, 2007. Cartea conține și un CD Beethoven cu piese celebre, cum ar fi: „Patetica”, „Sonata lunii”, „Für Elise”, fragment din opera

„Fidelio” s.a. Piese selectate sunt special alese pentru copii, deoarece cartea se adresează

acestora. Albumul conține momente importante din viața marelui compozitor Ludwig van Beethoven.

În aceeași serie au mai apărut: **MOZART - UN ALBUM MUZICAL** și **STRAUSS - UN ALBUM MUZICAL**

OCEANE ȘI RÂURI, autor Barbara Taylor. Editura Teora, 2007. În aceeași serie - „VREAU SĂ ȘTIU MAI MULTE DESPRE...” au mai apărut și: **EXPLORĂRI ȘI DESCOPERIRI - PĂSĂRI - DINOZAURI - MAMIFERE - PLANETA PĂMÂNT - STELE ȘI PLANETE - CIVILIZAȚII ANTICE - CAVALERI ȘI CASTELE - MIJLOACE DE TRANSPORT - CUM FUNCȚIONEAZĂ LUCRURILE DIN JURUL NOSTRU - INVENȚII.**

Tot Editura Teora ne reține atenția cu seria **ENCICLOPEDII PENTRU ÎNTREAGA FAMILIE: NATURA - ȘTIINȚA - ISTORIA - GEOGRAFIA.**

Acestor serii mai adăugăm, în final, pe cea numită **CĂRȚI DESPRE OAMENI CARE AU INTRAT ÎN ISTORIE** reținându-ne atenția două titluri: **OAMENI CELEBRI** și **EVRIKA!**

FORTĂREAȚA ALBĂ, autor Orhan Pamuk. Editura Curtea Veche, 2007, roman ce nu mai are nevoie de nicio prezentare, fiindu-ne o garanție sigură a valorii acestei cărți doar simpla citire a numelui autorului, despre care știm că a luat premiul cel mare: Nobel pentru Literatură, în 2006.

Rodica LAZĂR

Profesiune și vocație

Biblioteci bucureștene de-a lungul vremii

Cartea lui Gheorghe Parusi intitulată *Cronologia Bucureștilor*, apărută în anul 2007, la Editura Compania, din București, este o adevărată enciclopedie, cvasi exhaustivă, a capitalei noastre. Cu migală, pasiune și competență (să nu uităm că domnul Parusi a lucrat o viață întreagă ca bibliotecar la Biblioteca Academiei), autorul urmărește, aproape pe zile, viața politică, socială, culturală, administrativă și chiar zona faptului divers a capitalei. De la 20 septembrie 1459, data primei atestări documentare a Bucureștiului, jumătatea de mileniu care s-a scurs este consemnată prin referințe de istorie evenimentială și variate aspecte din zona nonevenimentialului. Indicele tematic este extrem de bogat și aprofundat. Pentru cine dorește să cunoască mai mult despre istoria bibliotecii în București am extras o cronologie legată strict de această „vedetă de subiect”, o cronologie amplă și captivantă:

- 1709, februarie, ziua 4: Constantin Brâncoveanu donează 1 000 de taleri pentru a se construi „o casă de piatră pentru tipografie și bibliotecă” pe lângă Academia Domnească de la Sfântul Sava.

■ 1714, septembrie, ziua 20: Mitropolitul Antim Ivireanul termină construcția Bisericii Antim, începută în vara lui 1713. La început va fi cunoscută după hram ca „Mănăstirea Tuturor Sfinților din Mahalaua Popii Ivașc”, apoi după numele noului ei ctitor, Antim. (...) În chiliile terminate în iulie 1715 vor funcționa, cu lungi întreruperi, o tipografie și o bibliotecă.

■ 1802, aprilie, ziua 17: Sosește la București, unde va rămîne pînă spre sfîrșitul lunii, călătorul și omul de știință englez E. D. Clarke (1769 – 1822), însoțind un diplomat turc. În însemnările despre capitală a lăsat observații interesante despre biblioteca Mitropoliei și despre învățămîntul bucureștean.

■ 1826: Francezul Thierin de Meronville deschide prima librărie din București, de fapt un cabinet de lectură, ce funcționa în palatul lui Dinicu Golescu de pe podul Mogoșoaiei.

Profesiune și vocație

■ 1827-1828: În noul palat de pe Podul Mogoșoaiei, Dinicu Golescu încurajează toate faptele de cultură ale vremii. Aici el deschide o bibliotecă, un cazinou și tot aici își scrie Heliade Rădulescu *Gramatica* pe care în 1828 o va publica la Sibiu.

■ 1835: În cadrul Liceului „Sfântul Sava” funcționează un muzeu de antichități și o bibliotecă, care alcătuiesc nucleul viitorului Muzeu Național de Antichități și, din 1864, al Bibliotecii Centrale a Statului.

■ 1836, octombrie, 23: Librarul Fr. Walbaum anunță în presă existența „cabinetului” său de lectură, cu aproape zece mii de volume în franceză (literatură franțuzească originală și traduceri din engleză) și în germană. Abonamentul lunar era de 10 lei. În 1838, Walbaum publică un catalog cu 1.028 dintre titlurile cărților aflate în cabinet. Walbaum cumpărase cabinetul de la Th. De Meronville, care-l înființase în 1826.

■ 1846: Profesorul Iosif Genilie publică primul volum al Catalogului cărților „ce se află în Biblioteca Colegiului Național” „Sfântul Sava”, una dintre cele mai bogate și mai valoroase biblioteci din București. În 1847, el va publica al doilea volum.

■ 1861, august, ziua 26: Emigranții bulgari înființează în București un cabinet de lectură.

■ 1864: Prin Regulamentul pentru Biblioteci Publice, Biblioteca Liceului „Sfântul Sava”, reorganizată prin Regulamentul Organic ca bibliotecă publică, devine Biblioteca Centrală a Statului și funcționează ca atare pînă în aprilie 1901, cînd fondurile sale vor fi preluate de Biblioteca Academiei Române.

■ 1867, octombrie, ziua 21: Este înființat Clubul Tinerimii. Instalat la primul etaj al Casei Resch, aflată în apropierea Hotelului Hugues, peste drum de Teatrul Mare, deținea o bibliotecă de peste 2.000 de volume și urmărea să-i țină la curent pe tinerii membri cu noutățile științei, literaturii și artei.

■ 1881, martie, ziua 31: La Clubul Muncitorilor din Piața Amzei se deschide prima bibliotecă muncitorească din București.

■ 1885, aprilie, ziua 13: La insistențele Academiei Române, este adoptată Legea depozitului legal prin care tipografiile erau obligate să trimită cîte trei exemplare bibliotecilor centrale din București și Iași, precum și celei a Academiei. Obligații similare erau prevăzute și în Regulamentul Organic publicat în 1847 (exemplarele trebuiau trimise Bibliotecii „Sfântul Sava” și bibliotecilor centrale din Iași și Craiova).

■ 1889: După planurile arhitectului Paul Gottereau, începe construirea Fundației Universitare Carol I (Biblioteca Centrală

Profesiune și vocație

Universitară). Clădirea va fi terminată în 1914, după adăugarea unui nou corp, dar inaugurarea oficială va avea loc la 14 martie 1895, după terminarea corpului central.

■ 1890, vara: Academia Română și Biblioteca ei se mută din Palatul Universității în Casa C. C. Cesianu din Calea Victoriei. La parterul acesteia se vor organiza depozitul bibliotecii și o sală de lectură cu 20 de locuri, destinată academicienilor.

■ 1891, mai, ziua 3: Regele Carol I îi propune lui Lascăr Catargiu, șeful guvernului, înființarea unui „așezământ spre binele tinerimii universitare” înzestrat cu o „bibliotecă totdeauna deschisă”. Scrisoarea este considerată actul de naștere a Fundației Universitare Regele Carol I, oficializat pe 13 iulie prin publicarea în Monitorul Oficial, după aprobarea prealabilă din

Senat și din Camera Deputaților. În august 1891, va începe construirea Palatului Fundației (Biblioteca Centrală Universitară), inaugurat pe 14 martie 1895. În 1899, avea 20.000 de volume și 60.000 de cititori anual. Se va extinde cu noi corpuri, în 1914 și 1926. Devenită Biblioteca Centrală Universitară, ea a fost distrusă în 1989 și a fost reconstruită după 1990.

■ 1896: Academia Română cumpără Casa Zaleski din Calea Victoriei colț cu actuala Stradă Mihail Moxa. Împreună cu Casa Cesianu,

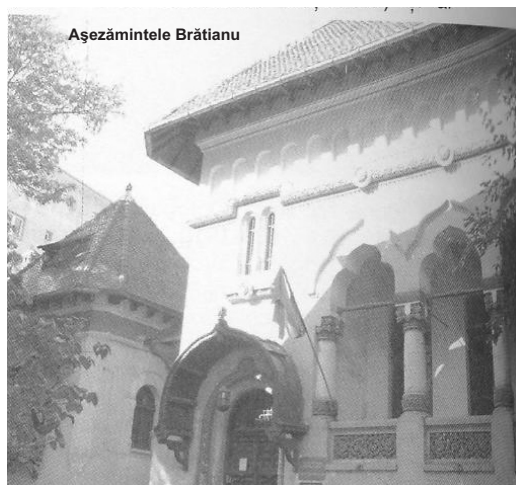
achiziționată în 1890, ea va deveni sediul Academiei și al Bibliotecii ei (mutată în deceniul 4 al secolului XX într-un local propriu).

■ 1898, noiembrie, ziua 10: Biblioteca Academiei Române, din Calea Victoriei, devine bibliotecă publică. Ea beneficiază de o sală de lectură de 32 de locuri, amenajată în Casa Zaleski, cumpărată în 1896.

■ 1901, aprilie, ziua 17: Fondurile Bibliotecii Centrale a Statului, care avea mari dificultăți, sînt încredințate Bibliotecii Academiei Române, care devine astfel bibliotecă națională.

■ 1907, mai, ziua 6: Este inaugurată biblioteca Facultății de Drept, în timpul decanatului lui Valeriu Urseanu (1904-1909; 1912-1914). Printre donatori s-au numărat Constantin Dissescu (2.000 de volume), Toma Stelian (4.000 de volume), Petre Missir și Mircea Djuvara (cîte 1.000 de volume), dar un rol important l-a avut și Alexandru Lahovary, care renunța la salariu pentru achiziția de carte juridică.

■ 1917, ianuarie, ziua 23: Un ofițer bulgar, însoțit de un subofițer al poliției germane, ridică de la Muzeul Național de Antichități,

Profesiune și vocație

condus de Ion Bogdan, 7 manuscrise slave. Cu o zi înainte, aceeași echipă ridicase de la Biblioteca Academiei alte 600 de manuscrise slave, cu intenția de a le trimite la Sofia. La cererea lui Ion Bianu, vicepreședintele Academiei și directorul Bibliotecii Academiei, ministrul de Interne Lupu Kostaki intervine pe lângă Mackensen, comandantul trupelor de ocupație, pentru recuperarea manuscriselor. Vor fi recuperate doar jumătate din manuscrisele furate.

■ 1928, noiembrie: Din inițiativa soției și a fraților săi se înființează, la un an de la moartea lui Ionel I. C. Brătianu, așezămîntul care îi va purta numele și care își propunea acțiuni culturale. A funcționat la început pe strada Doamnei la numărul 8, apoi în fosta casă a defunctului de pe Strada Biserica Amzei la numărul 5. Așezămîntul I. I. C. Brătianu deținea o vastă bibliotecă, pusă la dispoziția publicului în noiembrie 1935. Biblioteca și clădirea vor intra după război în patrimoniul B.C.S.-ului (actuala Bibliotecă Națională).

■ 1929, decembrie, ziua 16: Biblioteca Academiei începe să funcționeze în noul local de pe Calea Victoriei la numărul 125, construit între 1927 și 1928 după planurile arhitectului Ștefan Balș (1868-1934). (...) Noul local va fi dezvoltat cu noi corpuri de clădire în 1938 (corpul principal), în 1964 și după 1989, schimbîndu-și cu totul înfățișarea.

■ 1930. Se deschide pentru public Biblioteca Ateneului Român, care deține în acest moment un fond de carte de 13 000 de titluri și 21000 de volume, multe provenind dintr-o donație a lui Scarlat Rosetti.

■ 1932. Este construit noul local al Bibliotecii Școlii Normale a Societății pentru Învățătura Poporului Român. Acesta poartă pe frontispiciu numele lui Petre Gîrboviceanu, cel care, vreme de 39 de ani (1895-1934), va conduce școala și se va strădui să dezvolte biblioteca și să construiască un local adecvat. Edificiul se află astăzi pe Strada Ienăchiță Văcărescu.

■ 1933, mai, ziua 20: Ministerul Instrucției, Cultelor și Artelor, în înțelegere cu reprezentanți ai editorilor, librarilor și bibliotecarilor, stabilește ca la această dată să fie sărbătorită Ziua Cărții. La Academia Română are loc o ședință a Asociației Bibliotecarilor din România, prezidată de Ion Bianu, directorul Bibliotecii Academiei. Aceasta va fi urmată de întăiul Congres al cărții, desfășurat cu mult fast în Aula Fundației Universitare Carol I, în prezența regelui. Pe lângă un public numeros, la congres participă mari scriitori români, editori și librari importanți; Dimitrie Gusti, ministrul Instrucției, rostește o cuvîntare.

■ 1937, mai, ziua 11: Este dat în folosință un nou corp de clădire al Bibliotecii Academiei Române, construit după planurile arhitectului Duiliu Marcu; el dezvoltă pe cel construit în 1929. Inaugurarea oficială va avea loc pe 5 iunie, în prezența lui Carol al II-lea. Cuprinde mai multe săli de lectură (între care una cu 90 de locuri), depozite și birouri.

■ 1939, octombrie: La Biblioteca Academiei este deschisă o expoziție Carol Popp de Szathmáry, pictor, gravor și fotograf, care ne-a lăsat multe dintre primele fotografii ale Bucureștilor.

■ 1946, iunie, ziua 7: Eliza Brătianu donează Academiei Române biblioteca Așezămîntului Ion I. C. Brătianu, aflat pe Strada

Profesiune și vocație

Biserica Amzei. Unele cărți vor ajunge în fondurile BCS-ului care, după crearea sa, în 1953, va prelua și imobilul.

■ 1947, martie, 21-22. În localul Bibliotecii Academiei Române, din Calea Victoriei numărul 125, are loc o conferință interbibliotecară organizată de Academia Română, la care participă directorii și conducătorii a peste 40 de biblioteci științifice din București și din țară.

■ 1949: Prin unificarea fondurilor de carte ale mai multor instituții pedagogice desființate prin reforma învățământului (Școala Normală, Seminarul Pedagogic, Casa Școalelor) se înființează Biblioteca Centrală Pedagogică, cu sediul în Intrarea Zalomit numărul 12.

■ 1955, iunie, ziua 25: prin Hotărârea numărul 1193 a Consiliului de Miniștri este înființată Biblioteca Centrală de Stat, cu rol de bibliotecă națională publică (azi Biblioteca Națională a României).

■ 1955: La Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu” Biblioteca Academiei organizează expoziția „Eminescu printre contemporani”.

■ 1956, august, ziua 23: Își începe activitatea Biblioteca Centrală de Stat, care va deveni după 1989 Biblioteca Națională. (...) Fondurile de bază fuseseră asigurate de Biblioteca Ateneului Român și de Biblioteca Așezămintelor Brătianu. Tot acum îi este atribuită și clădirea Așezămintelor de pe strada Amzei, unde vor fi depozitate colecțiile speciale (manuscrite, carte rară etc.).

■ 1957: Cu prilejul împlinirii a 2.000 de ani de la nașterea lui Ovidiu, Biblioteca Academiei Române organizează la Casa Scriitorilor o expoziție consacrată marelui poet latin.

■ 1961: Este terminat noul corp de clădire al Bibliotecii Academiei, cu 7 niveluri, destinat în principal depozitelor de publicații; va fi dat în folosință în 1962.

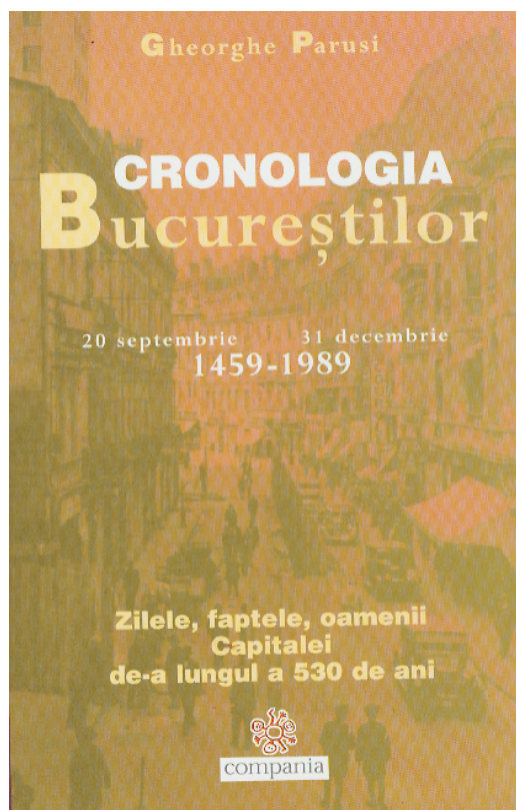
■ 1968: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu” scoate primul număr al anuarului *Bibliografia orașului București*.

■ 1977, februarie, ziua 22: La Biblioteca Academiei este vernisată expoziția consacrată lui Dinicu Golescu, de la a cărei naștere se împlinesc 200 de ani (născut la 7 februarie 1777).

■ 1978: La sfârșitul anului funcționau 1263 de biblioteci publice, din care două biblioteci naționale: Biblioteca Academiei și Biblioteca Centrală de Stat (Națională).

■

Grupaj realizat de Denisa TOMA

Itinerare nordice... românești

Lumina zilei se luptă din greu să alunge întunericul. Deși de abia am trecut de jumătatea lui octombrie, această dimineață pare să fie una de sfârșit de noiembrie. Aerul este rece. Un vânt tăios suflă cu intermitențe, iar lumina cenușie parecă învăluie totul în zdrențe.

Pornim în excursie, unii mai bine echipați, eu, mai puțin. Excursia se vrea un schimb de experiență profesională între bibliotecarii hunedoreni și cei sălăjeni și maramureșeni. Este și un prilej de a cunoaște, de a vizita locuri noi, obiective turistice marcante ale județelor în care vom poposi. Timpul nu ne este, însă, favorabil. Ziua nu a câștigat deloc în luminozitate, ba, într-un timp, șiroaie reci, în șuvițe împletite, au început să spele geamurile autocarului.

Ajungem în jurul prânzului la Zalău, la Biblioteca Județeană, prima țintă a călătoriei noastre, unde suntem întâmpinați cu multă căldură (aveam nevoie!) de către doamna directoare și câțiva angajați.

Am vizitat biblioteca ale cărei secții, din păcate, funcționează în corpuri de clădiri diferite,

și am fost însoțiți mereu de doamna directoare, o gazdă, un ghid, o călăuză plină de farmec și bună dispoziție. Aveam senzația că transmite fiecăruia dintre noi influxuri de energie, că dispune tot timpul de un supraplin de energie, pe care era nevoită să-l ofere celor din jur.

Printre rafalele de ploaie am ajuns și la Muzeul Județean de Istorie din Zalău. Am vizitat cu încântare toate secțiile, începând cu vestigiile preistorice, cele dacice și romane etc. și am încheiat cu vizitarea unei expoziții de coleoptere unde am putut admira pe lângă numeroși fluturi exotici și autohtoni, un gândac unic pe plan mondial, endemism al unuia dintre dealurile din apropierea Zalăului. El se numește *Carabus Hampei*, variația *Zilahiensis* și a fost descoperit de medicul Zilahi Kiss Endre (1873-1931).

Am continuat șirul vizitelor cu Complexul Arhitectonic Sfânta Vineri, din Zalău. Biserica complexului este o construcție nouă, încă nefinalizată în întregime. Odată intrat în biserică, vizitatorul este strivit de-a dreptul de monumentalitatea acesteia, o copie la scara 1/2 a celebrei catedrale Sfânta Sofia. Biserica deține

Aniversări, comemorări, evenimente

câteva recorduri: cea mai mare imagine a lui Iisus pictată deasupra altarului (peste 8m pe 8 m) și un policandru de două tone, aurit, realizat în Grecia. Chiar dacă credința nu se măsoară în cantitatea de aur aflată în jur, sau de recordurile de tip Guinness Book, totuși am fost impresionați de această monumentală construcție.

Înserarea se grăbește să vină peste noi, de aceea pornim spre Mănăstirea Bic, locul în care vom înnopta. Cețurile se rostogolesc peste lunci, printre dealuri, ținându-ne companie în călătoria noastră, iar dealurile pustiite de toamna timpurie mărginesc zărilor vineții.

Ajungem odată cu înserarea la Mănăstirea Bic, o mănăstire mică, dichisită, nou construită, care adăpostește în mijlocul curții o bisericuță veche de lemn, ca o mică bijuterie arhitectonică. Acolo, în centru, înconjurată de râuri de flori, așezată pe o platformă de piatră, pare o perlă închisă cu grijă între lamele sidefii-ocrotitoare ale unei scoici.

Intrăm imediat în programul mănăstirii: vecernia, masa de seară în trapeza mănăstirii, vorba în șoaptă, pașii atenți. A doua zi, cu noaptea în cap, cu ochii cârpiți de somn, coborâm buluc în trapeză, să luăm micul dejun. Ceaiul cald și cafeaua ne înviorează cât ai clipi. Zgribulim din nou, când afară suntem întâmpinați de același cenușiu tern al zilei de toamnă.

Ne întâlnim în Zalău cu colegii de aici și pornim împreună spre Maramureș. La granița dintre județele Sălaj și Maramureș, în Poiana Blenchii, facem un scurt popas. Pereți de piatră

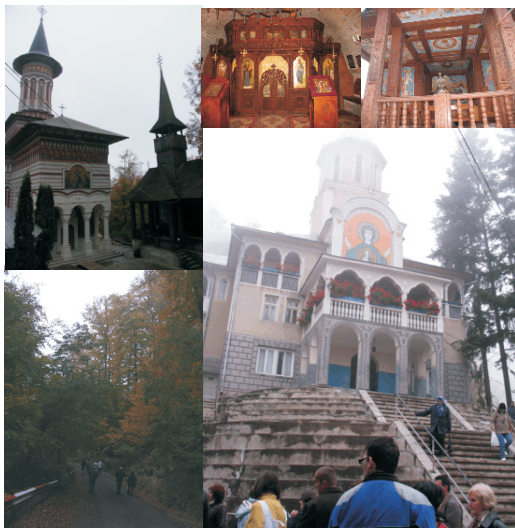

Aniversări, comemorări, evenimente

mohorâtă ne înconjoară, iar deasupra noastră, un cer la fel de trist se abține pentru moment să-și trimită picăturile de ploaie asupra noastră. Însă vântul ne dă ocol în mici rafale reci. Un coleg sălăjan ne-a adus plăcinte calde cu brânză, specifice zonei. În decorul mai sus amintit, „încercuim” mesele de beton din parcare și nu ne mai săturăm de plăcintele calde.

Prin Cheile Babei trecem în județul Maramureș. Coborâm în aerul tare, în beția de galben din jur. Pitită în vârful dealului împădurit, ca o cetate de vulturi, Mănăstirea Rohia ne așteaptă. Așezământul monahal a fost și este încă un centru spiritual al Țării Lăpușului. Încă de la intrare suntem întâmpinați de două construcții: în dreapta, noua biserică încă neterminată, iar în stânga, o clădire impozantă a cărei turlă se pierde în ceață. Clădirile par să se prelungească spre cer,

înălțându-se mult pe verticală, aceasta pentru a compensa lipsa spațiului din vârful dealului. O cărăruie ne poartă spre vechea biserică de lemn, așezată și ea pe o înălțime și învăluită de cețuri și casa în care Nicolae Steinhardt și-a petrecut ultimii ani de viață și unde s-a călugărit, după ce primise botezul creștin în timpul detenției de la Jilava.

Cu uimire și plăcere am vizitat biblioteca mănăstirii, cu atât mai mult cu cât știam că l-a avut bibliotecar pe Nicolae Steinhardt. Aici am avut bucuria să frunzăresc monumentală lucrare a lui Nicolae Densușianu, *Dacia preistorică*, ediția din anul 1913.

După toate acestea ajungem și la Baia Mare. Aici, soarele ne răsfață cu câteva raze călduțe. Directorul Bibliotecii Județene ne întâmpină la intrarea în clădire. Clădirea bibliotecii este un adevărat colos, dar mai impresionant este faptul că ea a fost construită în acești ultimi ani tulburi, ani de veșnică tranziție, în care mai niciodată nu au fost bani pentru cultură. Biblioteca se bucură de o dotare la nivel european, iar la unii indici cum ar fi cel de înnoire a fondului de carte, se numără printre primele biblioteci din lume, după câte ni se spune. Domnul director organizează o întâlnire între noi și angajații bibliotecii băimărene și discuțiile se leagă foarte firesc. Am vizitat cu interes secțiile bibliotecii după care am

Aniversări, comemorări, evenimente

trecut în „sala de mese” unde am fost omeniți cu sărmăluțe, vin și horincă maramureșeană.

Conduși de domnul director al bibliotecii, am vizitat și Muzeul de Mineralogie unde privirile ne-au fost furate de frumusețea extraordinară, fermecătoare, a florilor de mină, multe dintre ele unicate mondiale de o valoare greu de măsurat.

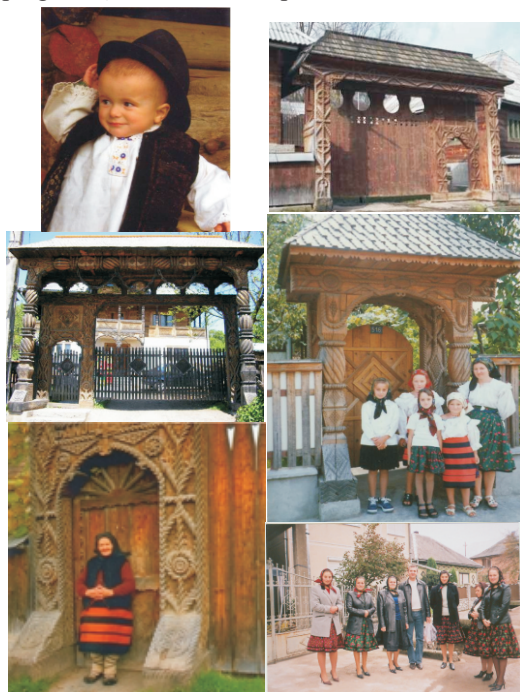
Părăsim Baia Mare și începem să coborâm spre Valea Marei, în dreapta șoselei, în depărtare, se zărește Vârful Gutâi acoperit de zăpadă. Coborâm pasul Gutâi și ne continuăm drumul pe Valea Marei, iar prin Ocna Șugatag trecem în cealaltă renumită vale a Maramureșului, Valea Izei, Valea Maramureșului istoric, a voievodului răzvrătit Bogdan, a întemeietorului Dragoș și a fiilor acestuia Balc și Sas. Maramureșul poartă în el o lume întregă în miniatură, cu o bogăție extraordinară de valori spirituale și materiale. Dorind să scrii despre Maramureș, nu știi cu ce să începi: cu oamenii lui minunați, cu folclorul care aici este viu, mai proaspăt decât în oricare altă parte, cu bisericile și toate celelalte construcții de lemn, adevărate opere de artă, sau pur și simplu cu descrierea naturii?

Maramureșul se răsfră pe văi: Valea Izei, Valea Vișeuului, Valea Marei și Valea Coșaului, fiecare dintre acestea având farmec și unicitate, toate laolaltă formând Țara Maramureșului, împărțită la rândul său în patru „țări”: Țara

Maramureșului, Țara Codrului, Țara Chioarului și Țara Lăpușului.

Aici, lemnul se află peste tot: pe acoperiș, în pereții casei, în stâlpii pridvorului bogat ornamentați, în porțile decorate cu sori și luceferi, în mobilierul casei și nu în ultimul rând în biserici, adevărate „păsări măiestre” gata să-și ia zborul spre înălțimi, cu aripile lor de șindrilă. Pe văile Maramureșului s-a dezvoltat în timp o adevărată civilizație a lemnului. Lemnul este iubit, mângâiat, transformat în cele din urmă. Trunchiurile copacilor odată coborâte în sat, încap pe mâna meșterilor pricepuți care le înobilează, modelând în lemnul tare soarele care l-a încălzit în acel moment, stelele care i-au vegheat somnul, ploaia care l-a udat. Modelele șerpuite, răsucite, stelele, soriile, fac din porțile maramureșene un unicat.

Cu tot farmecul și valorile sale, Maramureșul pare astăzi într-un moment de răscruce. Privesc pe geam și ce văd nu-mi place: casele mici din

Aniversări, comemorări, evenimente

lemn sunt tot mai rare, ca și porțile tradiționale. Bărbații sunt plecați în vest, ca să adune cât mai mulți bani cu care să ridice case pentru fiecare din „coconii” care-i așteaptă acasă. Este adevărat, în ultimii ani, în Maramureș se înalță tot mai des case enorme cu 2-3 nivele, printre vechile case. Acestea din urmă, am citit că sunt duse la „Abatorul de case” unde sunt transformate în parchet pentru străini sau sunt vândute la prețuri de nimic tot pentru aceștia.

Portul național, altădată atât de prezent pe ulițele satelor, astăzi aproape că a fost înlocuit cu haine obișnuite. Dacă pe vremuri, trecând prin Maramureș, aveai senzația unei întoarceri în trecut, peste câțiva ani s-ar putea să avem surpriza unei călătorii în viitor. Maramureșul parcă dorește să facă pasul spre Occident înaintea României. Rămâne la alegerea locuitorilor săi dacă va intra în Europa cu tradiții, cu valori spirituale și materiale, păstrându-și specificul nealterat, sau despuiat de această bogăție de care dispune acum.

Rumegând toate aceste lucruri în gând, nici nu mi-am dat seama cum am ajuns în Bârsana. Se înserează. Suntem cazați la o pensiune în imediata apropiere a mănăstirii de aici. Afară frigul s-a întetit, vântul este tăios.

Prima atestare documentară a comunei Bârsana este din anul 1326 când, printr-o diplomă, regele Carol Robert I de Anjou recunoaște și întărește în aceste locuri pe cneazul Stanislau, iar în alt document, același cneaz este numit fiul lui Bârsan. Antroponimul Bârsan vine de la tradiția ciobanilor din zonă de a crește oi cu lână deasă, moale și lungă, de rasă Bârsană.

Mănăstirea Bârsana se pare că a fost construită pe la mijlocul secolului al XVI-lea de cei din neamul Drăgoșștilor, pe una dintre proprietățile lor. Așezământul va dăinui până în anul 1791, când averea lăcașului de cult a fost confiscată de statul austriac și predată așezământului greco-catolic de la Cernoc (Munkaci), ultimii călugări mutându-se la Mănăstirea Neamț.

După anul 1993, începe reconstrucția mănăstirii, a întregului ansamblu monahal, în tradiția locală, cu meșteri din Bârsana, sub îndrumarea arhitectului Codros Dorel. Ansamblul monahal cuprinde: poarta maramureșeană, turnul - clopotnița, biserica, (înaltă de 57 de metri) altarul de vară, casa cu chilii și paraclis, casa meșterilor, casa artiștilor și muzeul care oferă o imagine de ansamblu asupra istoriei, culturii și civilizației maramureșene.

Aniversări, comemorări, evenimente

Obștea monahală este alcătuită din 11 monahi și trei surori.

A doua zi, dis-de-dimineață, urcăm la mănăstire pentru a ne bucura de acest minunat complex arhitectonic, construit în cel mai pur stil maramureșean. Deși este înornat, pare că treptat, treptat, zărilor încep să se lumineze. Panglici albe de ceață taie poalele înălțimilor, dincolo de Valea Izei.

Pornim cu greu din incinta mănăstirii, pentru că nu am reușit decât să aruncăm priviri grăbite ici-colo. Lăcașul respectiv cerea mai mult timp pentru a fi descoperit dar timpul ne presează. Ne îndreptăm spre alt obiectiv turistic al Maramureșului, renumitul Cimitir Vesel de la Săpânța, creația meșterului cioplitor în lemn Ioan Stan-Pătraș (1908-1977), cel care și-a transformat meseria de dulgher, aparent banală, într-o artă unică: a cioplit, a pictat fiecare cruce, a „scris-o”

în versuri în funcție de persoana căreia îi era destinată. Astfel, meșterul reușește să surprindă în câteva versuri - epitaf, mai mult sau mai puțin vesele, viața celor răposați. La Săpânța, moartea a fost învinsă și înlocuită de veselie specifică spiritului maramureșean, veselie moștenită desigur de la dacii care nu știau ce-i frica de moarte, care chiuiu și se veseleau la moartea celor dragi. Așa cum spunea un poet: „În cimitirul din Săpânța / Moartea și-a pierdut sămânța”.

În Sighet vom da din nou față cu moartea, dar sub o altă formă, mult mai macabră, prin intermediul închisorii de aici, închisoare care în perioada comunistă a fost locul de exterminare, locul în care și-au găsit moartea torturați, înfomețați, aruncați în gropi comune, elitele intelectualității românești de după război, marii noștri politicieni.

Aici, la Sighet, era o bucurie să mori, un privilegiu. La intrarea în celulele reci și umede, deținutul era întâmpinat de mirosul greu al paielor putrezite din așa-zisele „saltele”. Deținuții trebuiau să sufere îndelung, să aibă o moarte lentă, de aceea regimul alimentar era astfel conceput încât să ducă la epuizarea fizică totală. Iată în ce consta masa zilnică a unui deținut: dimineața un terci din porumb măcinat cu tot cu cocean sau un lichid din surogat de cafea, la amiază o supă de ceapă, de varză acra stricată sau de fasole în care gărgărițele ieșite din boabe înnegreau „supa”. Seara li se arunca un polonic de arpacaș fiert cu viermi printre boabele nedecorticate, sau o tocană din cartofi necurățați... După un astfel de regim, în scurt timp, toți deținuții ajungeau schelete ambulante. Deșteptarea se făcea în fiecare zi la 5 dimineața. Cine nu se putea ridica din pat era bătut și trimis la „neagra”, o celulă fără ferestre și fără lumină, 2/2 metri, având în mijlocul pardoselii de ciment fixat un lanț, de care se lega deținutul într-o poziție cât mai greu de suportat. De multe ori se arunca și apă pe pardoseală, iar rația de mâncare era redusă la jumătate... Înfometat, în întineric și frig, deținutul pierdea noțiunea timpului. Chinul

Aniversări, comemorări, evenimente

era cumplit, nebunia pândeă de aproape, gata să cuprindă mintea care nu se mai putea agăța de nimic în afară de credința în Dumnezeu.

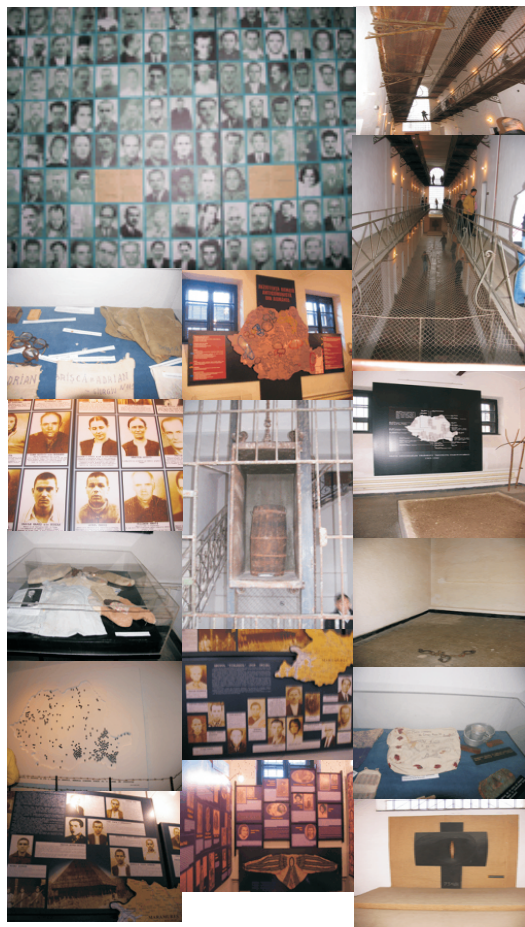
Eram de-a dreptul zguduită de emoție, pentru că citisem multe despre regimul de exterminare din închisorile comuniste și încă mai multe auzisem povestite prin viu grai de către părinții mei care cunoscuseră pe propria piele aceste închisori.

Durerea cruntă adunată între aceste ziduri mi se părea la un moment dat aproape palpabilă. O simțeam strângându-mi inima. Câte orori și câtă

nedreptate nu văzuseră acele ziduri! Acum caut cu înfrigurare pe pereții reci ai celulelor chipul mamei mele, fostă deținută a închisorii din Sighet. O găsesc în cele din urmă într-o celulă în care sunt prezentate grupările „reacționare” din Maramureș: Sumanele negre, Grupul Țibleș, Grupul Popșa. Chipul mamei mele, atunci, la 20 de ani, îmi pare al unei mucenițe: priviri sfielnice îndreptate în jos și un ușor surâs aninat de colțul buzelor. Parcă-și sfidează călăii, spunându-le: „Nu-mi puteți lua nimic din bunurile mele cele mai de preț! Nu-mi puteți lua sufletul!”.

A fost arestată în 4 mai 1949, în ziua Sf. Mucenițe Pelagia, ziua numelui său. A fost condamnată împreună cu gruparea „Popșa”. Frații Popșa au fost studenți de loc din Sighet, care au lipit afișe și au împrăștiat manifeste împotriva regimului comunist. S-au refugiat ulterior în satele de pe Valea Izei, ajungând la Ieud. Aici erau refugiați în jur de 25 de preoți greco-catolici care fugeau și ei de persecuția care se abătuse asupra acestei biserici ce trebuia desființată. Pentru crima de a fi hrănit niște fugari sau de a-i fi adăpostit uneori în podul șurii, mama a fost condamnată politic pentru uneltire împotriva ordinii sociale, la 3 ani de închisoare, pe care i-a executat la Mislea, Sighet, Oradea, Cluj. A urmat apoi un an și jumătate de „domiciliu obligatoriu” la Agăș, pe Trotuș, unde a trebuit să lucreze în trei schimburi într-o fabrică de cherestea. Privesc încă o dată pozele acelea, practic majoritatea sunt ale unor copii, ale unor tineri, și lacrimile-mi curg fără voie pe obraji. Nu plâng un destin personal, nu plâng o nedreptate personală, plâng nedreptatea la care a fost supus un neam întreg și toate nenorocirile care au decurs din această nedreptate, din aceste mizerii de atunci, nenorociri pe care le suportăm și astăzi și care nu știm de unde ni se trag. Ca un somnambul cobor scările Închisorii din Sighet. Acest ultim obiectiv al excursiei a fost „cireașa de pe tort”, însă o cireașă amară...

Drumul de întoarcere spre casă a fost când „năvalnic”, când mai lent, în funcție de condițiile

Aniversări, comemorări, evenimente

de trafic. Ne apropiam de miezul nopții când am ajuns acasă obosiți, dar mai bogați sufletește, în urma acestei excursii pe care n-o vom uita prea ușor.

Monica DUȘAN

Chilia monahului de la Rohia

Este impresionantă încăperea, un spațiu plin de spiritualitate, de o simplitate austeră în care cărțile ocupă rafturi întregi, într-un straniu amestec de autori și teme. Jurist, filosof, eseist, critic literar, memorialist, om de cultură complet, Nicolae Steinhardt avea lecturi pe măsură și nu trebuie să mire faptul că alături de *Filocalia* lui Dumitru Stăniloiaie se află *Dicționarul mitologic* de Anca Balaci, multe dicționare roase de atâta folosire, poezii de Ion Caraion, viața lui Michelangelo, între ele, romanul Adinei Kenereș *Îngereasa cu pălărie verde*, cu dedicația autoarei. Ochelarii de metal și tocul se odihnesc pe o masă de lemn, pe pereți atârnă fotografii de familie, portretul lui Dostoievski, imagini dintr-o lume pe care Steinhardt a lăsat-o în urmă ca să se dedice vieții mănăstirești.

D. T.

Prima ediție a Salonului cărții *Vox Libri* de la Deva s-a desfășurat în perioada 1- 4 noiembrie la sediul Inspectoratului Școlar al Județului Hunedoara. Organizatorii și-au propus din start o nouă formulă, diferită de aceea de târg de carte propriu-zis, salonul fiind nu atât o manifestare comercială, cât o suită de momente culturale care pun accentul pe lectură, pe relația dintre editori, bibliotecari, librari, pe de o parte, și publicul cititor, iubitorii de carte, pe de altă parte. S-a avut în vedere ideea promovării unor edituri și cărți de prestigiu, atragerea unui public cât mai numeros și mai divers spre lumea cărții. Chiar și în epoca de expansiune și de aparentă dominație a internetului, cartea în sine, cartea clasică este o valoare perenă, cu o viață al cărei sfârșit nu se întvede.

Programul Salonului a fost dens și atractiv.

Salonul cărții „Vox Libri” Deva, 1-4 noiembrie 2007

Prima zi, 1 noiembrie

Salonul *Vox Libri* s-a deschis în prezența unor reprezentanți din conducerea județului și ai Inspectoratului Școlar al Județului Hunedoara, Petru Mărginean, vicepreședinte al Consiliului Județean, și Simion Molnar, inspector șef adjunct al Inspectoratului Școlar, care au salutat evenimentul și i-au subliniat importanța în peisajul cultural al Devei.

Gabriela Marcu, directoarea Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu” din Deva a vorbit despre editurile prezente la prima ediție a Salonului: RAO, Aramis, Erc Press, Herald, din București, Cartea Sonoră, din Timișoara, Dacia, din Cluj-Napoca, Institutul European, din Iași, Byton, de la Cluj-Napoca.

La împlinirea a doi ani de la apariția primului număr al revistei *Vox Libri*, al cărei

Aniversări, comemorări, evenimente

nume îl poartă și Salonul devena al cărții, a fost prezentat ultimul număr al acesteia, apărut în condiții grafice deosebite.

O altă apariție editorială aflată sub egida Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu”, din Deva, a fost biobibliografia poetului hunedorean Dan Constantinescu (1921-1991), realizată în cadrul Serviciului de Informare Bibliografică al bibliotecii.

De un mare interes s-a bucurat prezentarea video intitulată „Călător prin bibliotecile lumii” realizată de Claudiu Brăileanu, șeful Secției Relații cu Publicul de la Biblioteca Județeană „Panait Istrati”, din Brăila. Publicul prezent în amfiteatru a fost invitat într-o călătorie prin mari biblioteci vizitate de autorul videoprezentării: Biblioteca Națională din Franța, Biblioteca Națională a Braziliei și Biblioteca din Oagadougou, capitala Republicii Burkina Fasso. Întrebările pornite din sală au fost numeroase, iar răspunsurile au fost documentate și competente.

În acest an, Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” a inițiat concursul literar „Ferestre

deschise” adresat cu predilecție elevilor de gimnaziu și liceu care au talent literar, scriu poezie și vor să-și încerce puterile într-o competiție în care unicul criteriu este valoarea estetică a imaginii poetice. Regulamentul concursului a fost elaborat din timp și a fost făcut cunoscut în majoritatea gimnaziilor și liceelor din județ. Au venit pe adresa Bibliotecii „Ovid Densusianu” creațiile a peste 80 de tineri. Juriul n-a avut o sarcină prea ușoară, dat fiind că mare parte dintre poeziile primite vedeau, cu adevărat, har și sensibilitate, măiestrie în crearea unui univers poetic specific vârstei întrebărilor și a viselor îndrăznețe. În cadrul Salonului cărții, au fost decernate premiile acestui concurs literar. Iată podiumul câștigătorilor: Premiul I – Anca Alexandra Mihalache, elevă în clasa a XII – A la Colegiul Național „Decebal”, din Deva, premiul II – Georgiana – Adriana Mârza, elevă în clasa a XII – A la Colegiul Național „Decebal”, din Deva, premiul III – Cătălina Părau, elevă în clasa a IX-a la Colegiul Național „Decebal”, din Deva. Un premiu special pentru originalitate l-a primit Maria Mirela Martelli, elevă în clasa a VII-a a Școlii Generale „Regina Maria”, din Deva.

Tot în acest an, Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu” a inițiat un concurs pentru alegerea unei sigle a bibliotecii, siglă care să fie originală, sugestivă și atractivă în același timp. Au participat elevi de la Liceul de Muzică și Arte

Aniversări, comemorări, evenimente

Plastice „Sigismund Toduță”, câștigătoare fiind desemnată Lia Visirin din clasa a XII-a.

În cursul primei zile a Salonului de carte, trupa de teatru „Pelerin”, din Târgu-Mureș, condusă de regizorul Tudor Bogdan, a prezentat la Școala Generală „Octavian Goga”, din Deva dramatizarea povestirii „Dumbrava minunată”, de Mihail Sadoveanu.

În cadrul proiectului „Filocart – o carte pentru fiecare” desfășurat în parteneriat cu Penitenciarul Bârcea Mare, a fost organizată o întâlnire cu cartea la sediul instituției.

Ziua a doua, 2 noiembrie

A doua zi a Salonului a început cu o serie de momente artistice realizate de elevi din clasele mici sau destinate lor. A fost prezentat montajul literar-artistic realizat după poeziile Anei Blandiana din volumul *Întâmplări din grădina mea*. Copiii, îndrumați de Gabriela

Marcu, directoarea Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu”, din Deva, au reușit să creeze atmosfera de vrajă și poveste din versurile Anei Blandiana. A urmat recitalul grupului vocal al clasei a III-a Secția muzică, de la Liceul de Muzică și Arte Plastice „Sigismund Toduță”, din Deva, realizat sub îndrumarea învățătoarei Norina Gruian.

Spectacolul cu dramatizarea după *Dumbrava minunată* a fost prezentat și în fața publicului aflat în sala festivă a Inspectoratului Școlar al Județului Hunedoara.

A urmat prezentarea Editurilor Aramis și Eric Press, din București, a noutăților apărute la aceste edituri cu care Biblioteca Județeană are o bună colaborare.

În aceeași după-amiază, trupa de teatru din Tg. Mureș a fost oaspetele Asociației Persoanelor cu Handicap Neuromotor, din Deva unde a prezentat *Dumbrava minunată*.

A doua parte a zilei a fost consacrată întâlnirilor cu personalități invitate la Salon. Cartea *Felul de a fi al românului* de prof. ing. Beniamino Faoro, prezent în sală, a fost amplu analizată și contextualizată de Alexandru Stănescu, cercetător științific la Facultatea de Psihologie a Universității „Babeș-Bolyai”, din Cluj, care a relatat întregul proces de gestație a acestei cărți ce încearcă să traseze un portret cât mai veridic al românului, într-o vreme în care a

Aniversări, comemorări, evenimente

face o analiză tipologică a românilor, *sine ira et studio*, nu este o întreprindere facilă. Dialogul cu domnul Faoro a fost viu, presărat cu întrebări care au primit răspunsuri ample, bine argumentate. Publicului prezent la manifestare i s-a oferit cartea lui Beniamino Faoro pe care au primit autografe.

A urmat o incitantă masă rotundă pe tema „Cine mai are nevoie de literatură?”. În centrul atenției a fost cunoscutul scriitor și critic literar Alex Ștefănescu, secondat de tânăra jurnalistă orădeană Ioana Revnic. Dialogul celor doi, incitant și plin de dinamism, a fost dublat de întrebări pornite din sală, cei prezenți dovedindu-se interesați de aflarea răspunsului la această întrebare ce preocupă în ziua de azi orice intelectual căruia nu-i este indiferentă soarta cărții și a lecturii. Criticul Alex Ștefănescu a oferit autografe pe lucrarea *Istoria literaturii române contemporane 1941-2000*, a cărei autor este.

Seara s-a încheiat cu un foarte reușit și apreciat moment de jazz susținut de artista Ana Maria Galea.

Ziua a treia, 3 noiembrie

În prima parte a zilei au fost prezentate publicului editurile RAO, Herald, din București, Cartea Sonoră, din Timișoara, precum și noile apariții audio-video de la Byton, Cluj-Napoca.

Cărțile de la Editura RAO au stârnit interesul unei largi palete de cititori, de la elevi la persoane mature, date fiind diversitatea tematică și ținuta grafică ireproșabilă. Problemele de spiritualitate, de religie, operele fundamentale ale unor mari școli de gândire, scrierile inițiatice etc. îi preocupă din ce în ce mai mult pe autenticii

iubitori de carte, iar Editura Herald a dovedit că știe să vină în întâmpinarea acestei cereri atât de variate și de specializate în același timp.

După-amiaza a avut în centru câteva momente culturale de interes: prezentarea *Cărții ignoranței*, a lui John Lloyd și John Mitchinson, făcută de Gabriela Marcu și proiectarea CD-urilor „Rive Gauche” și „Opera Garnier”, din Paris.

A urmat un reușit moment muzical susținut de Corul Lira al Liceului de Muzică și Arte Plastice „Sigismund Toduță”, din Deva, condus de prof. Gelu Onțanu Crăciun și un excepțional recital instrumental prezentat de elevii aceluiași liceu: Răzvan Ionuț Anemțoaiei și Maria – Ana Jurca (vioară), clasa prof. Mirela Calciu, Laura Ion și Mădălina Todoca (vioară), clasa prof. Rodica

Aniversări, comemorări, evenimente

Bucur. Copiii au fost acompaniați la pian de prof. Sofia Stâncel. Talentul, sensibilitatea și virtuozitatea tinerilor muzicieni au stârnit entuziasmul asistenței.

În încheierea celei de-a treia zile, preotul Constantin Necula, conferențiar doctor la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”, din Sibiu, a conferențiat pe tema „Rezistența prin cultura cititului”. Într-o manieră deschisă, dezbărată de orice închistare și mărginire dogmatică, cu o adresare directă și nonconformistă, Constantin Necula a făcut o pledoarie sinceră și plină de pasiune pentru prezența Cărții în viața noastră de zi cu zi și ne-a convins că statutul de preot și o gândire tânără nu reprezintă o contradicție în termeni.

Ziua a patra, 4 noiembrie

A fost o zi dedicată unui singur eveniment: concursul radiofonic realizat în colaborare cu Radio România Cultural pe tema „De la literă la carte”. Conurenți au fost elevii: Roxana Rotaru,

Erika Ada și Lucian Bardan, pregătiți de profesorii Bica Maria și Bodrean Ion, de la Colegiul Tehnic „Transilvania”, din Deva. Locul I a fost ocupat de elevul Lucian Bardan, urmat de Erika Ada și Roxana Rotaru. Realizatoarea emisiunii, Andreea Mariana Andrei, se află deja la al treilea concurs organizat și transmis din județul Hunedoara. Participanții la concurs au primit frumoase premii din partea Societății Române de Radiodifuziune și a Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu” din Deva.

Prima ediție a concursului literar „Ferestre deschise” s-a bucurat de o bună participare, poeziile tinerilor fiind pline de sensibilitate, originale, străbătute cu adevărat de fior poetic. De aceea, a fost greu să se aleagă cele mai bune creații. Revista noastră acordă cu generozitate spațiu pentru „podiumul” laureaților.

Aniversări, comemorări, evenimente

Premiul I:
Anca Alexandra Mihalache

Elevă clasa a XII-a A,
Colegiul Național „Decebal” Deva

Motto: *Dacă n-ar exista poezia
probabil că noi n-am
mai exista ca trupuri...
Dacă n-ar exista poetul, atunci
cu siguranță noi n-am
mai exista ca suflute...*

Clipe

Odată, a fost deschisă o carte.
Pe o pagină mare, înaltă era o imagine, și pe cealaltă,
o gândire poetică...
La mijloc erau aripi! poetul o luase de mult la galop
printre filele stinghere ale cărții acesteia ingrâte,
se oprise la fiecare răscruce de punct,
de plângere, de semn de întrebare,
și când rămăsese singur în pustiu,
pe scrisul imens de aur,
își plecase privirea umilit și
își aplicase gândul
într-o enormă completare senzorială.
Cuvintele, și mâinile și ochii și trupul
Nu-și au locul tolănite pe marginea condeielor,
pe marginea trestiiilor,
la capătul coperții roase de păianjeni,
mușcate de corbi...
a fost închisă odată o carte,
poetul a murit cu ea,
a strigat sfâșiat între paginile nestăpânite de
tremururi
și convulsii dureroase, și i s-au topit copitele, și
i s-a curmat zborul.
A strigat poetul, a strigat și marea,
Marea lacrimilor sale – ca o mânăstire surdă și mută
însă
Pe acoperișul stâncilor – a rămas fără ecou.
Valurile schițelor sale congestionate de patimă și de
înfiorare,
au căzut.

A plecat vântul,
A murit codrul,
Au tăcut șoimii de la înălțimea penelor norilor.
Au tăcut...
s-au uscat și crengile oamenilor îndreptate spre Mână,
acea Mână, caldă, biruitoare, blândă care nici măcar
nu
pedepsește, doar tace... și tace...
au căzut dinții soarelui, și genele lui lungi nesățioase,
și
clipele lui mari, tendențioase...

Premiul II:
Georgiana-Adriana Mirza

Elevă în clasa a XII-a A,
Colegiul Național „Decebal”

Motto: *„Sunt momente când sufletul
e în genunchi”*

Copacul amintirilor

Am sădit un sămbure
De amintire azi –
Un timp trecut, dar încă viu.
Pe lângă veșnic verziul brazi
Îmi port pasul trecător. Pustiu...
Am trăit cândva un strop
Din amintirea ta,
Din tot ce însemni,
Din umilință, dor și suferința mea,
Trecând pe lângă plopii cei eterni.
Am lăcrimat o picătură
Din amintirea vieții,
Din dulcea ei înlănțuire
Când floarea tinereții
Arbori cresc, umbrind un smoc de fericire.
Din ploaia frunzelor de-acum
Un veșted ram
E-o amintire,
Un veșnic pas pierdut pe drum
Și urma-i de iubire...

Aniversări, comemorări, evenimente

Premiul III: Călina Părău

Elevă în clasa a IX-a
Colegiul Național „Decebal” Deva

Motto: „La mormântul unei iubiri”

Iubind, indiferent...

El – un fluture ceresc, fără nume, fără soi...

Ea – o frunză vestejită, împrăscată cu noroi...

El – iubind desfătările cu soare și plimbările cu nori...

Ea – iubind jocurile de titireze a stropilor de ploaie din zori...

El, împiedicându-se în zbor, a căzut în noroi, lângă ea;

Ea, l-a zărit, pe când visa la înflorire... degeaba...

I-a curățat aripile de praf și pământ

Și în schimb l-a rugat s-o păstreze ntr-un gând...

El a plecat, uitând încet de ea... zburând.

Ea a rămas, sperând să-l mai revadă râzând...

A trecut toamna, iar el n-a mai venit măcar o dată...

Ea știa că, curând, sub zăpadă, va fi îngropată...

O nouă toamnă, târziu, a sosit...

Ea nu a uitat niciodată cât de mult l-a îndrăgit...

Diferența era că acum, îl putea vedea,

Căci era o frunză în vârful unui copac înalt, aproape de-o stea...

Acea stea era grațioasă, ca o umbră de licurici;

Atunci când vorbea, sufla sclipici...

Fluturile ceresc o iubea mult

Și nu-l interesa că ea avea alt cult.

Noaptea îi privea cum se iubeau,

Lacrime de brumă îi curgeau...

Dimineața, însetat, el venea să bea stropi de rouă

Și nu știa că sunt lacrimi de pe un obraz, unde mereu ploua...

Premiul pentru originalitate: Maria Mirela Martelli

Elevă în clasa a VII-a A
Școala Generală „Regina Maria”, Deva

Motto: „Oricare viață este făcută dintr-un singur moment, în care un om descoperă, odată pentru totdeauna cine este”. (J. Louis Borges)

În grădina unei vieți amare
Mai intră, din când în când, câte-un element
Total nepotrivit.

Într-o turmă de oi, mai vine
Câte-un lup, extrem de bun.
Atât de blând, că e confundat c-o oaie
Neagră.

În haita de lupi, vine uneori
Câte-o oaie, atât de rea,
Atât de agilă, încât e acceptată ca lup
Creț.

Apoi mai dacă lupul e un manipulator
Un profesor excelent,
Oile se transformă într-un fel de lupi
Creți.

Și dacă oaia e așa deșteaptă,
Și vrea iar să fie oaie,
Transformă toți lupii,
În blânde, crețe, oi
Negre.

Ce vreau să spun este că indiferent de cine ești,
Și unde stai
Există un moment de cotitură,
O persoană importantă, total ieșită din context,
Sau dimpotrivă, atât de banală încât nici n-o mai
vezi,
Care îți face viața să fie ceea ce este.

Se spune că insula Zakynthos (Zante) a „răsărit” din adâncurile Mării Ionice precum o nimfă marină. Dar, trecutul său îndepărtat a rămas, după cum spun specialiștii, insuficient explorat.

Este a treia ca mărime dintre insulele Ionice având o suprafață de 410 km pătrați și o lungime a coastelor în jur de 125 km. Solul insulei prezintă o polimorfie destul de mare, deoarece regiunile de câmpie din partea de est ajung ușor până la golfurile liniștite, la plajele cu nisip auriu, în timp ce partea occidentală, mai degrabă muntoasă, are coastele abrupte. Munții, fără să fie înalți, acoperă o mare parte a insulei. Vârful cel mai înalt este Vrachionas (758 m), urmat de Kaki Rachi (680 m), Atheras (583 m) și Skopos (483 m). Principalele plaje sunt Laganas, în sud, mărginită de o minunată plajă de nisip lungă de 9 km, Tsilivi, Alikes, Skiza etc. Zante prezintă un interes foarte mare din punct de vedere geologic. Cercetătorii cred că într-un trecut foarte îndepărtat, insula constituia un fragment al unei plăci submarine pe care cutremurele au ridicat-o, formând astfel insule și recife. Modificărilor geologice li se datorează enorma fosă submarină, la sud-est de Zante, care constituie punctul cel mai profund al reliefului mediteranean (adâncime: în jur de 4.500 m) dar și formarea grotelor terestre și marine, dintre care unele prezintă un interes deosebit și pot fi vizitate.

Homer menționează pe scurt câteva date despre un anume Zakynthos, care ar fi plecat din

ZANTE - Insula țeastoaselor caretta-caretta

Arcadia spre Peloponez, împreună cu oamenii săi, cu scopul de a coloniza insula. Tucidide, dimpotrivă, susține că la început insula a fost populată de aheeni. În „Iliada” lui Homer, Zante făcea parte împreună cu Cefalonia și Leucas din Regatul lui Ulise, ilustrul rege al insulei Itaca. Mai târziu, cu ajutorul lui Neoptolemeu, insulele înlătură hegemonia lui Ulise și își câștigă independența. Așa cum atestă anumite mituri și monede antice găsite pe insulă, locuitorii acesteia adora divinitățile olimpiene: Apollo, Artemis, Dionysos, Afrodita etc. Colonii veniți pe insulă din Grecia au adus cu ei elemente din religia și civilizația lor.

Poziția și bogățiile insulei au stârnit lăcomia și tendințele expansioniste ale cuceritorilor: spartani, atenieni, macedoneni, romani, goți,

Note de drum

vandali, arabi, sarazini etc. Nici perioada bizantină nu este favorabilă insulei. Invaziile și jafurile continuă, locuitorii având doar câteva intervale care le permiteau să-și refacă forțele pentru a-și apăra țara și nu pentru a se ocupa de munci productive.

În acești ani dificili începe să se propage creștinismul. Această nouă religie care propovăduia iubirea aproapelui și pacea între popoare nu putea lăsa indiferentă o populație atât de lovită de încercări, ca aceea a insulei Zante, care se va converti rapid. Se spune ca Maria-Magdalena ar fi adus prima cuvântul Domnului pe insulă. Memoria sa este onorată în fiecare an în satul Maries.

Paralel cu decăderea Bizanțului pe avanscena istoriei își fac apariția cruciații. Veniți din Occident, sub pretextul că vor să elibereze Locurile Sfinte, ei devastează provinciile periferice ale Imperiului Bizantin, care nu are forța să le vină în ajutor. Întorcându-se din aceste expediții, prinții franci, împreună cu armatele lor în general constituite din aventurieri de toate felurile, încearcă să cucerească bogatele pământuri bizantine. După mai multe incursiuni și jafuri, ei au cucerit Zante și Cefalonia (1185), constituind Comitatul palatin, Cefalonia și Zante. Aceștia au condus cu mână de fier insulele, privând populația greacă de orice libertate și încercând să impună dogma creștină occidentală. Asasinate, intrigi, comploturi și acte de tot felul caracterizează această epocă sumbră a dominației francilor în Zante. Și, cu o asemenea situație internă, Comitatul nu mai putea face față

atacurilor externe. Astfel, în urma unei bătălii cu flota turcă, francezii sunt învinși și trebuie să plătească acestora o contribuție anuală. Pretextând întârzierea contribuției, turcii pun stăpânire pe insulă și îi alungă pe francezi. Ocupația lor nu va dura însă mai mult de cinci ani (1479-1484).

În acea epocă, Veneția deținea suveranitatea în Mediterană fiind o puternică forță navală și comercială. Printre proiectele sale ambițioase era și acela de a domina Marea Ionică. În 1484, încheie cu turcii o înțelegere prin care, în schimbul administrării insulei, va plăti anual o contribuție de 500 de ducați de aur. Dominația venețiană va dura timp de trei secole, perioadă în care Zante va cunoaște o prosperitate nemaîntâlnită în istoria ei. Este epoca în care își fac brusc apariția idei noi, o nouă cultură, noi modele sociale. Schimbările sunt rapide și locuitorii trebuie să le urmeze. Populația crește deoarece mulți venețieni sunt încurajați să se

Zante - Imagini de odinioară

stabilească pe insulă, aducând împreună cu ei o puternică influență occidentală asupra obiceiurilor, ocupațiilor și chiar asupra limbajului, care se îmbogățește astfel cu numeroase cuvinte italiene. Capitala insulei, orașul Zante, se dezvoltă armonios: se construiesc edificii superbe și piețe după modelul italian.

În 19 septembrie 1809, dominația venețiană este înlocuită cu cea engleză. Este fondat Statul

Note de drum

Ionic având capitala la Zante. Abia în 1863, după șase secole de ocupație străină, Zante își unește soarta cu cea a Greciei și merge alături de ea pe drumul dur al reconstrucției și al progresului.

În cursul istoriei sale moderne, insula cunoaște, ca și restul țării, ocupația italiană și germană. Numeroși cetățeni se organizează într-o mișcare de rezistență contra cuceritorilor. Insula va fi eliberată după multe lupte și sacrificii.

Dar adversitățile nu se opresc aici. La scurtă vreme după eliberare, în august 1953, un puternic cutremur transformă insula într-un morman uriaș de ruine: frumoasele case senioriale dărâmate, grațioasele arcade năruite, străduțele pitorești crăpate....

Plini de curaj, locuitorii au reconstruit pe vechile ruine un nou Zante care păstrează farmecul și particularitatea celui de dinainte de cutremur.

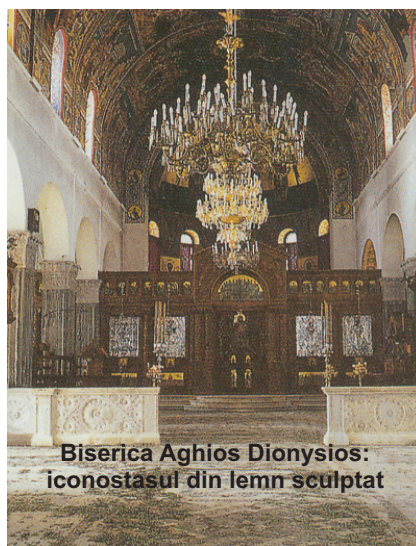
Capitala insulei, Zante, este de fapt unul dintre cele mai fermecătoare orașele din arhipelag: edificii frumoase, piețe bine desenate, arcade cu coloane grațioase, balcoane din fier forjat, biserici cu clopotnițe majestuoase, spații verzi cochete, străduțe pitorești și străzi largi, monumente și statui în onoarea „iluștrilor copii” ai săi înfrumusețează acest colț minunat de lume, transformându-l parcă într-un paradis terestru.

Portul foarte animat cunoaște rareori un moment de liniște, căci vapoarele vin și pleacă fără oprire debarcând și îmbarcând pasageri și mașini.

Strada K. Lomvardou merge de-a lungul mării, din piața Solomou până la biserica Aghios Dionysios și este mărginită de hoteluri, restaurante, terase, magazine pline de animație. Este locul preferat pentru plimbare, mai ales seara, când briza marină aduce răcoarea de pe coasta Peninsulei Peloponez și când luminile vapoarelor și ale clădirilor se reflectă în apele calme ale portului.

În Biserica Sfântul Dionysios (Sf. Dumitru) sunt păstrate moaștele sfântului. Sfântul Dionysios s-a născut în Zante, în 1547. S-a călugărit din tinerețe. Hirotonisit arhiepiscop de Egina și Poros, va abdică mai târziu pentru a se întoarce la Zante spre a oficia în Biserica Aghios Nicolaos. Se va retrage apoi la mănăstirea din Anafonitria, în regiunea Volimes, unde a trăit până la moartea sa, la 17 decembrie 1622.

Când era la Volimes, asasinul fratelui său i-a cerut ajutor, deoarece venețienii îl urmăreau. Dionysios l-a ascuns în celula sa, apoi l-a ajutat să

NOTE DE DRUM

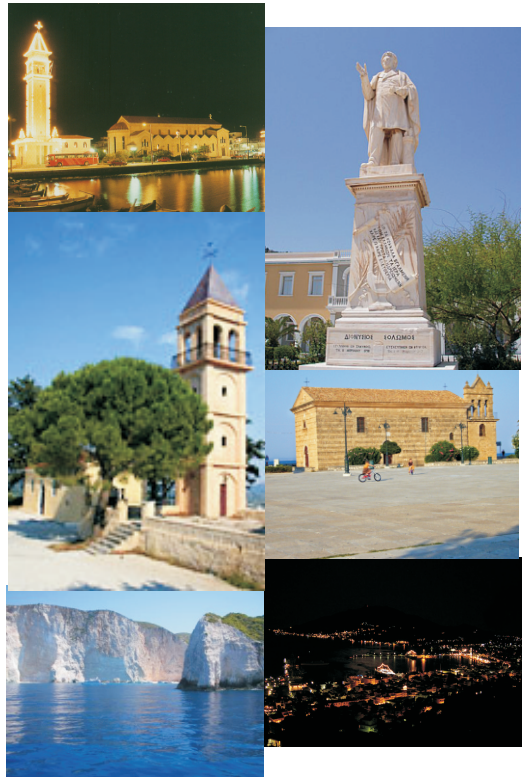
evadeze. Sfântul a fost înmormântat în Strofades, dar, în 24 august 1717, moaștele sale au fost transferate la Zante, unde se păstrează în biserica ce îi poartă numele. Racla de argint, cutia cu moaște și o icoană mare a sfântului au fost gravate în argint de renumitul sculptor Georgios Bafas. Impozantul iconostas al bisericii a fost sculptat în lemn de către frații Vlahos.

Chilia sfântului Dionysios din mănăstirea din Anafonitria a fost restaurată după cutremurul din 1953. Sfântul patron al insulei este sărbătorit în 17 decembrie și în 24 august, când în oraș au loc procesiuni fastuoase urmate de petreceri populare și focuri de artificii.

Piața Solomou, Vechea Biserică Aghios Nicolaos, Muzeul de artă, Biblioteca Națională, Biserica catolică Sfântul Marcu, Muzeul Solomos sunt doar câteva din punctele de atracție ale orașului.

La apusul soarelui, orașul Zante privit de pe una dintre colinele ce îl domină, apare în toată splendoarea sa. Este momentul în care lumina blândă, aurie a soarelui scaldă acoperișurile de țiglă ale caselor, se joacă pe terase, mângâie fațadele de culoare albă sau ocru ale caselor și apoi se pierde în apele portului, cufundând orașul în așteptarea liniștită a nopții care se apropie.

Insula Zante, ocupată de venețieni, a cunoscut un cuceritor rafinat și cultivat, care i-a transmis elementele distinctive din cultura sa occidentală, contrar cu ceea ce s-a petrecut în Grecia continentală, care a fost privată nu numai de libertatea sa ca națiune, dar și de însăși libertatea de gândire și exprimare – condiție esențială a creației spirituale. Zakynthienii nu au fost receptori pasivi ai influențelor venite din

NOTE DE DRUM

Occident. Dimpotrivă. Artiștii și scriitorii locali au preluat elementele străine și le-au plămădit cu propriile lor caracteristici, având ca arhetip tradiția țării lor. De aceea operele lor nu sunt simple imitații ale modelelor străine, ci creații originale, dintre care majoritatea sunt foarte importante. Mai mult, influența în domeniul artistic și spiritual este „oscilantă”, adică prezintă un dublu curent: de la dominant la dominat și

viceversa, de la dominat la dominant, ceea ce dovedește că tradiția locală era foarte puternică și vie. Acest mariaj fericit al elementelor orientale și occidentale a dat operelor o originalitate deosebită într-un vast câmp de creație. Abundența și calitatea creației spirituale și artistice într-un spațiu atât de mic cum este insula Zante se explică probabil printr-un concurs de împrejurări istorice favorabile și se bazează pe

natura complexă a zakyntian-ului, care este profund impregnată de cultul pentru frumos – „kallos”-ul Greciei antice – sub toate formele.

Numeroase drumuri ce pleacă din orașul Zante ne conduc spre interiorul insulei. Aici descoperi sate fermecătoare, case țărănești, grădini luxuriante impregnate cu liniștea și miresmele de la țară și unde autenticitatea și originalitatea sunt păstrate și prețuite. Turiștii, atrași mai degrabă de plajă și de plăcerile mării, se mulțumesc să facă scurte popasuri prin aceste locuri pentru a admira o biserică veche, pentru a se răcori în preajma unei fântâni de piatră ce împodobește un sat tradițional sau pentru a savura o cafea grecească (elliniko) pe terasa unei cafenele, în compania sătenilor, ca apoi să pornească din nou la drum...

Imnul Național Al Greciei
(Caractere latine)

**Se gnoriso apo tin kopsi,
Tou spathiou tin tromeri,
Se gnoriso apo tin opsi,
Pou me via metra tin yi**

**Ap' ta kokala vialmeni,
Ton Ellinon ta iera,
Ke san prota andriomeni,
Haire, o haire, Eleftheria!**

Poetul național al Greciei, Dionysios Solomos, s-a născut în Zante în 1798 și a murit în Corfu, în 1857. Osemintele i-au fost aduse în Zante în 1865, iar statuia sa se înalță în piața Solomou. Opera sa constituie expresia supremă a poeziei lirice neo-elene. Primele strofe ale poemului său „Imn libertății”, puse pe muzică de compozitorul N. Mantzarios-Halkiopoulos, constituie imnul național al Greciei încă din 1864.

Gabriela MARCU

Traducere și adaptare din Ghidul turistic ZANTE
Adam Editions

Text: Eleni Palaska-Papastathi

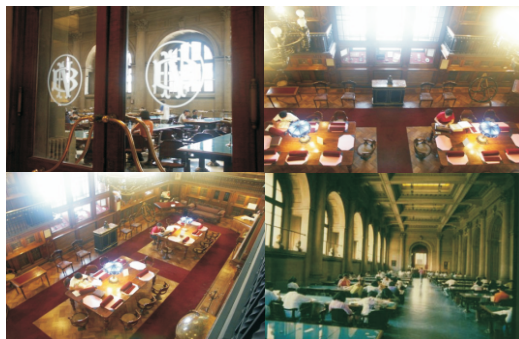
Prin marile biblioteci ale lumii

Biblioteca Națională - Chile

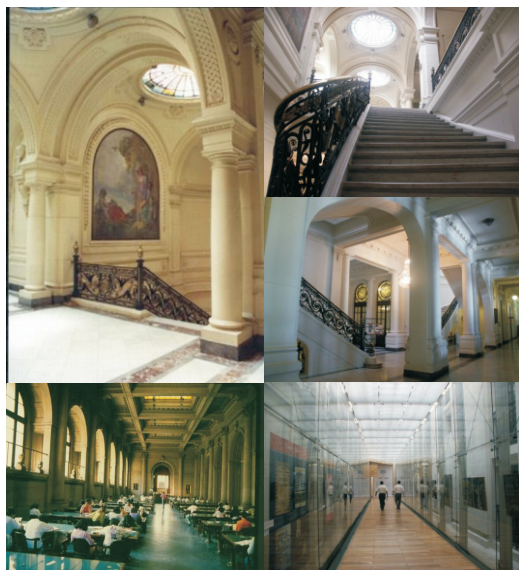

La Salonul de carte „Vox libri”, printre invitații bibliotecii noastre s-a aflat și părintele Constantin Necula de la Universitatea „Lucian Blaga”, din Sibiu, care a vorbit celor prezenți despre puterea zăbitoare a cuvântului și a cărții, despre importanța lecturii, despre carte ca păstrătoare și transmitătoare de comori de știință și înțelepciune. Ne-a spus, printre altele, că a avut multe prilejuri de a călca pragul unor biblioteci renumite ale lumii, dar locul în care a avut de-a dreptul senzația de atingere a divinității, locul în care a simțit că se întâlnește cu Dumnezeu a fost Biblioteca Națională din Santiago de Chile. „Am simțit că intru în Dumnezeu, asta a fost ceea ce am trăit la Biblioteca din Santiago”. Cuvintele acestea mi-au stîrnit o curiozitate greu de reprimat, m-au urmărit mult timp după ce se terminase întâlnirea cu părintele Necula. Am căutat imediat site-ul Bibliotecii din Santiago de Chile și am trimis un mesaj prin care, după ce explicam cine sîntem și ce vrem, îi rugam pe colegii noștri „transoceanici” să ne trimită un text despre biblioteca lor și imagini. Cu o promptitudine care m-a bucurat și m-a mirat totodată, ne-a răspuns însăși directoarea bibliotecii, doamna Ximena CRUZAT, iar datele și fotografiile ne-au fost puse la dispoziție, cu extremă amabilitate, de doamna Patricia SALINAS ARAVENA. Materialul de mai jos și, mai ales, imaginile însoțitoare sperăm să confirme, măcar în parte, spusele preotului Constantin Necula.

Biblioteca Națională din Santiago de Chile este una dintre cele mai vechi instituții de cultură din Chile și din America Latină. A fost înființată în 1813, când, în ziua de 19 august, membrii Juntei de Guvernământ au publicat în ziarul El Monitor Araucan proclamația de înființare a Bibliotecii Naționale. Această prestigioasă instituție a fost, de atunci, legată permanent de istoria națională a statului chilian. Inițial, a funcționat în clădirea Universității San Felipe, iar la începutul secolului XX, în perioada guvernării Ramón Barros Luca (1910 – 1915), în 24 august 1913, cu prilejul serbării centenarului Bibliotecii Naționale, a fost pusă piatra de temelie a impozantului edificiu în care se găsește azi. Clădirea este opera arhitectului chilian Gustavo García del Postigo și a fost concepută în stilul academic al arhitecturii de la începutul secolului XX, cu elemente clasice vădind influența stilului francez din epocă. Elementul specific îl constituie cupolele de pe corpurile laterale. Planul edificiului este în formă de cruce malteză, având patru fațade elegante, iar la mijloc se află sala de lectură principală. Cei mai renumiți artiști și meșteri chileni au fost desemnați să execute lucrări de finisare și de arte decorative. Lucrări executate în marmură, în lemn și picturile murale poartă semnăturile unor artiști ca Gordon, Helsby, Courois de Bonnencontre și Mori.

Prin marile biblioteci ale lumii

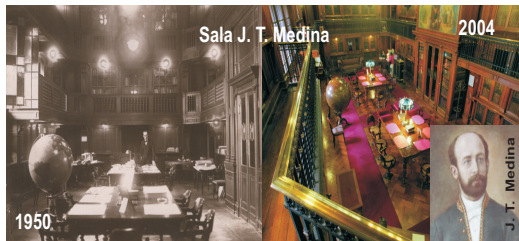
Pe lângă diferitele colecții de imprimare naționale - cărți, reviste, periodice și documente - trebuie subliniată uriașa contribuție a bibliofilului José Toribio Medina, care a donat bibliotecii primele tipărituri americane și cele mai importante opere despre America editate începând cu descoperirea acesteia. Printre cele 33.000 de titluri păstrate de Biblioteca Națională din Chile, se găsesc cărți rare și valoroase de navigație, de geografie și demografie din epoca marilor descoperiri geografice, repertorii ale limbilor indigene, precum și importante texte de istoriografie, texte literare și științifice din secolele XVI, XVII, XVIII și XIX. Merită, de

asemenea, subliniată existența unor ediții vechi ale primelor cronică ale Americii și ale statului Chile, precum și arhiva ce conține circa 12.000 de manuscrise reunite în 378 de volume.

Sala José Toribio Medina, formată din patru mari saloane aflate la etajul al doilea al bibliotecii, păstrează fondurile bibliografice cele mai valoroase din cadrul Bibliotecii Naționale constituite din *Biblioteca Americană José Toribio Medina*, *Biblioteca Americană Diego Barros Arana* și *Muzeul Bibliografic*. Aceste trei colecții patrimoniale însumează aproximativ 40.000 de volume, cele mai valoroase lucrări fiind consemnate în *Tezaur Bibliografic*. Principalii utilizatori ai Sălii Medina sunt cercetători, istorici și doctoranzi din Chile și din întreaga lume.

Biblioteca Medina cuprinde ediții princeps ale tipografiilor americane, lucrări impresionante cu privire la Lumea Nouă, bibliografii, hărți, stampe și manuscrise. Se estimează că aproximativ 60% din tot ceea ce s-a tipărit în America Latină colonială face parte din această

Prin marile biblioteci ale lumii

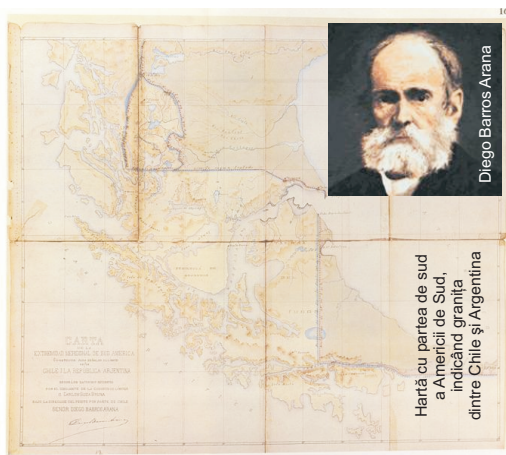

colecție. Deține, de asemenea, nenumărate lucrări tipărite în întreaga lume despre perioada colonială. Între cele mai valoroase se numără *Mística Teología* (Mexic, 1547), *La Doctrina Cristiana* (Peru, 1584), *El puntero apuntado con apuntes breves*, prima ediție din America Centrală, *Nuevo Atlas o Teatro de Todo el Mundo* (Amsterdam, 1653). Se remarcă în mod special edițiile vechi și prețioase ale primilor cronicari din America și Chile, cum ar fi Bartolomé de las Casas, Cieza de León, Josef de Acosta, Alonso de Ercilla, Alonso de Ovalle și Ignacio Molina, și cele ale unor navigatori și călători ca Drake, La Perouse, Bouganville și Humboldt, care conțin o iconografie variată și uimitoare.

Fac parte din această colecție și o serie de gravuri și fotografii, o cartotecă ce conține hărți coloniale și primele hărți cu privire la Insula Paștelui, cât și diverse schițe înfățișând Războiul din Pacific.

Biblioteca Americană Diego Barros Arana poartă numele unui renumit istoric chilian și a fost alcătuită în 1929. Ea cuprinde volume cu privire la America și Chile, datând din secolele XVI-XIX, care au constituit un sprijin semnificativ în elaborarea operei istoriografice a lui Arana. Arhiva manuscriselor, reunită în peste 120 de volume, deține o înaltă valoare istorică și patrimonială. Între piesele sale există scrisori și documente atât personale, cât și oficiale, aparținând unor nume ca Bernardo O' Higgins, José de San Martín, José Miguel Carrera, Tomás Cochrane, Camillo Henríquez și alte personaje din trecutul statului Chile.

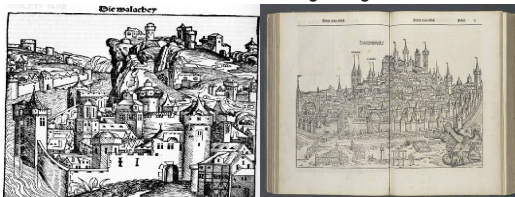

Muzeul Bibliografic al Bibliotecii Naționale din Chile păstrează circa 1.200 de titluri dintre care se remarcă incunabule din secolul XV, așa cum sunt renumitul *Misal Benedictino del Monasterio de Montserrat* ce datează din anul 1499; *Cronică de la Nüremberg*, tipărită în 1493, document în care descoperirea Americii îi este atribuită lui Matías Behaim; ediția din 1471 a volumului *Siete Partidas*, un corpus de acte normative redactat în timpul marelui rege spaniol Alfonso el Sabio (1252-1284); o ediție din 1491 a poemului *Farsalia* scrisă de poetul latin Lucano (39-65), nepot al lui Seneca, precum și o rarisimă ediție din 1488 a cărții *La Nave de los locos* (*Corabia nebunilor*), scrisă de umanistul german

Prin marile biblioteci ale lumii

Cronica de la Nüremberg - imagini

Sebastián Brandt (1457-1521), cu valoroase gravuri de Albrecht Dürer; *Historia general de los hechos de los castellanos en las islas y tierra firme del mar oceano*, scrisă de Antonio de Herrera y Tordesillas; o *Thora* veche de peste o mie de ani etc.

Există un departament special intitulat Arhiva scriitorilor unde se păstrează operele publicate și scrieri inedite, scrisori, fotografii și obiecte personale care au aparținut unor mari scriitori chileni și hispano-americani: Pablo Neruda, Gabriela Mistral, Joaquín Edwards Bello, Juan Marín, Augusto D'Halmar, Raúl Silva Castro, Rubén Darío, Miguel de Unamuno, Juan Ramón Jiménez, Dámaso Alonso, Manuel Magallanes Moure și mulți alții.

Interesantă este și arhiva sonoră a bibliotecii din Santiago de Chile, intitulată Arhiva cuvântului (El Archivo de la Palabra), care conservă o serie de imprimări cu vocile unor iluștri scriitori naționali, precum și Arhiva de literatură orală și tradiții populare care păstrează înregistrări sonore și audiovizuale realizate pe teren. Sînt immortalizate, în felul acesta, diverse ipostazieri ale culturii populare chilene: cântece, poezii, povești, povestiri, proverbe, literatură religioasă, populară, costume, personaje populare chilene, bucătărie și medicină.

Istoria generală a faptelor Castilienilor...

Pe lângă numeroase ediții vechi ale clasicilor literaturii universale, biblioteca mai conservă ediții princeps ale cronicilor referitoare la America și Chile, precum și unicul exemplar din lucrarea *Modo de ganar el Jubileo Santo*, scrisă în 1776, prima lucrare tipărită în Chile. Se mai păstrează o colecție de proclamații din timpul războiului chilian de independență precum și ziare din perioada de pionierat a presei chilene, începând cu periodical *Aurora de Chile*.

De-a lungul anilor, Biblioteca Națională și-a sporit patrimoniul grație contribuției unor proeminenți intelectuali chileni precum Mariano Egaña, Benjamín Vicuña Mackenna, Andrés Bello, Diego Barros Arana, Enrique Matta Vial, Raúl Silva Castro, Guillermo Feliú Cruz și Antonio Doddis, ale căror biblioteci personale au devenit parte a patrimoniului comun al chilenilor, la fel cum, la fondarea sa, biblioteca a

Prin marile biblioteci ale lumii

primit valoroase colecții particulare, începând cu biblioteca iezuiților.

Biblioteca Virtual

Biblioteca virtuală Miguel de Cervantes și-a definit întotdeauna obiectivul acela de a colecționa atât operele cele mai de seamă din tradiția literară spaniolă și hispano-americană, cât și toate resursele bibliografice necesare cunoașterii optime a acestora din punct de vedere critic și istoric.

În acest context, începând cu iulie 1999, catalogul său s-a îmbogățit cu mii de înregistrări ale unor opere literare și istorice, primele dintre acestea constituind „coloana sa vertebrală”. Clasicii spanioli și marii creatori din literatura ibero-americană și-au găsit locul în această Bibliotecă care s-a străduit, și se străduie în continuare, să (țină seama de toate genurile literare și să acorde cele mai bune servicii cititorilor săi.

Aceasta nouă secțiune de literatură reunește toate lucrările care până acum erau accesibile numai prin intermediul bibliotecilor de autor și a diverselor categorii de portaluri existente. Noua structură are ca scop facilitarea accesului la opere și obținerea unei vizibilități mai mari a conținutului care, uneori, părea dispersat și a cărui localizare nu era tocmai ușoară.

Biblioteca virtuală oferă acces direct la autori și la operele acestora, restrâns la textele literare, cele câteva mii de opere din această secțiune aflată într-o permanentă, în vreme ce noua

organizare a portalurilor, care cuprinde o clasificare cronologică a autorilor, facilitează folosirea acestora și de către utilizatorii care nu sunt expert în domeniu.

Biblioteca Națională din Santiago de Chile a devenit și un veritabil centru cultural în care se organizează activități și se oferă servicii culturale și educaționale de mare ținută. Întreaga echipă a bibliotecii este implicată în conservarea valoroasei moșteniri culturale chiliene, încorporate în colecțiile sale (le reluăm aici pe scurt prin denumirile lor: Chiliana, Fond general, Periodice și și microformate, Reviste, sala Medina, Tezaur bibliografice, Mapoteca, Referințe și biografii, Arhiva scriitorilor, Arhiva literaturii orale și a tradițiilor populare, Arhiva referințelor critice, Arhiva fotografică și digitală, arhiva muzicală), ce reprezintă contribuția intelectuală a mai multor generații. Astăzi, Biblioteca Națională din Santiago de Chile este, fără îndoială, una dintre cele mai importante biblioteci de limbă spaniolă din lume și este un monument al memoriei naționale chiliene.

Traducere din limba spaniolă:
Denisa TOMA
Traian MARIAN

Arsenie Boca - sfântul de la Prislop

O boare caldă hălăduia peste dealuri. Primăvara drapase deja natura în voaluri străvezii de muguri cruzi, petale gingașe și mătîșori gălbui. Înfiorată, pădurea aștepta cu înfrigurare marele eveniment din fiecare primăvară, când crengile golașe îi vor fi îmbrăcate în frunze mătăsoase. Șoseaua ne purta în serpentine prin natura înveselită de atingerea primăverii. La un moment dat, dealurile se strâng mai aproape. Pădurea vine și ea, făcând un larg ocol spre apus.

Deja am atins ținta călătoriei. Am ajuns la Mănăstirea Prislop. Călcăm cu sfială. Duhul sfințeniei plutește peste toate cele existente aici. Sfinții Ioan de la Prislop și Arsenie Boca veghează și ei nevăzuți, aceste locuri.

Biserica Mănăstirii Prislop a fost ridicată din piatră, în jurul anului 1400, de către călugărul Nicodim, cu ajutorul primit de la Mircea cel Bătrân, domnul Țării Românești. Acest călugăr, originar din Serbia, a venit de la Muntele Athos în urma unui vis în care era îndemnat să ridice o mănăstire. Însă de numele său se leagă ridicarea nu doar a unei singure mănăstiri, ci a trei astfel de așezăminte: Vodița, Prislop și Tismana, ultima fiindu-i se pare cea mai dragă, acolo găsindu-și sfârșitul în decembrie 1406.

La începutul secolului XVI, mănăstirea se pare că era într-o stare deplorabilă, ceea ce l-a determinat pe unul dintre călugări să scrie o cronică în versuri intitulată: „Plângerea Sfintei Mănăstiri a Silvașului din eparhia Hațegului din Prislop”. Din versurile acestei „Plângeri” aflăm că domnița Zamfira, fiica voievodului Munteniei, Moise Basarab, a fost a doua întemeietoare a Mănăstirii Prislop:

*„O doamnă mare și vestită
Zamfira cea pururea pomenită
Fata lui Moise Voivod din București
Din neamul marilor Basarabesți,
La anul cinci sute douăzeci peste o mie,
Mi-a pus a doua oară temelie
Nouă frumoasă de piatră,
Prea foarte înfrumusețată,
și cu zid înconjurată
M-au înzestrat cu moșii
Cu sate și cu vii
și cu odoare m-au împodobit
Întru tot desăvârșit”.*

După cum se poate observa și din versurile de mai sus, domnița a înzestrat mănăstirea cu

Aniversări, comemorări, evenimente

numeroase bogății, după ce a refăcut-o. Ca semn de mulțumire, domnița a fost înmormântată aici, în anul 1580.

Astăzi, mănăstirea este un important loc de pelerinaj pentru creștinii ortodocși, deoarece aici își doarme somnul de veci, înconjurat de zecile de buchete de flori proaspete pe care credincioșii i le aduc fără întrerupere, drept mulțumire pentru ajutorul acordat, Arsenie Boca, „marele îndrumător de suflete al secolului XX”.

Arsenie Boca s-a născut în leagănul minunat al Țării Zarandului, în localitatea Vața de Sus, lângă Brad, la 29 septembrie 1910. Părinții săi s-au numit Iosif și Cristina. A fost botezat cu numele de botez ZIAN. Se presupune că acest nume vine de la Sânzian.

Zian Boca face școala primară în satul natal, după care va intra la Liceul Național Ortodox „Avram Iancu”, din Brad, pe care îl absolvă în anul 1929.

În timpul anilor de liceu, Zian l-a avut coleg de bancă pe viitorul preot Petru Boldor, autorul poemului „Horia redivivus”, poem care l-a încântat pe Nichifor Crainic, precum și al poeziei „Sfântul”, închinată părintelui Arsenie.

Colegul de bancă spune despre părintele Arsenie că era „excepțional de înzestrat, de-o voință extraordinară, o memorie formidabilă, o putere de muncă și o tenacitate ieșite din comun”. (Părintele Arsenie Boca, mare îndrumător de suflete din secolul XX, Editura Teognost, Cluj-

Napoca, 2002, pag. 12). Se spune că manifesta încă din acea perioadă o deosebită deschidere spre universalitate, interesându-se de toate. Aduna cunoștințe, informații din toate domeniile, le trecea prin filtrul personalității sale, transfigurându-le apoi într-un mod propriu de existență.

La acea dată, Liceul Național Ortodox din Brad avea un corp didactic de elită, format la universitățile din țară sau din Viena. Mulți dintre aceștia erau teologi, punându-și amprenta asupra personalității tânărului Zian Boca, recunoscut atât de către profesori, cât și de către colegi, ca lider al generației sale.

După terminarea liceului, se înscrie la Institutul Teologic din Sibiu, pe care îl urmează între anii 1929 și 1933. Aici este deja perceput de colegii săi ca un „Sfânt”. Era o fire introvertită, retrasă, suporta cu stoicism frigul, deoarece era îmbrăcat cu haine subțiri, necorespunzătoare anotimpului și se abținea adesea de la mâncărurile mai grele, renunțând regulat la porția de carne din institut.

În această perioadă, citea cu mult interes studii de psihologie, de caracterologie, de grafologie, căutând să se adâncească în descifrarea tainițelor sufletului. Iubea desenul, sculptura și în special pictura, dar interpreta de asemenea cu ușurință la flaut compoziții destul de pretențioase. Toate aceste preocupări ni-l relevă

Aniversări, comemorări, evenimente

încă din acei ani pe pictorul și duhovnicul de mai târziu.

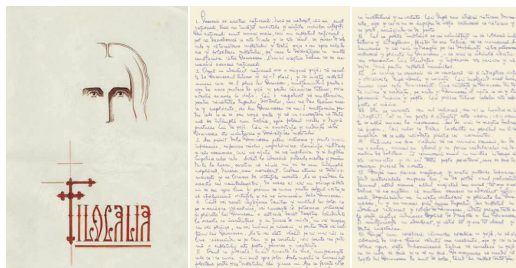
La intervenția profesorului Nicolae Popovici, Părintele Arsenie, după absolvirea Institutului Teologic (1933) este trimis cu bursă la Institutul de Belle-Arte, din București. Aici urmează cursuri de medicină, participă cu interes la prelegerile de mistică ale lui Nichifor Crainic și frecventează și alte cursuri din domeniul culturii și artei.

La scurt timp după terminarea Institutului de Belle-Arte, urmează o scurtă perioadă (trei luni) de ucenicie în monahism la Sfântul Munte Athos, la schitul românesc *Sfântul Ioan Botezătorul* (sau *Prodromu*), când a refăcut, după spusele unora, total sau parțial, călătoria Sfântului Apostol Pavel, din Grecia.

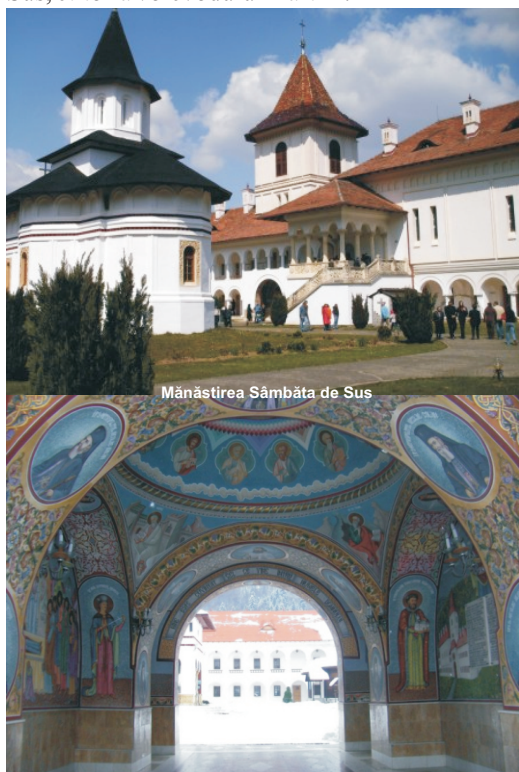
La reîntoarcerea în țară aduce câteva manuscrise ale *Filocaliei* pentru fostul său profesor, părintele Dumitru Stăniloiaie, cu care colaborează la realizarea în limba română a acestei monumentale lucrări.

Se pare că a fost hirotonit în 29 septembrie 1935. În iunie 1939, a ajuns la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, iar la 3 mai

1940 are loc tunderea în monahism, primind numele de Arsenie.

În anii petrecuți la Sâmbăta de Sus, părintele Arsenie se remarcă într-un mod deosebit „ca pictor de suflele după modelul Domnului nostru Iisus Hristos” (Nichifor Crainic). Acum este reînviată o tradiție a marilor pelerinaje la locurile sfinte. Despre acest lucru Nichifor Crainic spune că la acea „bulboană spirituală uriașă” mulțimile nu mai conținesc. „Ce vreme înălțătoare când toată țara lui Avram Iancu se misca în pelerinaj, cântând cu zăpada până la piept spre Sâmbăta de Sus, ctitoria voievodului martir”.

Părintele Dumitru Stăniloiaie spunea și el, în 1943, următoarele despre lucrarea părintelui Arsenie de la acest lăcaș: „Mănăstirea Sâmbăta de Sus nu e loc pitoresc de excursii și de distracții înrămate în chenare arhaice, ci mediu de zguduiri

Aniversări, comemorări, evenimente

sufletești înnoitoare, de întâlniri serioase ale sufletelor cu vocea lui Dumnezeu care le obligă la o viață scoasă din mocirla inconștienței și plăcerilor ușoare.

Pe pajiștile mănăstirii și în încăperile ei se aflau zilnic 200-300 de ființe omenești îngenunchate pe sub streșinile ei în rugăciune și scrutându-și trecutul de păcate a căror povară nu o mai pot suporta”. (Op. cit. p. 20)

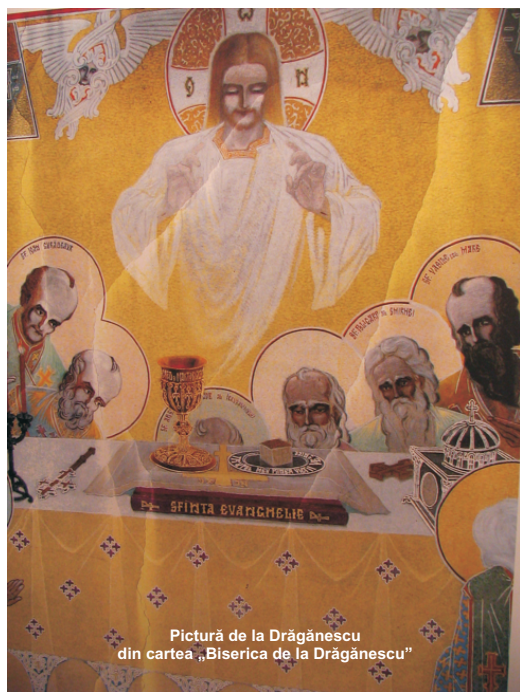
Prin urmare, reținem „importanța națională” pe care o avea lucrarea de acolo și faptul, pe care trebuie să-l recunoaștem și noi astăzi, că „ne este imposibil să redăm măcar schematic toate laturile propovăduirii de la Sâmbăta de Sus” (Părintele Dumitru Stăniloae).

Ca stareț al Mănăstirii Brâncoveanu, s-a străduit să mențină, așa cum nimeni nu a făcut-o, flacăra vie a credinței, atunci când comunismul ateu făcea victime după victime. Se considera că această luptă a părintelui a fost mai importantă decât lupta politică sau decât o armată anticomunistă. De asemenea, Părintele Arsenie Boca i-a ajutat direct pe luptătorii din Rezistența făgărășană, între anii 1945 și 1948, moral și material. Cu sprijinul lui, s-au ținut aici, în anul 1947, consfăturile ce au dus la unitatea de luptă a tuturor forțelor anticomuniste din țară. Pentru atitudinea sa anticomunistă, Părintele Arsenie a fost alungat, arestat în mai 1948, torturat de Securitate și condamnat la închisoare. Prin

închisorile prin care a trecut, pe la Canal, a fost un exemplu de demnitate și un sprijin permanent pentru frații săi de suferință.

În noiembrie 1948, Părintele Arsenie este adus la Mănăstirea Prislop, care la acea dată se găsea într-o stare deplorabilă, părăsită fiind de călugării greco-catolici, persecutați și ei de regimul comunist. Ajuns stareț și duhovnic la această mănăstire, Părintele Arsenie nu-și precupește forțele, muncind din greu pentru refacerea acesteia. S-a implicat personal în refacerea tencuielii pentru pregătirea frescei, ridicarea schelei pentru pictura cu care dorea el însuși să împodobească biserica, icoanele de pe tâmpla altarului, sculptarea iconostaselor și a stranelor, lucrarea întregului mobilier liturgic, restaurarea bisericii și a clădirilor anexe, amenajarea și decorarea întregii curți, un adevărat parc natural, străjuit de o clopotniță pe stâncă, gândită și zidită în stil athonit, tot de Părintele Arsenie.

Aniversări, comemorări, evenimente

În anul 1950, Prislopul devine mănăstire de maici, iar în 1951, Monahia Zamfira a fost numită stareța mănăstirii.

În ianuarie 1951, părintele este ridicat din nou de către Securitate și dus la Canal unde a stat nouă luni de zile.

Părintele Arsenie a rămas duhovnic al mănăstirii Prislop până în 1959, când a fost îndepărtat din mănăstire, la fel și stareța Zamfira, mănăstirea fiind desființată.

După Prislop, părintele își începe pribegia prin București unde a fost angajat la Biserica Sfântul Elefterie ca pictor secund pe lângă pictorul Vasile Rudeanu, iar în 1961 a fost angajat la atelierul de pictură al Patriarhiei de la Schitul Maicilor, cu încadrarea de muncitor pictor.

Ieșind la pensie în 1968, părintele începe pictarea bisericii parohiale din Drăgănescu, de lângă București, la care a lucrat vreme de 15 ani. Datorită picturii Părintelui Arsenie, biserica din Drăgănescu este denumită de specialiști „Capela Sixtină a ortodoxiei românești”. Încercând să actualizeze mesajul Evangheliei, Părintele a introdus în pictura de aici, pe lângă scenele clasice, și compoziții de-a dreptul șocante care au un rol catehetic și care se adresează oamenilor din zilele noastre.

Pentru că i s-a interzis să predice, va face acest lucru prin pictura de la Drăgănescu. Oamenii care îl căutau pentru a-i cere sfaturi duhovnicești aveau ce învăța doar din „lectura” picturii care le vorbea direct, fără ocolișuri îi pe înțelesul tuturor.

„Mica biserică de la Drăgănescu are norocul să simtă pe zidurile ei zugrăvite predicile fierbinți, pe care miile de oameni le ascultau la Sâmbăta de Sus.

E o pictură nouă ca și predica de atunci”. (Op. cit. pag. 35)

Pe lângă faptul că a fost un predicator plin de har, la ale cărui cuvinte înfiorau munții dar și sufletele, un pictor de excepție, Părintele Arsenie a fost și un înzestrat scriitor bisericesc. Cea mai cunoscută dintre scrierile sale a fost *Cărarea Împărăției*. Pe lângă aceasta, au mai fost tipărite predicile și învățăturile părintelui după manuscrisele sale, după cum urmează: Despre durerile oamenilor, Fiii Învierii, Pravila albă,

Aniversări, comemorări, evenimente

Trepte spre viețuirea în monahism sau Veniți de luați bucurie.

Despre Cărarea Împărăției, episcopul Timotei al Aradului și Hunedoarei spune: „Era de așteptat ca acela care atât de măiestrit a mănuit penelul spre mijlocirea vederii celor nevăzute, să folosească în același fel și condeiul, înfățișând minunatele peisaje spirituale străbătute de Cărarea Împărăției. Cartea arată într-adevăr câte sunt căile, pildele, chemările, luptele, problemele, dezlegările și lucrările vieții creștine în cele șapte părți, număr simbolic pentru tot ceea ce este sfânt și din care chiar cel mai smerit credincios poate găsi ca proprie măcar o cărăuie spre mântuire.” (Cărarea Împărăției, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, 2004, Prefața).

Părintele Arsenie a murit la Sinaia, în 28 noiembrie 1989, și a fost îngropat în cimitirul Mănăstirii Prislop din județul Hunedoara.

Las în urmă biserița de piatră a Prislopului din care răzbat până departe glasurile îngerești ale măicuțelor ce răspund la liturghie și urc pe sub poala pădurii spre cimitir. Împrejmuirea de brazi întunecați delimitează parcă lumea profană de acea lume sacră unde găsim mormintele maicilor și pe al Părintelui Arsenie. Parfumul crinilor care îi înconjoară mormântul este purtat de adierea vântului primăvăratnic până departe. Credincioșii sunt îngenucheați în apropierea mormântului.

Părintele Arsenie le este sprijin și mângâiere, chiar plecat într-o altă lume. Ajutorul pe care îl acordă celor năpăstuiți este prețios și constant.

Mormântul său de la Prislop rămâne un loc al speranței, al nădejzii în mântuire, un loc de pelerinaj neîncetat, indiferent de anotimp.

Monica DUȘAN

Sursa foto: Dușan Bujor, cartea „Biserica de la Drăgănescu” și Internet

Bibliografie:

- Ieromonah Arsenie Boca: Cărarea Împărăției, Ediția a V-a, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, 2004;
- Părintele Arsenie Boca, Biserica de la Drăgănescu, Ediție îngrijită de Dr. Daniil Stoenescu, Deva, 2005;
- Părintele Arsenie Boca, mare îndrumător de suflete din secolul XX, Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2002;
- Bran, Atanasie: Monografia județului Hunedoara, Editura Matinal, Petroșani, 2001.

Înțelepciunea pașilor sau despre puterea (pe)trecerii în tăcere

Există un legic timp al tuturor celor care (se) petrec în tăcere: nașterea, maturizarea întru înțelepciune, moartea. Venirea, rămânerea, plecarea: clipe de viață a căror tacită putere urmează a renaște – sub forța aceleiași legi – cândva, undeva, cumva... Curgând admirabil, ca urmă a unui genial ecou: „Căci toți se nasc spre a muri și mor spre a se naște”... Viața și ceea ce-i urmează: o tăcută (pe)trecere...

Așa a fost și viața aceluia care – predestinat parcă pentru aceasta – mi-a guvernat pașii către înțelepciunea Adevăratului Spirit: Victor Isac, învatorul.

Că întâlnirea noastră s-a petrecut stelar, sub semnul sincronicității, în Hunedoara secolului trecut (cât de mult par cele aproape trei decenii trecute de atunci...), a fost un lucru firesc. Aceasta trebuia să se întâmple, sub forța cererii întru iluminare: pentru că el avea nevoie atunci de un Învățăcel, pentru că eu aveam nevoie de un Învățător... Și pentru că, în istoria spiritului care (se) învață, Unul fără de Celălalt nu s-ar fi putut integral exprima, neștiindu-se nicicând cine primește și cine dăruiește într-o atare relație...

În această potențială întrepătrundere, am aflat repede ceea ce toată lumea știa: că profesorul Victor Isac este un arhetip al rezistenței spiritului la torsiune, că este un „simbol viu” al culturii hunedorene, că promovează o deschidere umanistă interdisciplinară, cuplând viziunea spiritualist-religioasă cu cea științifică, că este un activ promotor al valorilor umane, românești dar nu numai etc. Un orizont de valoare sub semnul căruia aspiram la rândul meu să devin. Ca atare, din nou, nimic întâmplător.

Câte am învățat – în urma acestei Admirabile Întâlniri – nu se pot aminti acum, decât comprimând prin metaforă: istoria viu trăită a Neamului Românesc, pe care l-a iubit fără de margini și despre care participativ îmi vorbea, taina gândului filosofic, înțeles la flacăra focului de noapte, pe care – cu priceperea celui născut la sat – îl aprindea, spre a distila alchimic

tăria fructului, puterea cuvântului poetic, pe care prin flacăra creației hunedorene mi l-a dăruit implicit, lumina credinței duhovnicești, vibrație pe care nestinsă a purtat-o întreaga sa viață, ca un învățător de inimi ce a fost, trăitor și creator, deopotrivă...

Câte alte evenimente omenești am trăit împreună, în fapt, este greu de rememorat acum, pentru că învățătorul avea darul de a dăruii celuiilalt tot ceea ce el însuși trăia. Așa încât, într-un anume chip, ne-am dublat reciproc viața... el dăruind, eu primind, prin poveste doar sau prin nemijlocită experiență. Mi-a îngăduit astfel ca, luându-mă alături, să (re)cunosc Mari Români precum: logicianul Anton Dumitriu, citorul „întâlnirilor admirabile”, filosoful Virgil

Stancovici, exeget al unei „filosofii a informației”, Iosif Constantin Drăgan, purtător de istorie și limbă traco-getă pretutindeni în lume, Paul Constantinescu, genial savant alături de care – peste o vreme – am deschis înțelegerii științifice energia „luminii vii”, biofotonica, pe care Victor Isac nu a pregetat să o

Aniversări, comemorări, evenimente

prețuiască la adevărată sa valoare.

În mod anume, însă, în orizontul acestor esențiale mijlociri, îi sunt dator pentru întâlnirea cu învățătorul de minte care, pentru mine, a fost Constantin Noica. Pe parcursul „Turului de Păltiniș”, pe care de două ori l-am străbătut alături, Victor Isac tăcând pentru ca eu să pot vorbi, am avut prilejul să înțeleg atunci ce leagă efemeritatea trupului de absolutul lui, de sufletul și spiritul cu care prin naștere am venit. aducerea aminte... aceasta mi-a fost cerută atunci de Constantin Noica, pentru a-mi putea defini dinainte parcursul meu de viață.

De aceea, peste câțiva ani, tulburătoare a fost trăirea din dimineața când – gândind deja un alt drum la Păltiniș, pentru a da seama de cele reînțelese – Victor Isac mi-a spus pur și simplu: „Știi, a murit Noica...”. Părea a fi deschiderea ce tocmai se închidea, întru...

Atâtea întâlniri, tot atâtea pași prin lume...

Urma acestor pași se regăsește, explicită, în ceea ce împreună am reușit să punem alături pentru a scrie și tipări - pentru a trăi împreună, de fapt - O CARTE. S-a întâmplat firesc, ca și când ai sădi un pom, ca și când ai crește un copil...

Fundamentele valorii. Arhetipuri ale creației românești (Moldova, 1998 & Performantica, 2005) s-a constituit ca două capete ale aceluiași „timp istoric”

(un titlu drag lui Victor Isac), pentru a marca: semnificația valorilor, în genere, univers despre care el, Învățătorul, a fost fericit să vorbească liber, așa cum toată viața și-a dorit, sensul valorilor românești, în special, valori pe care eu, învățăcelul, am învățat treptat să le prețuiesc și să le reiterez.

La o întâlnire pe care atunci nu o știam ca fiind ultimă, s-a bucurat peste măsură să afle că lucrarea noastră - apărută inițial într-o mai restrânsă ediție - urma să renască nu peste mult, într-o alternativă întregită. Considera axiologia ca fiind spațiul său de desăvârșită manifestare și împlinire, ca fiind teritoriul în care se întâlnesc optim filosofia cu trăirea. Spațiul testamentului său spiritual...

Nu a mai apucat să vadă cartea. Deși știa că este ca și făcută, mă întreba mereu ce și cum, parcă presimțind că alta nu va mai fi. Peste câteva luni, întors dintr-o călătorie în străinătate - dintr-un spațiu de înalt prestigiu științific, în care am fost fericit să obțin

recunoașterea contribuției românești printr-un deschis la scenă: „bravo, România!” - doamna Dora Isac mi-a spus, la telefon: „Știi, a murit Victor. Atâtea te-a așteptat...”.

Pentru jos și pentru sus, încă o dată atunci, legământul meu spiritual a fost esențial întărit: promovarea valorilor umane, românești implicit, în beneficiul iubirii și armoniei dintre om și semenul său, dintre Om, Cosmos și Dumnezeu. A trăi unitatea esențială, cu alte cuvinte, așa iubitul meu învățător de inimă și de lumină, la rândul-i a făcut întreaga sa viață.

Trăind întru fundamentele valorii...

POST SCRIPTUM

Dintre obiectele pe care Victor Isac le-a lăsat drept spirituală moștenire, am ales spre păstrare unul singur: TOIAGUL, cu al cărui simbolic sens, dar nu numai, se identificase în ultima secvență de viață. Am ales prin aceasta semnul pașilor din urmă, al celor mai înțelepți dintre toți, pași pe care doar delicata putere a poeziei poate să îi cuprindă.

Căci, Victor Isac a împlinit în tăcere o viață atât de plină, care firesc s-a revărsat peste viața tuturor. Adesea, fără ca oamenii măcar să simtă sau să știe aceasta, fiind pur și simplu – prin puterea exemplului – îndemnați să trăiască. Poate din acest motiv putea trece neobservat, purtat prin lume de BASTONUL său. Devenise un simbol, un mod aparte de a fi perceput de ceilalți: ca o permanență similară vibrației care nu mai este auzită de cei ce se nasc pe malul mării, ca o pământescă muzică a sferelor...

Victor Isac a fost tăcerea valului care nu se oprește niciodată, nici atunci când se lovește de un țărnuț... Pentru că atunci un alt țărnuț, în altă parte, este pregătit deja să îl primească. Prin credința trăită cu absolută putere, precum un Apostol care sub niciun chip nu se

Turul Păltinișului”, răscruce într-o „închidere ce se deschide”: între Victor Isac și Constantin Noica (2 octombrie 1982, montaj TDS)

îndoiește, el a trăit puterea pașilor petrecuți deasupra mării, susținut doar de fragila umbră a bastonului său.

Transmis mie, din poarta trecerii, întru păstrare și simbolică valorizare...

Traian D. STĂNCIULESCU

Iași, în zi de simbolică alegere, 7 martie 2008

TRECÂND PESTE ETERNITATE, TOIAGUL...

Când gândul devine mai greu decât puterea de a duce a tălpilor,
cerând ajutor soarelui de dinăuntru pământului,
Când pasul este ridicat în cer prin ușurința mersului de gând,
fondând capăt de pod înspre verticala lumii,
Atunci, sămânța arborelui de înțelepciune semn de dar rodește,
semn al puterii de a trece dincolo,
de a pluti peste viață,
ca trunchi de toiag.

Lemn de cruce uscată, înverzit peste poverile lumii,
coroană crescută din tăcerea mersului prin timp
trecând peste eternitate,
înțelepciunea toiagului de înțelept
a început deja să rodească, omește,
în sângele bățăilor de inimă,
în picăturile de lumină ale minții,
în coardele extrem întinse ale genunchilor.

Purtându-i urma pașilor,
rămase-n urma omului
urma toiagului său:
înțelepciunea celor veșnice,
pulsând în ceea ce efemer așteaptă
a se întoarce-n veșnicie....

O prietenie neo-latină: Giovani FORMAGGIO (Canegrate - Milano)

Giovanni Formaggio este o „descoperire” care de la început m-a cucerit prin franchețe, propensiune amicală dar mai ales prin afinitatea lui pentru lirica română. Se pare că are chiar în familie o româncă. Poetul nu este acel „uomo di periferia”, cum își titrează ultima carte apărută, ci, prin mesajul principal al liricii lui, exprimă durerile și visele omului din mulțime, același în Italia ca și în România. Scrie dedicat, are cultul familiei și al strămoșilor, al naturii, al unei naturi agresate incontinent chiar de către om. Scrie de stânga, deoarece inima este situată în stânga. Este un stilist elegant așa cum consideră el că trebuie: ținută de gală și mândria de a fi un artist. Un bărbat frumos, cu trăsături armonice, în echivalență cu poemele.

Schimbăm câte un grupaj de poeme, o carte nouă, o veste bucuroasă. Suntem vecini de „palier” în revista *Il Convivio*. E un poet mult iubit acasă la el, deoarece este un animator neobosit și sincer. Edilii i-au bătut în piatră, pe un mic monument, un poem ce elogiază jertfele eroice. Este un poet umanist, cu mesaj clar - pacifist. Scrie pentru copii și pentru adulți, cu aceeași sinceritate caldă și generoasă. Giovanni Formaggio este un poet al expresiei directe, înfiorate de un simț profund poetic al lumii. S-a născut la 13 martie 1939, la Asigliano Veneto și trăiește la Canegrate (Milano). A debutat în 1967, parcurgând un traseu frumos, dificil, inițiativ. Din poezia lui transpare un arpeggiu melodic interior, rezonant în sintagme simple și limpezite de simțul cosmic al cuvântului, ca scânteieri din Logosul ce caută trup într-o perpetuă creație. Temele sale lirice revin predilect dedicate, ca semn al unei empatii și al unor oglinzi în care omul se recunoaște pe sine, primordial, arhetipal.

Poeziile lui sunt inserate în manuale școlare, având un timbru moralist pedagogic ziditor. Este membru al multor academii italiene și străine, laureat al unor premii de recunoaștere în Franța, Spania, Germania, Austria, Malta și Statele Unite. Este Cavaler al Republicii Italiene pentru merite literare. În 1980, a fondat la Pero (Milano), Premiul Internațional de Solidaritate „Notte di Natale” (Noaptea de Crăciun). Pentru merite umanitare, a fost distins cu Medalia de Argint a Parlamentului Italian, Premiul Filantropic al Franței, Premiul Umanitar Sant’Uberto din Bavaria, este membru de onoare în Corpul de Voluntari din Noua Zeelandă.

Lirica sa este una cursivă, cu fluentă discursivă, dar de simțire eminamente poetică; metafora este poemul întreg. Vag, ca un halou empatic, îmi aduce aminte de Montale, dar și de Ungaretti.

Un poet înamorat de patria sa și de umanitate. Caută a dialoga prin poezie cu viitoarea generație, redescoperind mereu extraordinarul. Acesta e mesajul lui Giovanni Formaggio pentru cei ce vin. Propria istorie se reflectă în sfatul calm și nesentențios dăruit celor tineri. „Poetica lui este una a esențelor” afirmă Luisa Stochi, asesor cultural italian. Admirația și prețuirea mea se adaugă firesc acestor recunoașteri care, sunt convins, vor mai fi.

Eugen EVU

Confluente culturale

Perle de soare

„tatălui meu”

Este înăuntrul meu
Și vibrează cu tinerețe
Cu foșnet de mesteacăn și sălcii
plângătoare
Viața ta.
Trăiesc
Ca o tufă de coriandru-n floare
Ce rup din cer perle de soare
Este scris, aici, în vene
Zgomotul pașilor tăi
De muntean neobosit

Splendizi
Cu răsăritul ce joacă
Și roua pe petale de crini
Sunt aici în luminișul inimii
Jucăriile de lemn
Plăsmuite cu mâinile tale
Pentru a mă face un copil fericit.
E aici in inima
Închisă într-o îmbrățișare infinită
și ușoară
Făptura ta de bătrân suferind

Cu poeziile mele pe genunchi
Și un ring de plâns
Tată
Ai sosit cu glas scăzut anii mei
Mari cât imensitatea mării
Aș vrea să strig timpului să se
oprească
Să nu ne stingă dialogul
Ce nutrește scurgerea vieții mele
Care-o continuă pe a ta.

Viața noastră

Viața noastră este aici
În această casă îndoliată de timp
Între brațele câmpului
Te purtam pe mâini
Înainte cu mulți ani,
Întâlnind miraje de vis...
Aici trăiam bucurii și dureri
Ale inexorabilului dus de

anotimpuri...
Împreună
Privim în copaie
Portretele fiilor.
În tăcerea discretă a câmpiilor
Așezate pe piatră
Alături marelui vas al oleandruului
Să ne încredem așadar în ele.

De mână,
cum acea zi rămasă intactă în
inimă,
traversa vâltoarea.
Așa că primul din noi care va
pleca
ar putea spune altuia:
fumam fericiți împreună.

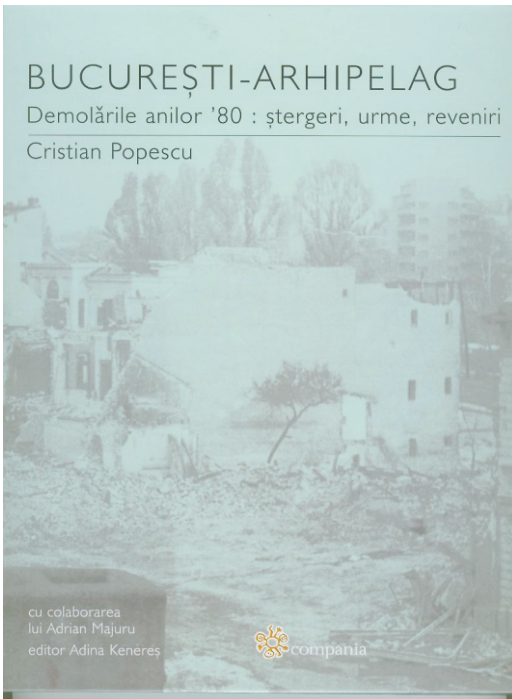
Metamorfoze

Aici, între brațele apusului
Trăiesc metamorfozele mele
Deșiretez papucii zilei
Sufletul transpiră de soare
Miroase a must nou,
Presând generoasele primăveri
Inima respiră adulații
De resurecții
Abdicând tăcerile serii
Fură lumina acel câmp
De stele.
Aici firul ierbii între brațele
Noptii mă simt pergament
Cu antice rugăciuni
Vele de aur
Legănate de mâna
lui Dumnezeu.

Sub puntea de piatră
Sub puntea de piatră

Ne-am împreunat mâinile
Sub vocile fumului și ale serii
Ale ultimei singurătăți și ale
Razelor de lună
Stăruind a ne spune
imensele cântece
Ale vieții noastre
Despre una de alta
Inimile noastre vibrară
Încuviințând

Și pentru noi doi
Sub puntea de piatră
Începea o primăvară
Fără final.

Deziderat
Dați-mi un Dumnezeu
Care trece pe strada periferică
Care să vadă opera uscăciunii

Dinspre fabrică
Și respirația toxică
Sufocând în pini verdele
Și înnegrește
culorile florilor.

Dați-mi un Dumnezeu
Care deschide poarta casei mele
Și șade la masa mea,
Care conviețuiește cu mine
Să se joace cu copiii mei
Și ai vecinilor
Când iubesc și când sufăr
Un Dumnezeu care mănâncă
pâinea mea
care privește când alții mă judecă

Dați-mi un Dumnezeu
Care respiră ca mine
Cu bucuria unui vechi prieten.

Nostalgiei bucureștene în alb și negru

Bucureștiul de odinioară, din ce în ce mai îndepărtat de noi, tot mai diferit de ceea ce a devenit azi, continuă să ne farmece.

Bucureștenii, neași sau nu, au o foarte acută nostalgie a orașului ce a fost odinioară și acum mai supraviețuiește doar pe alocuri. Le e greu să accepte că mașina 42 nu mai urcă ușor delușorul de la Căuzași, că nu mai trece pe lângă Institutul Mina Minovici, cu încremeniții lui atlanți, străjeri ai morților, că tramvaiul 19 nu mai trece agale pe Strada Avram Goldfaden, că biserica Olteni nu se mai profilează gălbuie pe cerul unor toamne vineții, că Spitalul Brâncovenesc și-a pierdut în neant zidul de cărămidă roșie, că străzile Bateriilor și Cazărmii nu mai coboară aproape abrupt spre dispăruta Operetă, că nu mai

există cârciuma Motanul negru pe Dealul Spirii, că Strada Puișor e o amintire dureroasă, la fel ca Strada Fonteriei, pavată cu piatră de râu, că în Piața Sfânta Vineri cauți în zadar turlele bisericii sau sălile judecătorei unde s-au făcut și desfăcut destine, că Strada Antim unde Felix dibuia cu greu casa Otiliei e doar o pagină de roman. Ce a rămas din toate astea? Un bulevard greoi, lipsit de stil și eleganță, laudându-se (tristă performanță) că e mai lung cu câțiva metri decât Champs Elysée-ul parizian. Un oraș întreg a asistat neputincios la delirul demolărilor, cete întregi de executați, de la politrucii la arhitecți, de la constructorii la edili vedeau, îngroziți sau nu, cum un simplu gest al mâinii secretar general-prezidențiale hotăra în fracțiuni de secundă ce dispare, ce rămâne, ce se translează, ce se ascunde. „Asta e, ce să facem? Mai rău să nu fie!” au fost de prea multe ori cuvintele abia murmurate de niște oameni care, cu frica și lehamitea în sân, încercați zilnic de mici lașități și degradante compromisuri, au traversat „era demolărilor” ca pe un pustiu fără viață. Este cât se poate de limpede acum, după 20 de ani, că nu a meritat, că Bucureștiul nu a dobândit nici pe departe eleganța Parisului haussmanian. În anii '80 se petreceau schimbări definitive, sfâșietoare (la propriu) și cartiere întregi piereau în nori de praf, sub molozuri grele. În acele vremuri demente, unii au avut curaj. A fotografia spații pândite de iminența demolării era un gest de mare curaj, aproape un gest sinucigaș, având în vedere că Securitatea era ubicuă. Dacă atâtea clădiri, străzi, biserici bucureștene au dispărut sub lovituri de târnăcop și dislocări de buldozere, măcar să le avem în imagini, au gândit cei care au immortalizat pieirea unei bune părți a Capitalei. S-au găsit, așadar, iubitori de București care, cu un curaj mult mai mare decât ne putem acum închipui, au pus mâna pe un Zorki și au

Pagina bibliofilului

fotografiat. Mult, din toate unghiurile, zile la rând, cu un pas înaintea perfidelor și nemiloaselor buldozere, cu imense riscuri, recurgând la tertipuri de toate felurile ca să poată umple pelicula cu imagini de case, de străzi, de biserici care își trăiau ultimele clipe. Dar, după cum se vede, n-au murit cu totul. Există mărturii. Așa cum e această excepțională, șocantă și dureroasă cartea realizată de Cristian Popescu și intitulată *București - arhipelag. Demolările anilor '80: ștergeri, urme, reveniri*, apărută, în vara anului 2007, la Editura Compania. Când am deschis-o prima dată, am avut senzația că țin în brațe o ființă dragă ce nu mai există și că pierderea ei mă află complet neputincioasă. Fotografiile mi-au izbit retina și în minte mi-au năvălit de-a valma colțuri dintr-un București pe care îl iubesc și îl cunosc foarte bine, așa cum cunoști doar ceea ce iubești.

Albumul este o „fototecă în doi timpi”, cum îl caracterizează scriitoarea Adina Kenereș, directoarea editurii Compania. Fiecare pagină conține, deasupra imaginilor surprinse (în înțelesul cel mai propriu al cuvântului) înainte și în timpul demolării, imagini recente care arată ce a fost pus în locul a ceea ce s-a șters: blocuri imense, impersonale, hidoase, lipsite de gust și eleganță. Există și imagini ale unor colțuri de București ce au scăpat de isteria demolării și fotografia recentă păstrează doar lenta trecere a timpului. Acest original și dureros tandem ne permite să vedem ce au devenit spațiile demolate: ce se găsește acum în locul Bisericii Sf. Vineri, a Hanului Galben și a Hanului Anton, cum arată azi Calea Călărășilor, Strada Antim, Strada Măcin, Strada Dobroteasa. Fotografiile nu au fost făcute oricum, ci cu ochiul cunoscătorului, al arhitectului care știa să vadă, știa să aprecieze un colț de stradă, o casă dărâmată din care se mai vedeau tavanele casetate, feronierile, sobele din teracotă albă, ciubucele și frontoanele decorate în stilul diveselor epoci trecute. Toate acestea au dispărut cu o iuțeală demnă de o cauză mai bună. Dacă ar trebui să spun care fotografie m-a

impresionat cel mai mult, aș alege două imagini ce nu mi le pot șterge din minte: Biserica Domnița Bălașa care se întrevește prin fațada pe jumătate demolată a Spitalului Brâncovenesc și fotografia unui bătrân care, în zorii unei zile de vară a anului 1985, împinge o targă pe roți pe Strada Labirint, pe lângă o casă cu ferestrele smulse. Pe targă se află lucrăsoarele pe care și le-a scos din casa demolată. Case și oameni loviți de un destin fără milă.

Albumul demonstrează limpede faptul că, după anii furiei demolatoare, zonele vechi, părțile frumoase ale capitalei, colțurile pline de farmec au rămas ca niște insule, formând un ciudat, trist și neajutorat arhipelag în mijlocul unui ocean de imobile noi. Acest arhipelag, adică ceea ce a mai rămas din Bucureștii ce s-au dus, trebuie să fie păstrat pentru ca măcar o fărâmă din acest oraș să mai merite supranumele de Micul Paris.

Denisa TOMA

Spitalul Brâncovenesc înainte de demolare

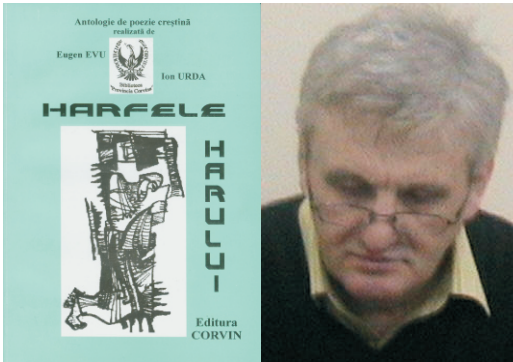

Spitalul Brâncovenesc în timpul demolărilor

Harfele harului

Această antologie de poezie creștină, cu un titlu inspirat ales *Harfele harului* a apărut la sfârșitul anului 2007 sub egida Biblioteca „Provincia Corvina” - Hunedoara, la inițiativa poeților *Eugen Evu* și *Ion Urdă*, ambii implicați în fenomenul cultural din zona Hunedoarei.

Se pare că autorii antologiei au lăsat pentru o clipă creația proprie și au simțit nevoia de a-și plăti „zeciuiala” Celui de Sus, un fel de dar pe altarul nevăzut din viața fiecăruia, acel altar care pentru o perioadă își arată flăcările ca să lumineze fețele scribilor.

Argumentul scrierii este *Cântarea Cântărilor* din *Biblie*, iar mesajul pare a fi dragostea lui Dumnezeu, care, așa cum scria Apostolul Pavel, este „legătura desăvârșiri”.

Autorii au avut inspirația de a prezenta, pe scurt, viziunea lor asupra creației. În centru se situează cântecul de laudă adus lui Dumnezeu, viziune schițată în scurte note, inspirat scrise. Aceste note se referă la argumentul creștin pentru România, argument care vine prin Hristos, argument care a fost alterat uneori de-a lungul vremii, dar care, de fiecare dată, a izbucnit cu putere în viața românilor. Așa cum îi place lui Eugen Evu în ultima vreme, se joacă de-a cuvintele și preia mesajul esențial creștin dându-i o formă de argument filozofic, o filozofie a fiecărei zile, argumentul pentru o speranță numită România, cu trimiteri spre un zeu strămoș, specific și culturii

dacice. Argumentul este la limită și pare preluat din unele scrieri vehiculate în cultura română, dar adevărul este că nu puteam fi creștini înainte de Hristos și că însuși Hristos a lămurit problema pentru evreii farisei din vremea cât a fost în trup și când a afirmat că EL ESTE înainte de Avraam, deci este Cuvântul întrupat prin voia Tatălui, rezolvând astfel problema păcatului care bloca și blochează destinul ființei umane.

Autorii antologiei au pornit de la mesajul din *Cântarea Cântărilor* punând în evidență dragostea ca sentiment fundamental și accentuând ideea teologiei creștine în sensul că această carte anticipează și este totodată, din perspectiva eternității, oglinda dragostei dintre Iisus și Biserica sa, după cum cartea reflectă și dragostea lui Dumnezeu pentru poporul său. Dar, dincolo de acest mesaj teologic, este pus în evidență altul, referitor la dragostea dintre un bărbat și o femeie, dragoste curată, ca model dat omului pentru viața sa pe acest pământ, un model adevărat și care elimină orice speculații.

Având ca bază aceste principii, autorii antologiei reușesc să adune în paginile cărții creația unor poeți intrați în conștiința culturii române, poeți cu nume și cu greutatea scrierii în timp, ca Vasile Alecsandri sau Ioan Alexandru, Lucian Blaga sau Mihai Eminescu, Alexandru Macedonski sau Paul Aretzu. Sunt cuprinși în antologie și scriitori de renume din lirica universală ca Charles Baudelaire sau Rabindranath Tagore, ori Giuseppe Ungaretti. Lista poate continua cu unii scriitori mai puțin cunoscuți, ca Petra Vlah sau Adrian Botez.

Desigur că rămâne cenușa cuvintelor de dragoste pentru Dumnezeu scrise de fiecare autor:

Paul Aretzu: „*Până în veac mă dor smintelile mele și viața mea ca o ploaie s-a risipit.*”

Shaul Carmel (Israel): „*Ce ai turnat, Doamne, / În lutul întrupării mele / Dincolo de stele și de îngeri? / Ce ai turnat în mine?*”

Ion Chichere: „*Nu vă bate pe voi Dumnezeu? / repetă în mână cu Biblia / pe care o arăta tuturor / ca pe o Lege / de Autor.*”

Pagina bibliofilului

Ion Pillat: „În frăție și dreptate, și iartă-mă Doamne că - ndrăznesc: / Te rog să faci viața pe pământ ca și în cer”

Vasile Voiculescu: „Cum te-aș mușca de te-aș putea ajunge, / Tu, Doamne, -n lume singur fruct oprit.”

Autorii antologiei, ducând, prin logica dragostei, impulsul de a aduna în carte versul arzând pentru ceva mai înalt din această viață, cuprind în filele ei și scrieri ale creatorilor creștini clasici și contemporani din județul Hunedoara, ca un gest de generozitate pentru locul în care trăiesc cu toții. Oare le-a trecut prin minte autorilor antologiei cuvintele acestea: „Descalță-te, că stai pe un pământ sfânt?”. Răspunsul vine de la sine, un răspuns care impune tăcere. Secțiunea este importantă și pentru că recuperează unele scrieri aparent pierdute și uitate sub preșul istoriei și pentru că e o pagină scrisă în comun de oameni care s-au salutat sub aerul unui netimp atins de brume:

Dan Constantinescu Nicoară: „Iisus, între lacrima Domnului / și vulturul beznei / Își poartă crucea / Mântuirii pământului / Daurind / și Crucea Înfiniului / Ce-l străbate de asemenea!”

Eugen Evu: „Mi-e târziu în lume, Doamne, cu ninsoarea îți scriu.”

Mariana Pândaru: „Mă așteaptă o mulțime de zile / În care mă voi lepăda / De toate iubirile oarbe / De toate greșalele / De toată deșertăciunea / Învățând între timp / Lecția simplă / a nemuririi.”

Ioan Urdă: „De ce nu vrei să vezi, Doamne, / cum te sapă la rădăcina îngerii?”

În secțiunea a III-a din antologie apar creatori creștini debutanți din județul Hunedoara, semn că flacăra va arde și că sulul manuscrisului trebuie scris, fără ca ei încă să cunoască suferința, sau tristețea, fără să înțeleagă care va fi ultimul cuvânt de pe sulul manuscrisului și dacă este un sfârșit al lui, scribii în devenire, poeții tineri cu poeme în mâini asemenea ramurilor de finic.

Este meritul autorilor antologiei de a lăsa deschise ușile pentru cei care vin, pentru că, în fond, e cineva la ușă și bate ...

Pentru ca această antologie să intre în sferă cu adevărat, partea a IV-a cuprinde colinde și alte creații populare creștine, o secțiune necesară pentru un popor ce a depus efortul de rămâne sub semnul Învierii.

Însă trebuie să privim atent la ceea ce scrie Tagore: „Omul e din născare copil, puterea lui e puterea de a crește”.

Evident, această antologie pare a fi doar un început, mai sunt poeți care au scris poeme de laudă, integrate în cântarea cântărilor cea de toate anotimpurile și cea de toate tristețile și care ar merita cuprinderea într-o antologie, așa cum sunt poeții din închisorile comuniste, poeții din exil, cei departe de țară... dar, poate, va mai fi cândva o șansă.

Soluția e întoarcerea la motivul cărții, la Cântarea Cântărilor și de a fi atenți totodată la intensitatea sentimentului dragostei dintre el și ea, în aerul nopții, iar motivul biblic pare valabil și astăzi: „...nu stârniți, nu treziți dragostea, până nu vine ea!”...

Antologia are un argument scris de poetul Eugen Dorcescu: „Într-adevăr, ființa noastră ne depășește pe noi înșine, fiindcă aparține Ființei”.

Dar argument pentru antologie pare a fi și poemul lui Miriam Chiș, din Hunedoara, debutantă în secțiunea antologiei - Crisalidele iubirii, secțiunea speranței: „Îmi intră primăvara în suflet / cu pâinea aburind / de zorii primei dimineți / mă îmbracă în cântec de păsări / și-mi acoperă nesfințirea / cu aripi de înger / să fiu socotit neprihănit / în dimineața Învierii / ca pâinea ce naște vieți.”

Iată un curcubeu peste timp, legând oamenii prin poemele lor de laudă...

Autorii antologiei au avut puterea de a vedea și a înțelege necesitatea de laudă, ca mod de relaționare a omului cu Dumnezeu, iar faptul că și o instituție din România a plecat urechea spre lucrurile adânci ale zilei, lăsând deoparte, pentru o clipă, frământările politice și a sprijinit apariția cărții e semn că se poate și Consiliul Județean Hunedoara a înțeles mesajul locuitorilor și poate SUNETUL fundamental din Cântarea Cântărilor.

Poate ar merita reamintită zicerea unui rabin, Rabbi Akiba: „Toată lumea nu valorează cât ziua în care Cântarea Cântărilor a fost dată Israelului; toate scrierile sunt sfinte, iar Cântarea Cântărilor este sfânta sfintelor”. Dacă așa au scris cei din vechime, cei de azi pot doar să accepte că există undeva o Harfă, iar sunetul ei ne face viața mai frumoasă ...

Constantin STANCU

Călătorie inițiativă în lumea cărților

Ne punem deseori întrebarea: „De ce trebuie să-l pregătim pe copil pentru a descifra rândurile tipărite, când ar putea urmări pe monitorul computerului tot ce dorește?”

Oricât de acaparatoare ar fi „mașinăria” numită computer, aceasta nu poate înlocui emoția prilejuită de contactul cu o scriere incitantă.

„Pentru toți copiii și părinții lor, dar și pentru învățători, profesori de română la colegiu, bibliotecari sătui de povești vechi și lacomi de povești noi...”, a apărut recent la Editura Compania un manual de imaginație și conversație - *Istorie cu copii și Pârș, măță, frunză de gutuie*, text aparținând Laurei Grünberg.

Atunci când adultul va găsi timp să asculte opiniile copiilor despre ceea ce au citit și va trăi alături de aceștia traiectoria personajului favorit, se va realiza puntea între imaginile din carte și viață.

Calitatea textelor, varietatea tematică, raportul „direct proporțional” dintre potențialul de cunoaștere al copilului și forma de prezentare sunt preocupări constante ale autoarei, care încearcă (prin „istoriile” pe care le prezintă) să cultive motivația pentru citit. Dintre modalitățile utilizate în atingerea acestui obiectiv, ne-am oprit asupra câtorva: decodificarea textului prin joc, exerciții de îmbogățire și de activare a vocabularului, ilustrare prin desen a unor secvențe, colaje literare, joc de rol, dramatizări, corelarea unor situații întâlnite în lecturi cu cele trăite prin experiență (personală).

Autoarea știe că atitudinea creatoare devine mijlocul principal de soluționare a situațiilor instruirii concrete, că ea se impune atât față de fiecare personaj

(copii, Pârș, măță, frunză de gutuie), cât și față de intercorelarea lor.

Cum ar fi să ne punem la mîntea copiilor și să ne copilărim așa?! I-ar distra pe ei, dar și pe noi, lansându-ne într-o conversație ca-n povești, toate țesute din firul istoriei. Vai, istorie! Sigur este un subiect mai puțin interesant, te-ai putea gândi... Greșit!... În carte, eroii principali, Simon și Magda, pornesc alături de o pendulă veche la drum, apoi li se alătură o pisică neagră, un pârș și o frunză de gutuie. Ce fel de drum vor ei să urmeze? Un drum în căutarea istoriei..., pentru că, spun ei „adevărata istorie s-a pierdut”.

Pentru „a găsi” istoria, recurg la diferite metode, care de care mai ciudate, încercând să descopere o „istorie coaptă”, o „istorie de răsul lumii”, o „istorie prin gânduri” și multe alte istorii pe care nu au reușit să le descopere, însă nu a fost în zadar, deoarece fiecare tentativă nereușită de regăsire a unei istorii pierdute a reprezentat un pas înainte spre descoperirea unei morale a reprezentat un pas înainte spre descoperirea unei morale a povestea noastră.

Ce fel de morală poate avea o carte de genul acesta? Să vă explic... Protagonistii nu au reușit să descopere acea istorie pe care o căutau ei, însă au realizat că istoria este unică pentru fiecare în parte, istoria nu reprezintă doar niște rânduri scrise într-o carte groasă, ci reprezintă o întâmplare, o amintire, un eveniment ce a lăsat semne, fie ele bune sau rele... „o istorie e formată din mai multe istorioare”.

Cei care doresc să facă istorie sunt diferiți, dar au un scop comun. Fiecare are o trasătură specifică: Simon - seriozitatea, Magda - energia, Norocica, pisica neagră, - spiritualitatea, Nina, frunza de gutuie, maturitatea, Marele Pârș - înțelepciunea, cele două limbi - sinceritatea. Sunt surprinse aspecte diferite ce caracterizează societatea: discriminarea și superstițiile - Norocica, trecerea timpului - cele două limbi, avansarea tehnologiei.

În aparență o povestire copilărească, dar cu semnificații filosofice, în esență. Întregul text este o personificare progresivă.

Laura Grünberg a avut o idee minunată: prezentarea unei teme filosofice printr-un text pueril. Astfel, îi învață pe copii cum să gândească... Îi încurajează să privească din afara cutiei...

Valeria Elena LAZĂR

Oscar Wilde între viață și literatură (I)

specializase oarecum acest dandy fin-de-siècle. Iată-o: „Adevărurile metafizicii sunt adevărurile măștilor”. Aceasta este adevărat, cu o singură condiție, ca metafizica să fie o metafizică de carnaval. Numai într-un univers artificial, carnavalesc, artificiile se pot bucura de prerogativele principiilor. Dar, Wilde ar putea să ne riposteze: ce sunt umbrele, la contemplarea cărora Platon (pe care el, fostul student de la Magdalen College, îl citise în original) ne vede condamnați, în peșteră, dacă nu asemenea aparențe ale Ideii, măști? Am putea să-i răspundem: Platon îngăduia cel puțin reminiscența, acea anamnesis care este pentru noi o garanție că nu este totul pierdut, că recuperarea Ideilor este posibilă, că umbrele de pe peretele peșterii nu sunt, pentru noi oamenii, ultimul adevăr.

Vrei să știi care a fost marea dramă a vieții mele?, i-a spus odată Oscar Wilde lui André Gide. „Acea de a-mi fi investit geniul în viață; în operele mele nu mi-am investit decât talentul”. Iluzie optică, firește. Sau, după înșeși criteriile lui Wilde, judecată întrucâtva filistină. Nu spunea el: „... adevărul este că numai filistinul se străduie să cântărească o personalitate după proba vulgară a producțiilor?” Deci nu opera ar fi piatra de încercare sau etalonul după care se măsoară personalitatea (dacă ea poate fi măsurată!), ci cu totul altceva. Dar ce era, pentru Oscar Wilde, acest cu totul altceva?

Nu demult, la o expoziție de grafică engleză din Budapesta, am văzut un desen reprezentând o galerie de artă londoneză la sfârșitul secolului trecut. Printre personalitățile prezente la un vernisaj, adunate în grupuri în hala galeriei, ori urmărind tablourile expuse, îl puteai recunoaște pe Oscar Wilde. Încă tânăr, foarte elegant, perorând cu distincție și grație în mijlocul unor ascultători încântați. Mi-am amintit, contemplând masca sa de *happy prince* al artelor, eseul său despre Adevărul măștilor. Acest eseu se încheie cu una din frazele șocante în care se

Bineînțeles, n-are nici un rost să-l combați pe Wilde. El însuși este gata oricând să se dezică, să se retracteze, să intoneze o palinodie. În finalul eseului amintit citim: „Nu că așa fi de acord cu tot ce am spus în acest eseu. Există multe lucruri cu care nu sunt de acord deloc.” Deci să nu luăm tot ce spune acest uimitor *causeur* drept literă de evanghelie. Cei care l-au crezut pe cuvânt sorbindu-i spusele de pe buzele sinuoase, s-au lăsat atrași în trapă, ca și acei burghezi care urmăresc cu gura căscată scamatoriile unui prestidigitator dintr-un cunoscut tablou al lui Hieronymus Bosch.

Wilde este eseist și eseul conversațional pe care-l practică, cu o artă consumată, reprezintă – cum o spune chiar el – „un punct de vedere artistic”, nu unul filosofic. Or, tot el susține că „în artă nu există adevăr universal valabil. Adevărul în artă este acela al cărui revers este tot atât de adevărat”. Din nou un paradox? Nici măcar atât. O simplă declarație de relativism axiologic în artă, și de denunțare a oricărui dogmatism estetic.

Atelier de creație

Pentru Wilde, în critica estetică, „atitudinea este totul”. Atitudinea. Să nu ne lăsăm mistificați prin acest cuvânt. Atitudinea nu era pentru estetul englez nicidecum o poziție etică ori ideologic-filosofică, ci una strict estetică. Formula: „în critica estetică atitudinea este totul” este o declarație a prerogativelor eului suveran, autonom. Critica astfel înțeleasă este nu numai impresionistă, puternic subiectivă, ci voit autarhică, ostentativ – aș putea spune – teatrală. Eseurile lui Oscar Wilde au toate ceva din farmecul și ostentația comediantului superior care le-a scris. Ele nu ne oferă și nu vor să ne ofere precepte, criterii ferme, valori certe, standardizate, ci vor să incite, să stârneasă, să ne violeze chiar, uneori. Ele arborează măști pe care eseistul le schimbă de câteva ori în cursul aceluiași eseu. Dealtfel, dedublarea (dacă nu multiplicarea) personalității îi convine acestui eseist care găsește în dialog o modalitate de a-și expune ideile pe două voci.

Și, totuși, putem circumscrie destul de exact o „estetică” a lui Wilde. O estetică pe care ne place să o numim *fin-de-siècle*. Eseurile în care este cuprinsă mărturisirea de credință estetică a lui Wilde au apărut în 1891. Este „la belle époque”. Supremație a esteticului, pe care rare spirite alese o celebrează, o proclamă și încearcă să o instaureze prin artă și mai ales prin critica de artă. Căci arta, pentru Wilde, mai presus de știință, filosofie, ori practică de orice fel, poate să aducă armonia, să rezolve dureroasele contradicții ale omenirii. Îl ascuți pe rafinatul discipol al Oxfordului și nu te poți împiedica să nu surâzi. A murit bietul prea devreme, în 1900, când nu împlinise încă cincizeci de ani. Dacă trăia încă două decenii, asista la explozia iconoclastă a diverselor avangardisme, la belicoasele ieșiri ale artiștilor ce nu visau nicidecum unitatea și armonia omenirii prin artă.

Și, totuși, Wilde nu este doar estetul întârziat al unei lumi în agonie, decadentul, ci precursorul atâtor „modernisme” ale secolului XX. Și înainte de toate, al tuturor subversiunilor realului din aria

acestui veac. Pentru Wilde există două lumi: aceea care este, lumea reală, despre care nu trebuie să se vorbească pentru ca să fie, și lumea artei despre care trebuie să se vorbească pentru că altfel nu ar exista. Opera de artă este unică și durabilă, pe când natura nu face nimic durabil, ci numai repetă câteva forme originare. Critică, a naturii, a naturalismului, a omului care, câțiva ani mai târziu, când se va întâlni cu Gide în Alger îi va mărturisi că fuge cu oroare de orice operă de artă, că nu vrea să adore decât soarele, precum păgânii antichității. Soarele este gelos pe opera de artă și n-o poate suferi, crede Wilde, a alungat-o din viața lui. Căci își pusese în gând, nefericitul, după ce părăsise temnița din Reading și Anglia, să adore numai și numai soarele, sau, cu un alt cuvânt, viața. Adorație patetică a unui om care-și simțea, poate, sfârșitul, care se simțea, desigur, sfârșit ca artist. A unui om care se simțea „dator”

Atelier de creație

să se amuze. Nu fericirea, îi mărturisea el lui Gide, ci plăcerea, îl interesează, plăcerea o vrea. Și adăuga: „Trebuie să voiești întotdeauna ceea ce este mai tragic”.

Cuvântul acesta, cu toată gesticulația voit spectaculoasă, cu tot paradoxul unei măști de circumstanță pe care le incumbă, îți dă de gândit. Wilde nu era doar elegantul estet eteronom, cum ne apare adeseori, ci (contemporan cu Nietzsche) un sensibil la seismele veacului în care nu-i era dat să intre. Și nu numai la seismele artei.

A tratat arta ca și cum ar fi realitatea supremă, iar viața ca pe o ramură a ficțiunii. Artă l-a părăsit, iar viața s-a răzbunat crud, făcându-l să-i simtă, în cele mai intime fibre, aspra realitate. Deși, ar fi putut spune (și se pare că a spus-o spre sfârșitul vieții): „știam că va fi așa”. Știa că un Thomas Griffiths Wainwright, a cărui viață (plină de adevăr și ficțiune) o istorisește, al cărui portret îl schițează în eseul *Pen, pencil, poison*, trebuia să sfârșească așa cum a sfârșit. La spânzurătoare. Dar dacă de pe urma acestuia n-a rămas decât o umbră, de pe urma lui Wilde a rămas mai mult (și în același timp mai puțin) decât s-ar fi încumetat să creadă el.

Nicolae Breban împreună cu Nicolae Balotă,
Foto Aura Christi

Dacă nu altceva, au rămas câteva eseuri care nu încetează să ne ațâțe. Și mai ales eseul *Criticul văzut ca artist*, în care asistăm la un dialog pe diversele teme ale criticii ca artă. Nu este aici o introducere numai la unele modalități mai noi ale

criticii, ci la unele forme eseistice pe care le-a luat literatura în secolul nostru.

Să revenim însă la obsesia de o viață a lui Wilde, aceea a raportului dintre existență și artă. La întrebarea lui Ernest – unul dintre cei doi purtători de cuvânt ai eseistului, în *Criticul văzut ca artist* – privind cele două arte supreme și desăvârșite, Gilbert, interlocutorul său, răspunde: „Viața și Literatura, viața și desăvârșita expresie a vieții”. Cei doi vorbesc despre vechii greci, în care Wilde a văzut modelul tuturor virtuților pe care le prețuia. Iată-l aducându-le un elogiu semnificativ pentru modul în care concepeau critica: „Recunoscând că arta cea mai perfectă este aceea care oglindește cel mai deplin omul în diversitatea sa infinită, ei au elaborat critica limbajului văzută în lumina materiei pure a acestei arte, până la un punct pe care noi, cu sistemul nostru accentuat de subliniere rațională și emoțională, cu greu îl atingem, dacă totuși o putem face: studiind, de pildă, mișcările metrice ale unei proze, la fel de științific precum analizează muzicantul modern armonia sau contrapunctul...” Am ales un asemenea text mai arid din dialogurile, de altfel scăpărătoare de inteligență și fantezie, ale lui Oscar Wilde, doar pentru a-l vedea deschizând, cu privirea în urmă, spre greci, o cale pe care vor merge nu peste mult formalistii ruși și alți critici sau esteticieni ai structurii din secolul nostru.

Nicolae BALOTĂ

” Experiența este numele pe care toți îl dau propriilor greșeli ”
Pot rezista la orice în afara tentațiilor

Inerția sclavului eliberat?

Dacă e să considerăm întreaga perioadă comunistă română nu ca o absurditate a istoriei sau doar o vină a imperiilor brutale ce ne înconjoară, german și rus, ci și ca o „boală”, o eroare, o vină a noastră, și a noastră, atunci, cu necesitate va trebui să ne analizăm altfel reacțiile și chiar... destinul. A da vina pe alții este folositor, uneori, pentru a-ți păstra încrederea în tine – și, uneori, e chiar adevărat! – dar, *à la longue*, ne împinge nu numai într-o deplină, profundă și labirintică eroare, dar ne strică puterea de a judeca, de a percepe realitatea. De altfel, în ceea ce privește lunga și încă teribil de tulburea perioadă comunistă – tulbure și din pricina noastră, a istoricilor, a literaților noștri! –, noi am avut dreptate de a „da vina” pe Nemți și apoi pe Ruși de a ne fi târât într-o aventură care ne-a împins în afara fruntariilor noastre istorice, îmbolnăvind-ne și de „maniile” lor ideologie, nazismul – teoria rasei conducătoare!, și comunismul – o nivelare în jos a valorilor și o calomniere a tradiției naționale! Apoi, însă, mai ales în ceea ce privea „vina Rușilor sovietici”, am cam amestecat borcanele, cum se spune: cum se știe, după 1958, nu se mai găsea niciun tanc sovietic și nici vreun „acționar” rus la Sovrompetrol sau la minele de uraniu din Oradea, dar... noi, spre uimirea și uneori sarcasmul occidentalilor, continuăm să ne comportăm ca atare. Ce a fost asta, o „inerție a sclavului eliberat?” sau o formă a uneia dintre acele viclienii cu care i-am păcălit în secole pe acei migratori care ne foloseau pământurile și energiile?... Ne-am „prefăcut” de a fi încă ocupați, deși, cum o spune Paul Goma, nu eram ocupați decât de noi înșine. Dar eu nu-i împărtășesc sarcasmul colegului meu care, nu știu din ce pricini, întârzie să se întoarcă în țara și literatura sa, luând legătura, sănătoasă și înțeleaptă, cu pământul său fără a da o prea mare importanță „contemporanilor vremelnici”; această „auto-ocupație”, reală sau clamată ca atare, cum o spunem, are și rațiuni de mentalitate și istorice. Dar... trișeria pe care o comitem uneori „noi”, grămăticiei și istoricii, este de a amesteca paiele cu fânul, de a trage mult peste marginile unei perioade o alta, de a comite abuzul,

uneori distinct, alteori ascuns, de a imputa sau de a greva o perioadă cu servituțiile alteia, precedente; în timp ce vecinii noștri de la nord, victime ale aceleiași teribile „ocupații liberatoare”, s-au comportat în această lungă perioadă de vreo jumătate de secol ca și cum nu ar fi avut trupe de ocupație sovietice – or, ei le-au avut în spate pe toată perioada! –, noi gemeam „adânc și ascuns” sub o ocupație militară expirată de ani buni, mai trăgând cu ochiul în stânga sau în dreapta pentru a vedea efectele! Grav nu e atât acest teatru al victimizării pe care l-am jucat și dobândit în secole – repet, pe drept sau pe nedrept! – cât faptul că acesta, aceste „lamentații” nu numai că nu reușeau să-i convingă totdeauna pe vecinii, depărtați sau nu, de justetea durerii noastre, dar ne tulburau, *finalment*, propria noastră putere de judecată, de analiză și de percepție a realului. (Am analizat aceasta, de altfel, într-un eseu scris la Paris în „anii negri”, '88-'89 – *Spiritul românesc în fața unei dictaturi*.)

Miguel de Unamuno, în magistralul său eseu *Sentimentul tragic al vieții*, spune: „Un om slab se întreabă: – care e vina altora, care e aportul altora la injustiția existenței; un om puternic se întreabă, însă – care e vina mea, ce trebuie să fac eu ca să înceteze această injustiție?!” Noi, Românii, trebuie s-o recunoaștem, ne punem foarte rar problema în acest mod, al „omului puternic” și, încă o dată, dăm vina pe „împrejurări”. De altfel, o ideologie generală, universală, a lumii moderne, ieșită din marea descoperire a lui Charles Darwin, în *Originea speciilor*, care deduce variația lor, a speciilor, în timp, prin „mișcarea ambientului, a împrejurărilor”, ne-a dus, ne-a condus în acea eroare tipică pe care o produce aproape totdeauna o mare, o epocală descoperire: noi credem, acum, azi, că totul, totul are o origine, o „explicație” din și datorată „condițiilor de mediu”: climaterice, geografice, istorice, ba, mai știi, chiar și rasiale! Și, încă o dată, pentru a „ne desmetici” de prea multă „inteligentă modernă”, trebuie să ne întoarcem la origini, la Greci, unde, alături de marea școală evoluționistă a

Atelier de creație

lui Heraclit sau materialistă a lui Democrit, co-exista și cealaltă, nu mai puțin prestigioasă, cea eleată, care-l avea pe Parmenide ca mentor: aceea a lucrurilor „fixe”, cele care rămân veșnic neschimbate, a sintezei veșnice și dogmatice, constructoare adică, forțele care se opun etern descompunerii și entropiei, cele care până la urmă se află la geneza unui anumit spirit pozitiv pe care l-am putea numi speranță! Grecii aveau dreptate: omul, omul veșnic și cugetător vede mereu cu „un singur ochi”, după naștere, după fire, după vremuri, dar și după un element etern inanalizabil, căruia, *faute de mieux*, i s-a spus temperament. Aristotel le-a pus numele – *dyscolos* și *eucolos*, noi, modernii vorbim de introvert sau extrovert, precum C. G. Jung; Galenus și școala medicală vorbesc de sangvin și flegmatic. Pentru a scurta, putem deduce că omul, omul istoric, dar cu siguranță omul nostru, modern, în afară de „piatra fatalității” pe care o duce în spate – cu osebire cei din „partea orientală a Europei!” – și care judecă totul și toate după un determinism general și irevocabil, acest om mai crede, cu preponderență și cu o tărie din care nu-l scoate niciun om și nicio teorie, că „totul curge”, cum zicea Heraclit! În sensul că nu vom mai întâlni nici în prezent și nici în viitor elemente ale trecutului, de parcă Timpul sau Geniile care ne conduc ar dispune de o imaginație, de o fertilitate și o truculență extraordinare, capabile de a isca mereu și mereu forme și idei noi, fondatoare, structurante! Nu putem omite faptul că printre piscurile moderne ale acestui mod de a gândi se află marele Hegel, cu ale sale celebre categorii dialectice, cu modul său de a gândi, foarte seducător, o recunoaștem – seducător și în sensul de adevărat! – după care ne aflăm într-o progresie infinită, rezultată categoric din acea contradicție esențială între „eu” nostru și propria sa negativitate, veșnic dinamică, fapt ce explică originea viului! Dar și a istoriei – cea fizică și cea umană! Din „inferiorul negat” se va naște, cu certitudine, un „alt inferior”, superior celui anterior care, la rândul său, în acest joc de alternanțe vii, dinamice, va deveni un fel de „inferior-superior” căruia i se va opune un „alt principiu negator” care îl va propulsa din nou „mai sus” pe această scară a unei dialectici fără sfârșit. Jocul între teză și anti-teză ce produce necesarmente o „sinteză” etc.

Evident, eu, deși parmenidian nu numai în concepția mea, în opera mea de romancier, dar și în „înclinația” mea, în „firea” mea, nu voi contesta ideatica hegeliană, această, cum o spuneam, extrem de seducătoare metodă de a gândi și de a înțelege, metodă care găsește azi, în uriașa și lungă noastră modernitate, nu numai numeroși adepți, dar care, se pare, se și potrivește cu „spiritul secolului”. Hegel, un urmaș al lui Heraclit și nu al lui Platon, după decenii de marginalitate, găsește azi un formidabil teren de „însămânțare”, de „experimentare”, și e suficient să ne amintim că însuși marele Marx i-a fost în tinerețe ucenic. Dar, în ce mă privește, în afara unor rezerve care țin, cum o spuneam, de firea mea profundă, cea care-mi dictează reflexele de gândire – ne-aparente, e drept, dar uneori mai determinante decât toate influențele și educațiile raționale! – față de sistemul hegelian, care, așa cum se întâmplă, chiar dacă „intră sau iese” din modelele totdeauna tiranice de gândire ale societății, își va păstra mereu „o parte de adevăr” sau „o față a lui!” – am unele rezerve „mai mici”, să spunem; de exemplu, confuzia insistentă și intrată într-un fel de automatism al gândirii între „superior” – element văzut în poziția sa în spațiu, fizică, așa cum, sub un portic, arcada e superioară pragului, același „superior”, în filozofia hegeliană prinde însă un sens calitativ net, intrând aproape în ordinea morală, de bine – rău. Adică, ceea ce este superior nu numai că se opune inferiorului, dar primește și o calitate în plus, de o natură sau alta, și, până la urmă, devine reprezentantul pur și simplu al „câștigului”, al „înaintării”, al „binelui”, al „scopului atins”. E un „superior”, dacă vreți, văzut pe linia sa „verticală”, or eu, în ce mă privește, îl contempți, același „superior”, pe linia sa „orizontală”: superiorul, în credința mea „parmenidiană”, îi urmează pur și simplu inferiorului, cel care a fost „odată” inferior, așa cum bilele se urmează într-un șiraș. Deoarece, dialectica hegeliană între „eu și non-eu” eu o înțeleg ca o simplă și fundamentală naștere, „fabricație” a viului și... nimic altceva. Ce poate fi mai esențial, mai „vital”! Nu pot introduce în acest proces fundamental nicio altă componentă sau „concluzie” și nimic nu poate fi mai depărtat în modul meu de a gândi decât acest instinctiv, difuz și insistent „ameliorism” care se furișează în această așa-zisă

Atelier de creație

„spirală hegeliană”, de unde maestrul însuși, aplicându-și geniala metodă asupra istoriei, conchide sfârșitul timpului social și al „progresului”. Ideea însăși de „progres” – o idee-idol a vremii noastre! – susținută, e drept, nu atât de cercetarea științifică care a făcut „descoperiri” mai puțin spectaculoase decât se crede, cât mai ales din fascinanta (pentru unii, nu puțini!) mișcare a tehnicii, derivă din metoda „dialectică hegeliană”, printr-o firească vulgarizare a ei și, de acest „progres ineluctabil” au profitat, printre altele, și cele două sisteme politice barbare care au grevat secolul trecut cu acea „capacitate fără limite” a abuzurilor și crimei!

În tripleta „teză-anti-teză și sinteză” eu nu văd, nu disting elementul valoric care rezultă; cuvântul „sinteză”, în acest caz, în concepția mea, nu este un semn al „înaintării” sau al „desăvârșirii”, ci, așa cum o spune Hegel însuși, un alt lanț, o altă verigă în crearea – mai bine zis păstrarea! – viului. Cum am văzut, această „sinteză” – mai sus i-am spus „superiorul!” –, tot în concepția hegeliană, devine iute o altă „teză”, „decade”, cum ar veni, la picioarele acestui „eșafod” al gândului în veșnică mișcare, iar dacă nu o face, dacă nu se întâmplă acest fapt, dacă, ca să zicem așa, sinteza rămâne cocoțată pe pedestalul ei „triumfător și ultim” de „sinteză”, procesul viului, în orice domeniu, se oprește cu necesitate. Iar, ceea ce numim moarte, se instalează riguros. Sigur, modul meu de a privi lucrurile onoral le văd așezate static pur și simplu, ca să nu zic „reacționar!” Dar, vreau să precizez că, în ce mă privește, eu nu neg în niciun fel schimbarea, iar evoluția faptelor și mai ales a caracterelor din romanele mele o arată. De altfel, epica, în sensul ei adânc, înseamnă tocmai asta, mișcare, schimbare, „dezvoltare”, doar că... pentru „ochii mei de creator epic” de o anume factură, această „schimbare”, aceste „schimbări” incontestabile se întâmplă doar la „suprafața” lucrurilor, chit că această „suprafață” are ea însăși mai multe nivele, mai multe straturi. Ce, la un moment dat sau la o privire mai superficială, pot induce ideea de esențial, de strat ultim! Da, evident, lucrurile și oamenii se schimbă; sub imperiul timpului istoric, al evenimentelor, dar și sub propriul impuls, ca să zic așa. Dar... nu cumva ei rămân, totuși, aceiași?! Cu câteva decenii în

urmă, unii scriitori sau istorici literari, Călinescu printre alții, se jucau cu ideea temelor majore posibile în roman. Ei bine, cel care le studiază cu atenție, cel care le reduce deci la esența lor ireductibilă și necesară va observa ușor că aceste teme sunt aceleași, de la Homer și Virgiliu la vremurile noastre, chiar și în ciuda „extraordinarei” capacități de inventivitate de care ne considerăm capabili, noi, oamenii de azi: agresivitatea, războiul și ideologia sa; frica, formele complexe de adaptare și de fugă; invidia, sursă a crimei, dar și a carierei; gelozia, o exacerbare a simțului proprietății, dar și al nesiguranței descendenței; iubirea, bineînțeles, o „ideologie a perpetuării speciei”, cum se spune, dar și o capacitate a omului puternic de a-și învinge, de a transcende instinctele sale fundamentale, nevoia de hrană și de securitate. Iubirea, ca și arta, în formele lor înalte, active, neagă, cum o recunoaște și cel mai sceptic dintre marii filozofi moderni, Schopenhauer – maestrul lui Nietzsche și Eminescu –, iubirea și arta, mai ales, „scapă” din lanțul tiranic al necesității, al „voinței oarbe de a fi!”

Din enumerarea acestor teme, eterne de altfel, unii sceptici sau spirite sterile pur și simplu au tras pripit concluzia că „totul a fost spus!”. Nu, nu e adevărat, nimic nu a fost spus în sensul că adevărul nostru, al oamenilor de azi, trebuie să-l formulăm și să-l exprimăm noi; iar „temele” de mai sus nu sunt decât „axele” eterne în jurul cărora se pot „înfășura” expresia sentimentelor și „forma” evenimentelor ce ne animă.

În dialectica nietzschiană adeseori semnele adjectivelor sunt schimbate și nu rareori maestrul de la Sils Maria ne îndeamnă să contemplăm răul sub forma binelui, mai bine zis el ne atrage atenția asupra „potenței” sau „valențelor” pe care le conține „răul”, dacă îl „extragem” de sub influența semantică și mai ales fatidică a bisericii. Sau a simțului comun! Oare nu în același fel s-ar putea întâmpla lucrurile dacă noi, azi, Românii – dar și Germanii, copleșiți de istoria lor recentă! – am avea puterea, calmul și, poate, înțelepciunea să ne întoarcem privirile înapoi spre acea jumătate de secol „barbară, rușinoasă”, fără „mânie”! Fără mânie, dar și fără „frică”, stări, ambele, apte de a ne tulbura ochiul și inima. Cum am notificat-o mai sus

Atelier de creație

În exemplul curajosului istoric german Ioachim Fest, care a avut forța și înțelepciunea de a propune „încadrarea” poate a uneia dintre cele mai diavolești figuri de conducător de popoare în istoria Germanilor, obligându-i, pe ei, pe Nemți, nu numai de a-și „suporta” trecutul apropiat, în fapt, propria lor creație, dar și de a înțelege, de a se înțelege pe sine, ca o colectivitate unitară și responsabilă în actele și consecințele acestor acte.

Noi înșine trebuie să urmăm exemplul istoricului german și al modului său de a gândi și să includem „episoadele nenorocite” ale istoriei naționale ale secolului trecut, nu numai în istoria noastră, dar și să le considerăm, într-un fel, ca „specifice”. Ca „mărturisitoare” ale felului nostru de a fi, ca limite „negative”, dar și ca „reflexe” fundamentale care se mai pot ivi într-o istorie viitoare, oricând, într-o formă sau alta. Indiferent că e vorba de mișcarea legionară, de războiul nostru „dublu”, ba spre Răsărit, ba spre Apus, negând categoric în a doua fază ceea ce am afirmat în prima, ca și cele două dictaturi comuniste, cea Dejistă și cea Ceaușistă. (Apropo de aceste ultime dictaturi, cum se face oare că vorbim insistent, atât noi cât și străinii, influențați fără doar și poate de noi înșine, doar de „cea Ceaușistă”? Oare uitarea se instalează atât de repede peste spiritele noastre sau, mai știi, poate că generația tânără, foarte activă în mediile de informare, dar și în istoriografie, și care nu l-a cunoscut decât pe al doilea dictator, își clamează, ba își absolutizează chiar frustrările ei? Deși prima dictatură comunistă, cea Dejistă, a fost incomparabil mai brutală decât cea care i-a urmat și când unii dintre foștii tineri scriitori cunoscuți sub numele de optzeciști mi se plâng sau mi se plângeau că au mari dificultăți să publice și să trăiască decent, eu le răspundeam – și le răspund! – că noi, creatorii generației literare care i-au precedat și, măcar în parte, i-au format, am avut „mari dificultăți de a exista”! Dacă spaima lor era aceea de a nu rata, a noastră a fost aceea a pușcărilor staliniste, care în România anilor cincizeci au atins un paroxism demn de infernul dantesc!...)

Și atunci, în spiritul nietzschean, dar și în cel al adevărului și al „curiozității umane” inextinguibile, putem să ne avântăm cu o „altă lanternă” pe

coridoarele teribile, presărate de cadavre fizice și abstracte, de idealuri și vocații năruite, detracate, ale ceea ce s-a numit comunismul românesc, încercând, încă o dată să înțelegem, adică dacă e posibil să „extragem” din aceste mine teribile și părăsite un „minereu” încă existent. Și, fără îndoială, aceste „mine” nu sunt în nici un fel, nici secate și nici „blestimate”: ele păstrează, cu siguranță, nu numai un depozit formidabil de adevăr asupra noastră, atât ca indivizi cât și ca o colectivitate umană aflată la o răscruce dramatică a istoriei, dar și un adevăr pur și simplu, asupra individului uman, aflat, cum s-a mai întâmplat și cum cu mare probabilitate se va mai întâmpla, într-o vâltoare socială de mari proporții. Deoarece, timpul social, timpul istoric nu „curge” ca un fluviu liniștit, ci, întocmai ca un fluviu ce străbate forme diferite de relief, el, din loc în loc, creează cascade și abisuri, taie munții de cremene sau surpă maluri înalte, târând după sine case, stejari și animale.

Da, noi am trăit cu adevărat ceea ce se cheamă infernul, adică, pentru a glumi amar, putem zice că nu a trebuit să mai așteptăm judecata de apoi pentru a „fi condamnați” la supliciile diavolești! Dar, atenție, un infern în care noi înșine am fost martori și eroi, călăi și victime, indiferent că unii care aveau cu adevărat „sarcina de călăi” se ascund și își micșorează vina sau o bagatelizează de-a dreptul sau, la fel de grav – și asta o fac și Nemții! –, declară rece că, pur și simplu, „au ascultat de ordin”! Iar victimele nu se pot despărți de furie și, sub acest „scut aprins”, amestecă datele, oamenii și vinovățiile, tulbură istoria și o privire limpede asupra trecutului, de parcă, acest trecut ar fi încă viu, animat de aceleași diavolești instincte și nu numai că nu ne lasă să dormim, dar ne tulbură și dreapta și demna judecată, aproape singurul lucru, singura armă care ne-a mai rămas.

Eu, ca om și ca autor am trăit întreaga mea viață lucidă în acest „infern” și nu pot renunța – e dreptul, e privilegiul meu ca gânditor, ca observator al vieții, al istoriei, al propriei mele existențe, poate, mai știi, e unicul meu dar! – de a cerceta, contempla, diseca, privi, analiza și „pipăi” sub toate cusăturile ceea ce am trăit. Deoarece, dacă nu o fac, cu minuție, cu calm și cu un bun, obiectiv simț de observație,

Atelier de creație

---

afirmația de mai sus, sintagma „am trăit” se poate iute goli de sens și poate deveni ceea ce „mi se pare a fi trăit”, sau, mai radical „ceea ce am trăit numai în aparență, în vis”, deoarece există și vise negre, coșmaruri extrem de violente și de „credibile!” Iar dacă „întorcem pe dos lucrurile” și încercăm, debarasați de resentimente și de furie – de o furie justificată, dar... totuși de furie! – să privim, cu un ochi de entomolog, mișcarea densă și dramatică a acestui „mușuroi de furnici” care am fost, împreună cu părinții, bunicii și fiii noștri, în această jumătate de ev –, vom constata nu puține lucruri surprinzătoare. Care, luate sub lupă ne vor învăța infinit mai multe lucruri despre noi, ca indivizi, despre o colectivitate, dar și despre om și istorie, dincolo de seminiți, relieful, geografie, limbi sau credințe. Acest lucru, această „optică răsturnată” este obligat să o facă un antropolog, un istoric, un romancier, dar are dreptul la „ea” și omul de rând și, poate, mai ales el: dreptul de a înțelege, cum o spuneam, dreptul la un destin. Deoarece, destin, după părerea noastră, nu este simpla succesiune de fapte și evenimente, ci, mai ales – sau numai! – înțelegerea acestora. Punerea „lor” într-o bună succesiune, într-o reală și edificatoare lumină; altfel, ele, aceste fapte, evenimente, reacții, gânduri, erori și victorii vor fi doar ceea ce sunt, adică un moloz evenimential care ascunde multe tâlcuri posibile, rămase veșnic secrete, de fapt – inexistente! „Misterioase”! Dar, noi, sub acest termen, de mister, noi și cu siguranță marele filozof Blaga ce și-a făcut din el, din acest termen, un concept, noi observăm, ba poate și încercăm a „descrie” misterul – și, dacă reușim, devenim poeți aproape fără vrerea noastră, copii încă o dată! – ca o rezultată, mai bine zis ca o revelație scăpărată dintr-o cantitate aproape infinită de fapte, reacții, evenimente.

Ce a fost „bine” din ce a fost, indubitabil „rău”, s-ar putea exprima pe scurt, în această încercare a noastră nu de a „lărgi” conceptul de istorie, ci de a-l aprofunda cu adevărat, de a ridica în sfârșit cortina care ascunde lucrurile, acea cortină grea, din catifea și brocarturi, ale teatrelor mari, încrustate cu măști, ghirlande, îngeri teribili sau suavi, coroane de dafin, nimfe zburând într-un aer încărcat de simboluri și flori. În plus, ca să zic așa, infernul – infernul ca

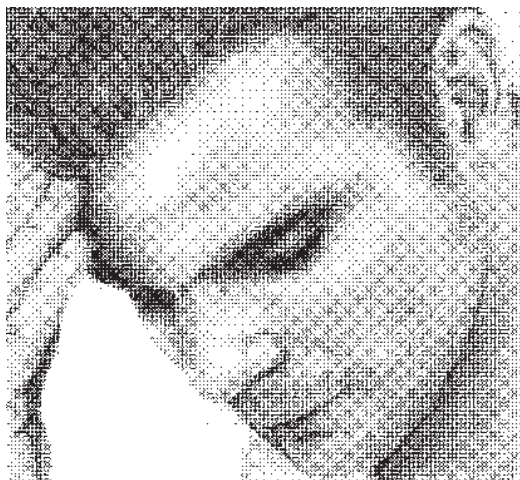
atare, dar și ceea ce înțelegem prin această noțiune, literară și bisericească -, este, nu știu cum să zic, extrem de fascinant! E plin de forme, posibile și „imposibile”, precum multe dintre visele noastre, și nu mă miră atracția pe care o armată de pictori și scriitori suprarealiști, de vreun secol, o resimt față de această „lume posibilă”. Forme și reacții, reflexe, în care, dincolo de ineditul lor grotesc și crud, sadic, ni se arată posibile chipuri și stări, porniri umane, locul unde animalicul se îmbină cu umanul, noțiunile de bun și rău, de drept și nedrept, de viitor și trecut și altele se amestecă; locul unde alte forțe irup din „carcasa umană”!, locul unde mediocrii devin „genii” – genii ale răului, fără îndoială, dar genii! – locul unde rezerve umane scapă de sub stânca ordinii și obișnuințelor sociale tiranice, locul unde se fac anume revoluții, numite ca atare, adeseori, deși nu sunt ceea ce înțelegem sub acest termen, ci mișcări convulsive, cu o mare putere tectonică, răsându-și, pentru un timp, de reguli, cutume, tradiții, bun simț! O sfruntare a lor, a acestor reguli sfinte. Cu adevărat o răzvrătire, dar... ce răzvrătire! O mișcare atât de radicală încât pune în discuție chiar și stâlpii existenței și ai minții! Nu e oare exclamația lui Hamlet „timpul și-a ieșit din țâțâni!” una de vârf nu numai a piesei dar și a întregii sale opere. Acest strigăt, această exclamație poate să o facă și Richard, ca și Lear sau Macbeth!

Da, fără falsă ironie, putem afirma că „infernul este un loc plin de învățăminte!” Chiar și „infernul real, social”, sau acesta în primul rând. Dacă, cum o spuneam, ne putem dezbăra de furie și teamă, lucru nu la îndemâna oricui. Dacă putem să ieșim de sub zodia tiranică a clișeelelor de a gândi, a prejudecăților de tot felul, a mediocrității proprii care, nu-i așa, e un alt „infern”, cel de care suferim noi, în primul rând, oamenii de artă și litere, creatorii – atunci când suntem cu adevărat!

Nicolae BREBAN

fragment

www.ideeaeuropeana.ro

Cum sînt românii? Grea întrebare! Parcă din ce în ce mai grea... La drept vorbind, românii nu sînt nici mai buni, dar nici mai răi decît alte nații. Ca să cunoști un om, trebuie să mănînci un sac de sare în compania lui, răstimp în care îl studiezi, îi descifrezi gesturile, îi observi mimica (mimica feței, cum ar spune un „telectual”), îi surprinzi cele mai tainice gesturi. Așa și cu un popor: nu te iei după zvonuri și după clișee, ci constai cu propriile tale simțuri trăsăturile care îl particularizează în noianul de neamuri cu care își duce zilele în această lume. Citești cît poți de mult despre istoria aceluia popor, afli, te informezi, vezi cum s-a comportat în variile împrejurări datorite (sau furate!) de istorie.

Răspunsul, așadar, la întrebarea „cum sînt românii?” a preocupat multe minți luminate. Oameni de știință și de litere, istorici, filosofi, sociologi s-au aplecat asupra subiectului și au reușit să zugrăvească un portret veridic al acestui popor considerat, ca să folosim un clișeu, o insulă de latinătate într-o mare slavă. Mircea Vulcănescu, Dumitru Drăghicescu, C. Rădulescu-Motru, Nicolae Iorga, Noica, Cioran, G. Călinescu au cercetat trăsăturile definitorii ale românilor tocmai ca să înțeleagă cine sîntem, de unde venim și încotro ne îndreptăm.

Românii - lumini și umbre

„Finețea, vioiciunea spiritului, ușurința înțelegerii lucrurilor, inteligența superioară a românilor, îmbinate cu lenea, cu trândăvia orientală care i-a copleșit, au dat naștere, în toți timpii, unui spirit critic amar, sfâșietor, distructiv” - spunea încă la începutul secolului XX sociologul și filosoful român D. Drăghicescu în cartea sa intitulată Psihologia poporului român, prima monografie a sufletului românesc, cum este apreciată în literatura de specialitate.

Dacă cineva ar încerca să schițeze acest portret ar trebui să pună alături inteligența incontestabilă, devenită de multe ori șmecherie, sensibilitatea, dar și spiritul satiric, tendința de a face mereu haz de necaz și de a ieși, în felul acesta, din cele mai dificile situații. Un ilustru francez, Henri Poincaré, fost președinte al Franței, spunea cu îngăduitoare înțelegere și simpatie: *Nous sommes aux portes de l'Orient où tout est pris à la légère, cuvinte preluate apoi de Mateiu Caragiale drept motto al „Crailor” săi. Există, într-adevăr, la români tendința, devenită nărav, de a nu lua nimic în tragic, de a vedea partea bună a lucrurilor, de a nu dramatiza, de a se supune unui fatalism concentrat în expresia „așa a fost să fie!”, expresie ce traduce în esență o întreagă filozofie a vieții. De aici, adaptabilitatea la orice împrejurări, oricît de vitrege, optimismul („mai rău să nu fie!”), o desăvîrșită artă a compromisului („să te faci frate cu Dracul până treci puntea!”), o uimitoare capacitate de a îndura („să nu-i dai, Doamne, românului cît poate să ducă!”) și de a admite că totul e posibil („mare-i grădina lui Dumnezeu”). O anumită pasivitate a românilor a dus, din păcate, la o atitudine destul de nepăsătoare față de muncă, la un imobilism („ho, că nu dau turcii!”) și o lipsă de inițiativă („de ce să-mi bat eu capul?”) care au generat un clișeu foarte răspîndit în mentalul colectiv, al nostru și al*

Atelier de creație

---

străinilor, și anume că românul este leneș. Atunci, însă, când este motivat, individul, român sau nu, muncește cu toată energia. Hazul de necaz al românilor a sintetizat, din păcate, inechitatea cu care a fost și este răsplătită munca: „Cine-i harnic și muncește are tot ce vrea, Cine stă și lenevește are tot așa”.

Cunoaștem bine doar ceea ce iubim. Prin analogie, ca să cunoști un popor, trebuie să-l iubești, cu bunele și cu relele care împreună îi compun imaginea. Iar cine se va apropia cu înțelegere, curiozitate și, mai ales, cu afecțiune de români va avea plăcuta surpriză să descopere asemenea arheologului care dă la o parte straturile de pământ adunate în sute de ani de pe un vas antic a cărui frumusețe îl farmecă, și românii au trăsături ce se relevă puțin câte puțin, dar incontestabil. Și atunci vom vedea că românii sînt sensibili (creatorii unei poezii ce poate concura marea poezie a lumii), cu un dezvoltat simț al prieteniei, sociabili, ospitalieri (trăsătură devenită și ea clișeu, fiind repetată pînă la sașietate în exprimările-șablon ce vor să caracterizeze românii), profund credincioși. Credință transformată de multe ori în habotnicie, bigotism și chiar intoleranță față de cei de altă religie sau confesiune (chiar dacă și aceștia sînt tot români), dar o credință care n-a putut fi dislocată în anii de dominație comunistă. A spune despre un român că este „om cu frica lui Dumnezeu” înseamnă a-l investi cu autoritate morală și cu respect. „Brav, fără să fie războinic; răbdător la muncă, fără să fie un profesionist al muncii; inteligent, fără reușită în viața practică; gata la sacrificii în politică, dar fără să contribuie prin aceasta la consolidarea statului politic” – așa îi vede pe români marele filosof român C. Rădulescu-Motru.

Există străini, și nu puțini, care s-au îndrăgostit de România, care cu răbdare, cu înțelegere dar, mai ales, cu multă dragoste au reușit să dea la o parte zgura, molozul (există chiar o carte a unui francez cu un titlu sugestiv în acest sens) de pe o imagine stereotipă pe care o

aveau despre români și să descopere un popor format din indivizi care chiar merită să fie apreciați și iubiți.

Li se impută de multe ori românilor un simț patriotic mai slab față de alte nații, un patriotism „de ocazie”, lipsit de profunzime și afișat zgomotos, de multe ori prin „creații”, muzicale și poetice cu precădere, de un gust mai mult decît îndoielnic, menite mai degrabă să trezească porniri xenofobe. Ne stîrnește admirație și respect patriotismul altor nații, unitatea lor, capacitatea de a se mobiliza „toți ca unul”, puterea acestora de a se coagula în jurul unor mari proiecte naționale, dar noi nu ne ridicăm la înălțimea lor. Ne caracterizează, din păcate, dezbinarea, invidia mărunță, individualismul, lipsa de tenacitate și inconsecvența. Dar a susține că românii nu-și iubesc țara este o generalizare complet lipsită de acoperire în realitate.

Mai există un clișeu, greu de contracarat, acela care îi consideră pe români drept hoți, leneși, delatori. Exprimat mai mult decît eufemistic, românii nu fac încă o delimitare clară a proprietății și cad cu ușurință în ispita de a-și însuși uneori ceea ce nu le aparține, de la bunuri pînă la idei. Disprețul față de „trebuie” și „a avea” se practică, din păcate, pe o scară foarte largă. Dar nu numai nația română are astfel de exemplare.

Statisticile și sondajele dau, ce-i drept, o imagine destul de sumbră a comportamentului românilor și mai trebuie să treacă ceva vreme pînă cînd mîrlănia, mitocănia, proasta creștere să dispară din comportamentul multora dintre ei. De pildă, potrivit unui sondaj „Reader's Digest” realizat în 35 de mari orașe ale lumii, bucureștenii ar fi cei mai nepoliticoși oameni din lume. La capitolul politețe stăm, ce-i drept, destul de prost, dar parcă nu cred că ne situăm chiar pe ultimul loc.

Ce știau înainte străinii despre România și români? Hoție, cerșetorie, țigani, copiii străzii, orfelinate, poluare, igienă aproximativă, Dracula, Nadia Comăneci, Hagi, lebede mîncate la Viena, corupție, mită, birocrăție, vagi informații despre o

Atelier de creație

țară a cărei capitală era sistematic confundată, întâmplător sau nu, cu Budapesta. La un alt nivel, însă, străinul cultivat a identificat și identifică România cu muzica lui Enescu, cu teatrul lui Eugen Ionescu și cu paginile lui Panait Istrati, cu simbolurile lui Brâncuși, cu baghetele marilor dirijori Constantin Silvestri și Ionel Perlea, dar și cu ale mai tinerilor Horia Andreescu și Cristian Mandeal, cu vocea lui Herlea și a Angelei Gheorghiu, cu pianul lui Dinu Lipatti sau cu vioara lui Alexandru Tomescu, cu teatrul lui Andrei Șerban și filmele lui Cristi Mungiu, cu tineri informaticieni români angajați la cele mai mari corporații IT din lume.

Scriitorul francez Paul Morand, care a petrecut ani buni în România începutului de secol XX, nutrea sentimente „tandre” față de români, fără să le treacă, însă, cu vederea cusururile. Pentru el, noi eram „un popor elastic, care posedă în măsura cea mai înaltă experiența efemerului și fatalismul a ceea ce este trecător, popor care știe bine să înoate și care se lasă să plutească și să coboare în voia valurilor gemînd încet și fără să se neliniștească prea tare, căci știe că va da de fund la momentul potrivit; popor realist, pe care soarta l-a așezat la frontierele Asiei ca pe o santinelă a bunului simț...” Paul Morand era perfect conștient de faptul că se găsește într-o țară pe care o iubește cu toate că aici „...nimic nu e drept, totul merge strîmb, politica și străzile, hainele și automobilele; trotuarele se coșcovesc, șoselele se ridică precum lespezile de la Judecata de apoi...” Azi, ar avea aceeași impresie.

Este cît se poate de limpede că felul în care ne percepem noi, de felul în care suntem cu adevărat. Dar oare cum sîntem noi? Ca în orice nație, există și printre români indivizi cu defecte și calități, indivizi peste care a trecut istoria, care au venit în contact cu alte nații de la care au împrumutat trăsături și cărora le-au transmis, la rîndul lor, din însușirile lor. „Rasă occidentală cu obiceiuri orientale” este una dintre caracterizările cele mai sintetice și mai adevărate, în fond, pe care a făcut-

o un străin (scriitorul francez Gustave Le Cler) despre români. Este cît se poate de firesc ca, așezați la porțile Orientului, românii să se fi impregnat de toate însușirile, bune și rele, ale levantinelor. Dar ei pot fi cunoscuți, înțeleși și, de ce nu, iubiți, așa cum sînt: puțin șmecheri, dar cu suflet generos, prietenoși și plini de viață, sinceri pînă la naivitate, gălăgioși, flecari, dar neagresivi și lipsiți de duritate, neserioși, dar săritori „cînd e la o adică”. Ne plîngem mereu că românii nu au punctualitatea nemților, rafinementul francezilor, politețea englezilor, curățenia ungarilor, dar poate că dacă am avea aceste trăsături, am pierde ceva din farmecul care, totuși, greu poate fi contestat. Mărturisesc că dacă soarta m-ar plasa în zona apuseană a Europei și ar trebui să viețuiesc într-un regim de „Ordnung”, aș muri de plictiseală și de tristețe. Și tare mi-ar fi dor de compatrioții mei neserioși, puțin șmecheri, cîrcotași, dar prietenoși și plini de umor, pentru că prefer un rîs sănătos unei sclifoseli acre, cu ingrediente de snobism și apucături de împărat fără straie. Cu ani în urmă, după un scurt voiaj în Occident, după ce am văzut ordinea, autostrăzile impecabile, curățenia de farmacie, corectitudinea pînă la centimă, atunci cînd am trecut granița înapoi în țară, mi-au dat lacrimile de bucurie la vederea ierbii, așa plină de hîrtii, de sticle goale, de eternele gunoaie scormonite de câini vagabonzi. Era, totuși, „iarba verde de acasă”.

Dacă cineva ar vrea să afle cum sunt românii și ar avea la îndemână doar cărțile dintr-o bibliotecă, atunci ar trebui să deschidă romanul Baltagul în care Mihail Sadoveanu expune o parabolă mustind de tâlcuri despre firea românului: după ce Dumnezeu a împărțit toate darurile și toate însușirile către toate neamurile, românii, absenți de la împărțire (păi sigur, nepunctuali!), s-au ales numai „cu o inimă ușoară”, ca să se bucure de ceea ce au, mult sau puțin. Iar inima aceasta ușoară le-a îngăduit românilor să alcătuiască, toți împreună, o „țară tristă, plină de umor”.

Denisa TOMA

Drumuri transcarpatice dintre Jiu și Olt

*Drumul temerar dintre
Munții Parâng și Vâlcan
- Defileul Jiului -*

*„Apa e ca aerul - unde i se deschide o trecere,
fie și o fisură, pătrunde și schimbă felul de trai.”*

Jules Verne - Castelul din Carpați

Defileele pe care Dunărea, Jiul sau Oltul le-au săpat de-a latul Carpaților Meridionali pot fi clasate printre marile minuni ale naturii din țara noastră. Orice drumeț care străbate drumurile prinse în cleștile stâncilor încearcă aceleași emoții și se simte copleșit de măreția acestora. Toate trecătorile au în comun monumentalitatea, dar se și deosebesc între ele în multe privințe.

La Bumbești, poarta prin care Jiul părăsește munții, ești întâmpinat cu volburi și vâjâit de ape care se prăvălesc de la înălțimea munților, cu numeroase salturi și treceri vijelioase peste praguri de stâncă. Acesta este Jiul - angajat temerar la străpungerea munților, ajutat de dinții nevăzuți ai apelor care au ferestruit cu tenacitate, mileniu după mileniu, stâncile dure, lăsând în urmă, între Bumbești și Surduc, un drum de 32 de km întortocheat, cu întoarceri chinuite și meandre încâtușate.

La întrebarea: cum s-a format acest defileu ce străbate în întregime lanțul Carpaților Meridionali format aproape în totalitate din șisturi cristaline, primim răspuns din partea geologilor și geografilor: Inkey Bela, P. Lehman, Hofmann Karoly, Gheorghe Munteanu - Murgoci, Ludovic Mrazek, Emm. de Martonne, N. Orghidan și mulți alții, care prin studiile lor au stabilit că, la începutul Terțiarului, Jiul curgea spre miazănoapte, fiind unul dintre afluenții Mureșului. O întâmplare neașteptată produsă la sfârșitul Miocenului a furat apele Jiului silindu-l să-și schimbe drumul spre miazăzi, apucând de-a dreptul spre Dunăre, în loc să

Note de drum

mai ocolească prin vadul Mureșului. Râurile de pe clina de miazăzi a Carpaților curgeau mult mai repede și săpau văi mult mai adânci. De aceea, un râu oltean, bogat în ape, a ros atât de repede muntele încât într-o zi a ajuns cu izvorul până la Surduc (în limba veche, acest cuvânt înseamnă „strâmtoare” și așa este într-adevăr), apoi a ros mai departe, până ce a ajuns într-un ținut larg, înconjurat de panorama minunată a munților Retezat, Vâlcan, Parâng și Șureanul. Aceștia formează zidurile de nepătruns al Depresiunii Jiului. Încă din acele vremuri, Jiul își formase deja o vale destul de adâncă săpată în șisturi cristaline, situată cu circa o sută de metri mai sus față de talvegul său actual.

Odată cu începutul fenomenului de scufundare de la sfârșitul Miocenului¹, apele celor două râuri ce se unesc la Surduc și-au schimbat direcția spre miazăzi. În „Geografia” matematicianului și geografului Ptolemeu (90-168 d.Hr.) ele erau numite Rhabon, iar numele Jiu

1 - Miocen, epoca inferioară a neogenului, caracterizată prin floră și faună apropiate celei actuale, în care s-au format contururile actuale ale continentelor și principalele lanțuri de munți (n. red. Cf. DEX, Ediția a II-a, București, Ed. Univers Enciclopedic, 1996, p.637)

este consemnat pentru prima dată în anul 1700 pe harta Țării Românești tipărită la Padova de către Constantin Cantacuzino, stolnicul (1640-1716).

Depresiunea formată în căldarea străjuită de jur împrejur de munți falnici avea legătură cu exteriorul doar prin valea adâncă și îngustă a sălbaticului defileu strâns în chinga stâncilor dintre Parâng și Vâlcan, vale ce în acele vremuri nu a permis construirea unor căi de comunicație.

Unele scrieri atestă faptul că geto-dacii au reușit să taie în coastele stâncilor un drum de picior pe care, în anul 102 d. Hr., s-ar fi strecurat călăreții lui Lucinus Quintus ca să lovească pe la spate oastea lui Decebal care lupta la Tapae. Cohorta a IV-a romană, Cypria, după ce s-a așezat în castrul de la Bumbești, în loc s-o apuce pe râu în sus, a croit o șosea tocmai peste culmea Vâlcanului. Cu tot meșteșugul lor de a construi șosele, romanii își dăduseră seama că săparea și întreținerea unui drum printr-o vale atât de sălbatică cum era cea a Jiului, ar fi cerut prea multă muncă.

Jiul curgea pe atunci la umbra pădurilor seculare sau printre abrupturile stâncoase care îl închideau în strâmtoarea de piatră a muntelui unde, cu milioane de ani în urmă, s-au format în depresiunea Jiului marile depozite de cărbuni, de „pietre care ard”- cum le spuneau pe atunci oamenii.

Peste ani, Societatea de Mine și Furnale Brașov precum și alți investitori interesați de valorificarea marilor zăcăminte de cărbune descoperite pe fundul văilor, au concesionat întinse suprafețe de teren pentru a le transforma în câmpuri miniere, fapt care marchează începuturile exploatării industriale a cărbunelui din Valea Jiului și declanșarea revoluției industriale.

O societate belgiană, interesată de valorificarea marilor bogății ale subsolului, solicită deschiderea sălbaticului defileu prin construirea unui drum și a căii ferate care să

Note de drum

asigure legătura comercială dintre Transilvania și Țara Românească, propunere respinsă însă de guvernul austro-ungar, din lipsă de bani.

În 1870, Societatea de Mine și Furnale Brașov începe lucrările de construire a unui drum pe defileul Jiului, sperând că și partea română va face același lucru. Însă complexitatea lucrărilor și costul ridicat al acestora au împiedicat partea română să înceapă și ea lucrările. În 1879, comuna Petroșani obține un credit de la statul austro-ungar pentru lărgirea și amenajarea drumului început de Societatea brașoveană. În 1880, o comisie mixtă româno-austro-ungară stabilește definitiv traseul viitorului drum la construcția căruia s-au angajat oficial ambele state. Lucrările au fost terminate în 1890, dar festivitățile de dare în circulație s-au desfășurat la 4 septembrie 1894, când la punctul de frontieră de la Polatiștea s-a aplicat o placă de marmură pentru marcarea evenimentului. Drumului i se aduc an de an îmbunătățiri, devenind cu timpul Drumul Național 66 pe care-l cunoștem astăzi.

În primăvara anului 1868, încep lucrările de construcție a liniei ferate Simeria- Petroșani. Proiectanții au studiat de la început ideea legăturii Transilvaniei cu România prin defileul Jiului și printr-o cale ferată, în care scop societatea constructoare a efectuat în anul 1870 măsurători la Surduc, iar adunarea generală a Societății „Prima cale ferată din Transilvania” a alocat acestui scop două milioane de forinți.

Statul ungar a respins însă acest proiect în favoarea construirii liniilor ferate de la Valea Prahovei și Valea Oltului considerate de mai mare importanță.

Construirea căii ferate Târgu-Jiu - Petroșani a început în 1924, dar lucrările au fost de mai multe ori întrerupte. Până în septembrie 1940, din volumul total al lucrărilor s-a executat doar 40%

Ziarul local al vremii, „Avântul” anunța la 1 martie 1940: „Vor fi reluate lucrările de construcție a liniei ferate Bumbesti - Livezeni”, pentru care guvernul Gh. Tătărescu a alocat din buget 300 de milioane de lei. Lucrările reluate au fost atacate din două puncte – Meri și Livezeni, desfășurate pe o distanță de 17 km. În faza finală, lucrarea măsoară 32 de km, număra 32 de tunele cu lungimea de 8 km, 123 de poduri, podețe și viaducte, cel mai mare având înălțimea de 32 m, la aceste lucrări aducându-și contribuția peste 2.500 de oameni.

După 23 august 1944, construcția acestei căi ferate a fost declarată „lucrare de urgență”, fiind înființat Șantierul Național al Tineretului unde, între 1 martie și 1 noiembrie 1948, au muncit peste 28.500 de tineri din întreaga țară. Calea ferată a fost predată circulației la 31 octombrie 1948.

Pentru a cunoaște perspectivele deschise de sălbaticul defileu prin care șerpuiesc împletite în trei șoseaua, calea ferată și apele înspumate ale Jiului, pornim și noi la drum din câmpia Surducului la vale, unde se unesc Jiul de Est cu Jiul de Vest, pentru ca împreună să formeze Jiul cel Mare. Încă de la intrarea în strâmtoarea stâncilor, Jiul primește noi afluenți. Din stânga vin apele ce răsar din Parângul Mic și Cârja. Din dreapta își fac loc, printre stâncile abrupte, apele pâraielor Dumitra și Bratcul, cu izvoare în munții Vâlcanului.

Mai jos de gara Pietrele Albe, deasupra Jiului și a șoselei, două tunele legate între ele de un pod metalic sunt străbătute de calea ferată. După câteva sute de metri, în stânga, se desprinde marea despicătură a Polatiștei, ale cărei ape

NOTE DE DRUM

colectează afluenții din bazinul vestic al Parângului Mare. În acest loc, până la Marea Unire din 1918 a fost granița și punctul de vamă, iar azi este punctul de hotar dintre județul Hunedoara și Gorj, marcat printr-un basorelief, operă a sculptorului Schmidt Ladislau. Ne continuăm drumul însoțind albia cu apele învolburate, trecem de Cârligul Mic și de Cârligul Mare, mărginite de sălbaticile creste ale muntelui Dâlma Pleșii, Dâlma Vișinii sau al Ponorătei care ne însoțesc aproape până la Lainici. După ce am trecut de Cârligul Mare, la înălțimea de peste 30 m fâșnește din munte unul dintre cele mai mari viaducte.

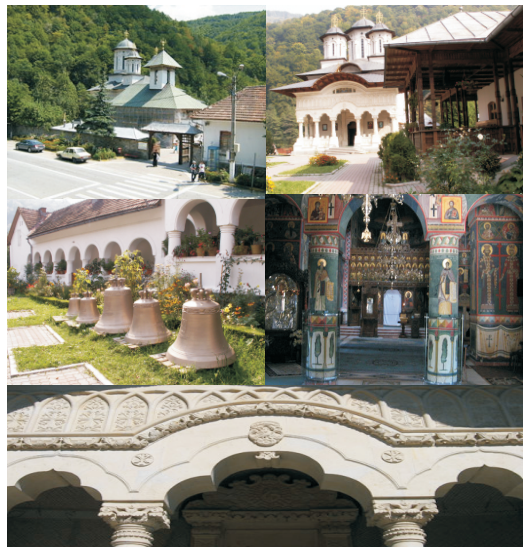
Pe întregul sector montan, apele Jiului oferă o spectaculoasă priveliște de ape repezi, un sector plin de praguri și repezișuri, cu albia strânsă între șosea și calea ferată, sugrumată de pereții verticali ai stâncilor. Muntele se dă la o parte, iar noi intrăm într-un mic șes în care mai dăinuie câteva clădiri ale vechii așezări grănicerești. De aici, spre est, urcă prin pădurea deasă de foioase o potecă marcată cu triunghi roșu care, după ce trece de locul numit „la băi”, unde la „fântâna din plai” se mai pot observa urmele fostelor terme și ale drumului roman, începe să urce cu o diferență

mare de nivel. Aici se pot admira munții Reci (1468 m), stâncile de la Prislop (2028 m), Ciocârliul Prisloapelor (2028 m) și se ajunge la Parângul Mare (2513 m) pe un traseu ce durează 10-12 ore.

Drumul nostru traversează apele Jiului peste un pod metalic și în scurt timp ajunge în marea luncă de la Lainici (cuvânt de origine tracă sau geto-dacă, ce vine de la lanos care înseamnă piatră). Aici, la Măldărești, se află o așezare monahală construită între 1812 și 1847, mănăstirea Lainici, zidită pe locul unui schit de lemn ctitorit de Sfântul Nicodim de la Tismana în secolul XIV. Printre ctitori este menționată și Stanca Măldărescu al cărei nume vine, desigur, de la așezarea Măldărești. În acest loc, Jiul are o frumusețe de neînchipuit, apa lui cântă iar oamenii spun: „nimeni nu poate doini mai frumos decât doinește apa în Jiu”.

Note de drum

În afară de frumusețea neîntrecută a peisajului ce înconjoară mănăstirea, aceste locuri evocă călătorului multe file de istorie. Aici s-a adăpostit Tudor Vladimirescu, în straie de călugăr, pentru a scăpa de urmărirea turcilor.

De la mănăstire pornește un drum spre vest ce urcă pe versantul muntelui Vâlcan. Urmând acest traseu, după 1½-2 ore, se ajunge la vechea construcție monahală Schitul Lainici pe care localnicii îl numesc Schitul la locuri rele. De aici, o potecă nemarcată ajunge la vechiul drum roman sau Drumul Neamțului din munții Vâlcan

Nu departe de Lainici, se află ruinele mănăstirii Vișina, menționată documentar printr-un hrisov semnat de domnitorul Neagoe Basarab (1512-1521).

Ne continuăm drumul. După ce am trecut de complexul turistic Lainici, traversăm podul metalic de o vârstă cu drumul, care de aici urmează albia stângă a Jiului. În apropierea gării Meri, ne oprim spre a aduce un omagiu generalului Dragalina, eroul de la Jiu căzut la datorie în luptele din Primul Război Mondial.

Valea începe să se lărgească, stâncile ciuntite de la Cioaca Gorunului și de la Murga, de la Păiușa sau Fata Unchiașului, străpunse de ultimele tuneluri, se îndepărtează de la albia râului, făcând loc apelor să intre în voie în lunca de la Sadu. Muntele se apleacă peste apele liniștite ale Jiului formând o grotă cu stânci afumate, plină de mister. E „Hotelul Gorjului”, unde pe vremuri înnoptau gorjenii care, în peregrinările lor prin țară, cu căruțele acoperite cu coviltir, duceau var pentru a primi în schimb mălai. Jiul scapă de strânsarea munților și, după ce primește din stânga apele pârâului Sadu, își reia domol curgerea spre sud. Drumul se distanțează de albia râului, traversează un pod metalic peste apele ce vin din valea Sadului, urcă o porțiune paralel cu linia ferată, trece deasupra acesteia și pătrunde în localitatea Sadu. Aici, la poarta de miazăzi a defileului, Jiul a depus de-a lungul vremurilor un strat gros de prundiș care umple întreaga depresiune.

În drumul nostru, ne oprim la castrul roman de la Bumbăști, apoi ne abatem spre un sat gorjan frumos și bogat - Bumbăști-Jiu, ridicat pe temelia unui castru roman, așezare de moșneni harnici, cu dare de mână, ale căror case își dezvăluie prispele largi și luminoase, încărcate cu mușcate multicolore și frumoase hortensii ce par grădini suspendate. Și ne vin în minte cuvintele lui Alexandru Vlahuță: „Nicăieri nu am văzut desfășurate cu atâta măiestrie într-un singur cadru toate cele trei frumuseți ale naturii: munții, apele, pădurea, ca în această trecătoare spre Petroșani.”

Tiberiu SVOBODA

Divertisment

ORIZONTAL

1 Gheorghe..., pictor român (1820-1894) ce a pictat *Deșteptarea României* și *Portretul lui Nicolae Bălcescu*. 2 O dată pe an - Chemare; 3 Radu Dascălu (zugrav) - Galerie de artă în București, deschisă în 2006 (str. Șelari) - Academia Română (abr.). 4 Nicolae..., pictor român (1838-1907) a pictat și *Atacul de la Smârdan*, *Car cu boi*, *Fata din Muscel* etc. 5 Luată din poet! - Culoare specifică toamnei; 6 A inaugura (o expoziție) sau a acoperi un tablou cu „verniss” - ...căpriță...! 7 Început de Iser! - Ligeti... pictor român de origine maghiară născut la Carei (1823-1890). 8 Scop... neterminat! - Anatol Rurac (1957) pictor român din Republica Moldova. 9 Ion... (1910-1962) pictor român autodidact, medic și biolog a pictat și *Testamentul meu plastic*, *Totem sub copac*, *Portretul bunicului*. 10 Asociația de Arhitectură. Restaurare, Arheologie - Theodor... (1831-1891) pictor român, a pictat *Țiganca*, *Portretul lui T. Vladimirescu*, *Bal mascat în atelier* etc.

VERTICAL

1 Dobromir din... a pictat Mănăstirea Tismana, la 1526; i-a pictat pe Neagoe Basarab și pe Mircea cel Bătrân. 2 Ion... (1850-1882) pictor român peisagist, a pictat și *Țărancă cu broboadă galbenă*. 3 Început de Țuculescu! - Măsură de pe vremea lui Cuza. 4 Mănăstire din județul Ilfov, demolată, ale cărei picturi murale putem doar să ni le închipuim - Oraș străvechi în sudul Mesopotamiei de unde a început exodul evreilor. 5 Laptele cucului sau laptele câinelui, plante care conțin un suc lăptos otrăvitor (pl.) - Acela (pop. și fam.). 6 Schițare. 7 Pacea la final! - Semăna fără extreme! - Formă de relief reprezentând o curmătură între crestele munților, având și rol de trecătoare. 8 A se căi sau a plăti prin suferință - A se tocmi... fără sfârșit! 9 A examina cu atenție - Suav fără limite! 10 Matilda... (n. 1917) pictoriță peisagistă - Nonculoare în pictură.

Roxana BORTOȘ

Pictori români

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2						■				
3			■				■			
4										
5			■							■
6								■		
7			■		■					
8				■			■		■	
9										■
10		■				■				

Răspunsul la concursul din numărul trecut

Ion N. Theodorescu = Tudor Arghezi
Grigore Pișculescu = Gala Galaction
George Vasiliu = George Bacovia
Nicolae Bogza = Radu Tudoran
Otilia Valeria Coman = Ana Blandiana
Alexandra Gavrilesco = Otilia Cazimir
Ion Dobre = Nichifor Crainic
Elena Paximade = Elena Farago
B. Wexler = Barbu Fundoianu
Henry Beyle = Stendhal
Jean-Baptiste Poquelin = Molière
Alberto Pincherle = Alberto Moravia
Charles Lutdwidge Dogston = Lewis Carroll
Carlo Collodi = Carlo Lorenzini
Anatole François Thibault = Anatole France
François-Marie Arouet = Voltaire

La acest număr au colaborat:

- *Ximena CRUZAT* - Directoarea Bibliotecii Naționale din Santiago de Chile
- *Patricia SALINAS ARAVENA* - Biblioteca Națională din Santiago de Chile
- *Giovanni FORMAGGIO* - poet, Milano (Italia)
- *Nicolae BREBAN* - scriitor, romancier, eseist, om de cultură român, membru corespondent al Academiei Române, directorul revistei *Contemporanul*, *Idea Europeană*
- *Nicolae BALOTĂ* - critic, istoric și teoretician literar, om de cultură român
- *Doina GÂDEI*
Cultural - sociolog, redactor Radio România Cultural
- *Dr. Valeria Elena LAZĂR* - profesoară la Colegiul Național „Iancu de Hunedoara” din Hunedoara
- *Prof. dr. Traian D. STĂNCIULESCU* - Universitatea „Al. I. Cuza” Iași
- Constantin STANCU - scriitor
- Eugen EVU - poet

Coperta I: Un colț din chilia lui N. Steinhardt de la Mănăstirea Rohia (fotografie realizată de Gabriela MARCU)

Coperta IV: Cărți vechi aflate în patrimoniul Bibliotecii Județene „Ovid Densusianu” din deva (fotografie realizată de Simona LÖCSEI).

*„Prin cuvinte oamenii își comunică
idei, sentimente, informații. Și extaz
în fața binelui, frumosului și
adevărului care nu-ți îngăduie să taci.”*

Nicolae Steinhardt

